ANUL XXVII - Nr. 34/35 AUGUST - SEPTEMBRIE - OCTOMBRIE - NOEMBRIE 1982

Carpații

Depósito legal: M. 8.137-1958.

Director: Aron Cotrus † REVISTA DE CULTURA SI ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL Redactor: Traian Popescu

CU OCAZIA UNUI NOU 23 AUGUST

MINCIUNI SI IAR MINCIUNI

de Faust BRADESCU

"La cumpăna fierbinte dintre... două ere, bărbații acestei țări, toți cei ce purtau în suflet *văpaia nestinsă a dragostei de dreptate și libertate*, credința statornică în omenie, insuflețiți și mobilizați pentru luptă, *conduși în ea de către Partidul Comunist*, au pecetluit, prin faptele lor, soarta de viitor a poporului nostru. Insurecția a însemnat în acelaș timp, un fapt de arme, dar și unul politic, fundamental... In ordinea politică, pe plan intern, s-au așezat atunci, pentru prima dată în istoria îndelungată și frământată a țării, *bazele trainice ale democrației* și libertății, s-a putut trece în sfîrșit, *la consacrarea suveranității depline și a independenței națiunii, s-au deschis larg căile revoluției socialiste.*"

CONTEMPORANUL (n. 35 din 24 August 1973)

De ani de zile, cam așa începe *"Editorialul"* oricărei publicații din România actuală în preajma lui 23 August, dată pe care Guvernul și Partidul încearcă s'o transforme într' un fel de *"14 Iulie"* românesc. O sumă nesfârșită de ditirambe sforăitoare, ce se'ntind prin *"multitudinea încercărilor"*, *"calitatea certă a acestora"*, *"calitatea materială, morală spirituală a vieții tuturor cetățenilor"*, etc. pentru a sfârși în apoteoza sguduitoare provocată de *"activitatea laborioasă, atentă la mișcarea realității și dinamică a conducerii partidului, a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul eminent, atît de mult iubit de popor, stimat și prețuit în lume..."*

Nu îndrăznim să anticipăm de cum va decurge marea sărbătoare a celor vreo 37 DE ANI DE SATRAPIE COMUNISTA PESTE NEAMUL ROMANESC! Ne îngrozim numai la gândul de cum vor fi cheltuite sute de milioane de lei pentruca evenimentul să pară o veselie a întregului popor muncitor, iar cultul personalității *"eminentului conducător"* să-și mai capete un perdaf de poleială, peste atâtea alte poleieli zilnice și nesincere.

In țările socialiste nu contează nici banii ce se cheltuiesc pe propagandă, nici nesinceritatea ce învăluie viața societății. Când totu-i bazat pe neadevăr și înșelăciune, dela doctrină la justiție socială, dela fapte istorice la realități politice, ce mai contează nesinceritatea editorialiștilor sau minciuna sgomotoasă a manifestanților!... Toate fac parte din atitudinea stereotipă a bieților robotnici ce-și apără pielea sau bucățica de pâine.

Pe noi însă nu ne ating asemenea considerente. SUNTEM LIBERI! Putem arăta lumii, fără teamă de a ne vedea expediați peste noapte la Jilava sau Aiud, toată falsitatea și tirania unui regim ce se menține la putere datorită NUMAI sistemului totalitar cu care îngrozește lumea.

"23 August 1982" va fi probabil o feerie de care alegorice, de manifestații culturale, o ploaie de publicații comemorative, de filme și imnuri de glorie în onoarea *"genialului fiu al țării"*. Cu mic cu mare, gloata românească va fi obligată să ridice osanale *"eminentului"*. Tineret universitar și tineret muncitor vor striga sloganele zilei și vor mărturisi, prin urale nesfârșite, dragostea lor față de *"prea iubitul fiu al poporului"*. Nimic nu va fi omis pentru a se arăta lumii cât e de *"adorat"* Secretarul General al Partidului și cât de *"apreciat"* sistemul comunist impus neamului românesc.

Si mulți o vor crede, purtați de aparențele unor manifestații ticluite. Dar oare, aparențele prezente corespund măcar unor adevăruri trecute? Mai mult chiar, aparențele prezente sunt ele măcar reflexul unor intenții ce nu și-au găsit încă forma definitivă? Ar fi într'adevăr să credem guvernul comunist prea naiv, iar crimele comise în decursul ultimilor 37 de ani să le privim ca experiențele unui sistem ce-și caută calea...

In ciuda spectacolului ce va sărbători *"glorioasa"* stăpânire a hoardei marxiste peste sufletul și viața poporului nostru, nimic nu va reuși să acopere, să ascundă, tragedia unei întregi națiuni și incapacitatea unui întreg sistem.

Răul, minciuna, infamia nu dispar și nu se uită! Iar impertinența de a susține sus și tare ca adevărate cele mai neadevărate fapte, provoacă o undă de desgust și revoltă. Actul devine chiar indecent. O constatăm în fiecare an, cu ocazia acestui eveniment tragic, când indecența își dă curs liber, ca o ploaie artificială într'un film, ce nu fecundează nici pământul și nu moaie nici pe actori.

In cele câteva linii de început, vechiul număr din *"Contemporanul"* ascunde o gamă întreagă de neadevăruri și enormități, pe care numai un regim comunist le poate admite și impune. Or, pericolul e căasemenea afirmații absurde devin hrana zilnică a tineretului care, neavând de unde cunoaște adevărul, își încarcă cugetul cu cele mai eronate idei.

Se afirmă astfel că *"toți cei ce purtau în suflet văpaia nestinsă a dragostei de dreptate și libertate... conduși în (luptă) de către Partidul Comunist, au pecetluit, prin faptele lor, SOARTA DE VIITOR A POPORULUI NOSTRU"*.

MINCIUNA! In această frază întâlnim trei neadevăruri grosolane:

Toți cei ce purtau în suflet văpaia nestinsă a dragostei de dreptate și libertate s'au găsit în diviziile ce-au dus drapelul românesc până în Caucaz pentru *a combate tirania comunistă*. Deasemenea, *"văpaia nestinsă"* se găsea în acea unanimitate a neamului românesc contra ideilor marxiste cotropitoare. Dreptatea și libertatea, ca idei sau realități, nu pot fi găsite acolo unde nu există, unde nu au curs, adică în lumea comunistă. Degeaba sunt aduse în *"cumpăna fierbinte dintre... două ere"* de către cei care nu cunosc decât dreptul forței, împilarea și robia.

"Dreptatea" pe care au impus-o comuniștii s'a tradus prin confiscarea proprietăților, colectivizarea pământului și introducerea capitalismului de Stat. Iar *"libertatea"* prea mărită s'a întruchipat în liberarea din închisori a borfașilor pentru a-i transforma în comuniști puri și'n umplerea închisorilor cu patrioți naționaliști. In numele aceleași *"libertăți"* au fost înființate celebrele câmpuri de exterminare dela Aiud, Gherla, Pitești, Canal, unde a fost ucisă floarea tineretului român.

Când, după aceea, se susține că *"bărbații acestei țări au fost conduși în luptă de către Partidul Comunist"*, se face o

afirmație ce sfidează adevărul istoric și bunul simț. Printre numeroasele partide comuniste de pe glob, se știe de toată lumea că PCR -ul era **CEL MAI MIC CA NUMAR**, circa 900 de membri. Adică *o parcelă infinitezimală din masa poporului*. Devine deci ridicol să se susțină că această umbră transparentă de partid comunist ar fi putut conduce in luptă insurecțională masele românești, profund pătrunse de doctrina legionară și de dragostea pentru glia lor. Dacă acest partid rehitic a ajuns la cârma țării, faptul se datorește in mod exclusiv intervenției sovietice, și aceasta împotriva voinței majorității zdrobitoare a neamului românesc.

Iar când vin să afirme că forțele comuniste au pecetluit, prin faptele lor, soarta de viitor a poporului nostru, își dau o palmă in plus peste obrazul de toval ce-i caracterizează. Faptele lor!?... Ce fapte? Unde? Când? Si mai ales, cine? Cei 900 de gealați periferici, dintre care o parte in inchisori, o parte pe la regimente, iar ceilalți câtiva răspândiți in toată țara?

Că partidul actual al dlui Ceaușescu *"compune"* acte eroice anterioare pentru un partid ce in epoca cu pricina era **INEXISTENT**, nu e de mirare. E obicei cunoscut in lumea comunistă de pretutindeni. In țară, spre pildă, noile manuale de istorie sunt pline de astfel de date și fapte false, pe care bieții românași sunt obligați să le inghită drept autentice. Dar n'am vrea ca această obrăznicie să continuie fără a fi dată in vileag. *"Forțele comuniste"* n'au jucat **NICIUN ROL IMPORTANT IN ACEA EPOCA TURBURE**. Si n'au jucat deoarece nu aveau cu cine și cu ce. Dezlănțuirea bestială a acestor forțe a avut loc ceva mai târziu, după ce trupele sovietice puseseră stăpânire pe țară.

Dar unde *"Editorialul tip"* pentru orice 23 August incepe să-și ia câmpii și să piardă contactul cu realitatea, e când își consideră spusele drept chintesența binelui adus națiunei române. După ei, pentru prima dată in istoria țării, s'au pus "bazele trainice ale democrației și libertății".

MINCIUNA! Democrația, in sensul bun al cuvântului, este sistemul politic care admite libertate și luptă de opinii, partide de opoziție, presă nestânjenită, sindicate neinfeudate puterii centrale. Se poate oare susține că in România este vorba de o *"democrație"*, când **ABSOLUT** nici una din caracteristicele acesteia nu este admisă sau respectată?! Unde sunt partidele de opoziție? Unde sunt ziarele independente? Unde sunt sindicatele libere? Unde, când și cum se poate duce o discuție de opinii divergente? In România, sub tirania comunistă, domnește *cea mai cruntă dictatură și cel mai zdrobitor totalitarism*.

Cât pentru *"bazele trainice ale libertății"* n'avem decât să consultăm statisticele și informațiile ce ne parvin din țară. Peste **DOUA MILIOANE** de Români au trecut prin inchisorile și câmpurile de exterminare ale regimului comunist. Câteva sute de mii și-au găsit moartea in chinuri ingrozitoare; alte câteva sute de mii au devenit niște epave ce-și duc viața searbădă de azi pe mâine, fără niciun ajutor dela Stat.

Ce fel de libertăți sunt astea? După 37 de ani de tiranie și educație in sens comunist, regimul nu acordă nici cea mai mică incredere cetățeanului. Cenzura scrisorilor, cărților, spectacolelor, etc., există mereu, ca o plagă neinchisă. Nimeni nu-și poate alege locul de muncă. Nimeni nu poate recurge la grevă. Nimeni nu se poate plânge de scumpetea vieții și de micimea lefei. Toată lumea trebue -din oficiu- să fie de acord cu deciziile guvernului. *Ce fel de libertăți sunt astea?*!...

Mai departe, *"Editorialul tip"* ne anunță convingător că **NUMAI** după 23 August 1944 s'a ajuns la *"consacrarea suveranității depline și a independenții națiunii"*.

MINCIUNA! Nu noi vom lua apărarea trusturilos internaționale ce-și permiteau atâtea in România regelui Carol II, dar nu vom cădea in extrema absurdă de a susține că din cauza lor, suveranitatea și independența țării nu ne mai aparțineau. Națiunea română suporta o ingerență străină, neplăcută și apăsătoare, dar îi putea oricând pune stavilă, fie prin acțiuni interne, fie prin intervenții diplomatice. Această suveranitate și independență au fost pierdute pe de-a'ntregul odată cu inscăunarea regimului comunist, adus și impus de trupele sovietice.

Ce fel de suveranitate și independență are guvernul dela București când de peste 30 de ani se găsește la cheremul Moscovei? Face acest guvern *"independent"* un singur pas fără aprobarea URSS-ului? Are el vreo suveranitate pentru faptul că semnează tratate politice și ințelegeri comerciale? Si Ucraina semnează astfel de *"chestii"* și tot gubernie rusească a rămas... Cine a intrat in haosul comunist nu se mai poate bucura de nicio prerogativă scumpă națiunilor independente și libere. Rămân pentru totdeauna ingenunchiate sub plasa hidrei roșii dela Moscova.

Dar când ajung să vorbească de *"calitatea materială, morală spirituală a vieții tuturor cetățenilor"* din R.S.R. bat toate recordurile. Un nod de scârbă și revoltă îți se ridică in coșul pieptului.

Din nou **MINCIUNA!** Atâta perfidie și inconștiență, cam rar se pot intâlni in lume, afară de lumea comunistă in care totul e posibil. De trei zeci și ceva de ani viața omului e un calvar in România. *Calitatea materială a vieții* se traduce prin cozile nesfârșite pentru alimente și alte produse elementare. Medicamente lipsesc. Carnea e rară și vinderea ei restrânsă. După peste trei decenii de socialism marxist, lumea trebue să cumpere totul la *"negru"* dacă vrea să cinstească vreo aniversare.

Calitatea morală a vieții se remarcă prin lipsa totală de morală in relațiile publice sau intre indivizi. Omul este impins spre un egoism feroce din cauza lipsurilor și-a educației materialiste-pragmatice ce i-a fost impusă de regim. Cât despre *calitatea spirituală a vieții*, o vedem in ateismul ce-a devenit dogmă in Stat, in soarta dată călugărilor din mănăstiri, in priogoana ce se abate asupra celor ce urmează căile Domnului. Ce calitatea morală și spirituală poate avea viața unor cetățeni supuși de atâta timp unui dogmatism marxist, ateu și materialist in acelaș timp! Numai mintea unor activiști reduși și fanatici mai poate susține astfel de aberații.

In mijlocul atâtor minciuni sfruntate, se desprinde totuși un adevăr, la care anumite grupuri din exil ar trebui să gândească în de-aproape. Prin actul dela 23 August 1944 *"s'au deschis larg căile revoluției socialiste"* susțin editorialiștii din RSR. Fără vina câtorva neprevăzători, increzuți și obtuzi, acel 23 August poate nu s'ar fi produs și căile revoluției socialiste ar fi fost ferecate. Deaceea ne ridicăm impotriva actului dela 23 August 1944 și impotriva tuturor celor ce-l susțin direct sau indirect.

Va trebui, poate, să revenim încă de multe ori pentru a combate simbolul și consecințele lui 23 August, ce-a sfârtecat națiunea română și a deschis abismul spiritual in care se sbate. Nu ne inspăimântă cruda stăpânire și prigoana comunistă ce vor fi sărbătorite anul acesta de călăii dela București. Ori cât s'ar bucura ei, ZILELE REGIMULUI LOR SUNT NUMARATE.

Tiraniile cad când se cred mai puternice! Iar noi, neamul românesc din exil și din țară, știm să așteptăm clipa descătușerii. In străfunduri pâlpâiesc străbunii! In zări licărește speranța! Nouă TUTURORA ne revine onoarea luptei și-a sacrificiului pentru eliberarea Țării.

FAUST BRADESCU

INTELEPTUL

de Radu GYR

Nu scuip pe'nfrangerile mele.
Ce-am adorat nu pot să ard
Si nu ridic in vânt obiele
In locul ruptului stindard.

De funia spânzurătorii
Dezastrele nu le agăț
Si nici mandria din victorii
N'o pun sperietoare'n băț.

Cu-aceleași zâmbete'nțelepte
Primesc și lanțuri și cununi.
Suind spre soare clare trepte
Sau coborind printre furtuni

Si trec spre-același târm ce nu e,
La braț cu prieteni și vrăjmași,
De-ar fi să-mi bată trupu'n cuie
Sau să-mi presare crini sub pași.

31-08-1981

Comunicată de R. Radina

ROMANII SI COMUNISMUL

de Dr. Alexandre SUGA

Cu puțin timp înainte am auzit din gura oamenilor politici din vest o știre pe care am așteptat-o de mult. Sperăm însă să nu rămână numai la vorbe, ci să vedem și consecințe. Nu mai puțin decât președintele Stelor Unite, Ronald Reagan, primul ministru englez d-na Theatcher și președintele Franței, François Mitterand au declarat public că la Jalta s'au făcut nedreptăți țărilor din Europa de est.

Nu vrem să dăm sentințe și să condamnăm cum a fost posibil ca toate guvernele de după 1945 până in zilele noastre să practice "conspirația tăcerii" la aceste mari nedreptăți. Nimeni nu poate susține că nu s'a știut ce se petrece in spatele "cortinei de fier" Noi refugiații ne-am făcut datoria și ne-am spus mereu cuvântul. Am relatat amănunțit atrocitățile ce se petrec acolo in lărgitul imperiu rusesc. Nimeni n'a vrut să ne audă cuvântul. Ne făcea impresia că-i supărăm cu informațiile noastre. Chiar dacă această constatare vine ceva cam târziu, mulțumim totuși acestor oameni politici. In momentul de față sute de milioane de europeni așteaptă dreptatea și libertatea. A sosit timpul pentru o schimbare. Nu este exagerat dacă se spune că imperiul rusesc se găsește intr'o criză de destrămare, care cu siguranță că-l va duce la prăbușire. Poate că scriitorul rus Andrei Almarik a fost cam optimist atunci când a fixat prăbușirea lui pentru anul 1984. Totuși suntem siguri că prăbușirea acestui monstru, mai de vreme sau mai târziu, va veni.

Vechiul imperiu țarist s'a prăbușit in anul 1917 in urma unei revoluții care a fost dusă sub lozinca: "deschideți porțile inchisorii popoarelor, Rusia". Porțile au fost deschise însă numai pentru scurt timp. Imediat după ce comuniștii au venit la putere popoarele inchise au constatat că se găsesc in continuare in aceiași inchisoare a popoarelor, cu singura diferență că inchisoarea își schimbase numele. După cel de-al doilea război mondial sunt inchise in această inchisoare a popoarelor și alte popoare, de astă dată sub ochii opiniei publice internaționale, și din păcate cu aprobarea acelor oameni politici care la Jalta semnaseră cu rușii un tratat. Este drept, in acel tratat nu se prevedea incarcerarea popoarelor, ci se vorbea de introducerea de guverne democratice. Si această introducere trebuia făcută cu aprobarea popoarelor respective. Rușii însă au ințeles altfel democrația. Ei au transformat state independente in provincii rusești. Au introdus legile rusești și forma de stat rusă. Armata rusă s'a ingrijit ca să introducă guverne contra voinței popoarelor.

In curând inchisorile au fost supraincărcate, noi lagăre de concentrare inființate, și dacă nu ajungeau, persoane socotite periculoase au fost transferate in lagărele și inchisorile din Siberia. Niciodată nu se va putea afla cu siguranță câte jertfe omenești a costat instalarea guvernelor puse in scaun de inamic. In România se vorbește de o pierdere de aproximativ două milioane de oameni. Totuși, sub această teroare fără de exemplu in istorie, aceste popoare au incercat mereu să se revolte și să arate că nu sunt dispuse să poarte jugul la infinit. Nemții s'au revoltat la 17 Iunie 1953. Polonejii in vara anului 1956. Ungurii la 23 Octombrie 1956. Cehoslovacii au visat un comunism cu față umana, însă la 21 August 1968 tancurile rusești au pus capăt visului. Incepând din 1970 polonejii se revoltă la scurte intervale. Puțin cunoscute in lumea liberă sunt și revoltele muncitorilor români in 1977 și 1981.

Aceste popoare au arătat clar că nu sunt dispuse să rămână sclave in imperiul rusesc. Fitilul revoluțiilor de sub țar, care pe atunci era destul de mare, astăzi nu s'a micșorat. Din contră s'a mărit, căci și astăzi rușii sunt in minoritate in imperiul lor.

In presa din lumea liberă România a jucat rolul unei țări independente in marele imperiu comunist. Mereu ni s'a repetat că in România comuniștii sunt altfel decât in celelalte țări ocupate. Actualul secretar general al partidului comunist din România este absolventul unei școli de spionaj din Rusia. El a fost ales să joace rolul unei momeli in lumea vestică. El trebuia să arate lumii libere că este posibil, dacă cineva are curajul, să ducă o politică independentă și in lumea comunistă. Această mascaradă a durat din anul 1964 până in prezent. Cu timpul s'au lămurit toți că acest om nu servește interesele poporului român, ci interesele Moscovei. Niciun guvern instalat la putere de Moscova nu poate să ducă o politică independentă și să servească interesele naționale.

In anul 1961 s'a răspândit zvonul că trupele americane au debarcat pe coasta Mării Negre in Dobrogea. In noaptea care a urmat zvonului toți funcționarii comuniști au fost "lichidați".

In România sunt aceleași legi ca și in țările celelalte ocupate de Rusia. Aici ca și pretutindeni populația stă sub teroarea unor puternice organe de represiune: miliția și securitatea. Fiecare român are trei fișe: una la miliție, alta la securitate și a treia la locul de muncă. Fiecare scrisoare care pleacă sau vine din străinătate este fotocopiată. Convorbirile telefonice sunt interceptate și luate pe bandă de magnetofon. Dreptul de mișcare in țară este ingrădit. In plus domnește o conrupție cum nu s'a cunoscut in istorie. Tot aparatul de stat este corupt. Medicii nu dau consultații fără bacșis. Profesorii nu dau note bune, dacă nu sunt unși. Această mare nenorocire care s'a abătut asupra țării este cauzată de lipsuri mari. Lucrurile elementare lipsesc. Pentru funcționarii partidului există magazine speciale, in care cu prețuri derizorii aceștia pot cumpăra de toate. Ca și inainte inchisorile sunt pline. Mulți creștini sunt incarcerați. Statul român vinde in străinătate, dela sine ințeles, pe valută proprii săi cetățeni. Pe lângă comerțul oficial, inflorește comerțul la negru. De aproape doi ani lipsesc și alimentele de primă necesitate. In anul 1981 s'a decretat o lege prin care este interzisă depozitarea de alimente pentru mai mult de două lumi. Cine calcă legea este pasibil de pedeapsă intre șase luni și cinci ani de inchisoare. O altă lege reglementează că nu-i voie să ai in casă o temperatură mai mare decât 18 grade Celsius. Bazat pe acestă lege securistul și milițianul, sub pretextul controlul căldurii, poate pătrunde in orice casă. In ultimul timp se intrerupe curentul electric de mai multe ori pe zi, in special la amiază și seara când gospodinele pregătesc mâncarea. Tara este indatorată cu peste 13 miliarde de dolari. Numai pentru dobânzi brebuie plătit anual in jurul a un miliard de dolari. Si fiindcă lipsesc devizele se vând alimente in străinătate. Trupele americane din Germania consumă carne importată din România. Este dela sine ințeles că pentru populație nu rămân decât oasele si carnea de categoria doua.

Această situația anormală și disperată domnește incă din August 1944. Imediat după năvălirea rușilor s'a inceput lichidarea intelectualilor. Mulți dintre ei au pierit in inchisori sau in lagăre. Majoritatea însă a murit la construcția canalului Dunăre-Marea Neagră. Studenții au fost torturați sub conducerea experților ruși și printr'o reeducare ordonată de partidul comunist in care studenții prizioneri se schinghiuiau reciproc.

Imediat după instalarea regimurilor comuniste in Europa de est, un politician român, Iuliu Maniu a incercat o acțiune comună cu politicieni din țările ocupate de Rusia. Planul cu scrisoarea respectivă adresată politicienilor din afara României a fost predată ambasadei americane din București. Scrisorile n'au ajuns la destinație ci au căzut in mâna siguranței române. Nici până in ziua de astăzi nu se cunoaște trădătorul. Sigur este numai faptul că autorul acțiunei, Iuliu Maniu a murit in inchisoare.

In anul 1977 cazanul s'a umplut. De atunci au urmat multe revolte in România. Mai intâi s'au revoltat 35.000 de mineri de pe valea Jiului. Muncitorii au luat ca ostatec un membru marcant al comitelului central al partidului comunist. Nicolae Ceaușescu a sosit repede și a eliberat ostatecul, promițând inbunătățiri. Aliemntația s'a inbunătățit, însă mulți mineri au dispărut fără urmă.

In 1981 minerii s'au revoltat iarăși. Ceaușescu a sosit cu helicopterul. A fost primit cu pietre și huiduieli. Sub amenințări a dispărut imediat. In Noiembrie 1981 au fost injunghiați secretarii de partid din Orșova și Giurgiu. In Ploiești a explodat o bombă la librăria unde erau expuse operele lui Ceaușescu. Au avut loc greve in diferite orașe. Cu alte cuvinte și in România au inceput muncitorii să se miște.

Dacă oamenii politici din lumea liberă ar avea o poziție fermă față de Rusia și popoarele robite ar fi sigure de sinceritatea

Urmează in pag. 10

RADU GYR, SFANT FRANCISC AL INCHISORILOR

INSCRIPTIE PE CARTEA DIN IMPARATIA MORTII DE G. BALANESCU

Bătut de viscolul singurătății
Departe de tot ce am iubit și-am fost
Mă duce gândul la tine
prieten al sufletului meu.

Te re'ntâlnesc în cămara subterană
Din Zarca de piatră de la Aiud.
Trupul ți-e numai răni și bube
dar spiritul tânăr și viu:

Reciți din Aron Cotruș, Pillat și Baudelaire
frate al lor,
menestrel de lună și soare,
Voevod al cununilor uscate,

Urcuș de torță, luceafăr al diminețiior senine.
Metafora ți-era Pegasul cu-aripi de nestemate.
Seara'n rugăciune
Il aștepți pe El să vină la tine

cum s'a arătat odinioară, Apostolilor,
Călcând pe ape.
Ai adormit în ochi cu cerul înstelat
al satului tău

și corul de copii cântând
Nașterea pruncului din Fecioara Preacurată.
Ai adormit ca păstorul obosit
la poarta ieslei sacre,

Țară dintre Dunăre și munți.
Când te-ai trezit

sub tine paiele jilave
miroseau a livezi de busuioc

înverzite primăvara,
a îngeri și-a chivote de lemn.
In palme și picioare
—cum mărturisești în poezia ta Iisus—

te dureau urmele de fier ale călăilor,
piroanele sfintei Crucificări,
stigmatele celeste.

Asa s'a coborât, El, la tine într'un miez de noapte.
Și precum la Assisi
artiștii n'au lăsat să piară momentul biblic
reprezentându-l pe zidurile
ridicate deasupra mormântului său,

asa va ramâne și jertfa-ți
înscrisă pe inima de crin a neamului românesc,
Lumina ce-ai aprins-o
nu o va putea stinge nicio forță lumească și dușmană

Căci ea arde dincolo,
pe altarul nevăzut al ideilor veșnice,
Radu Gyr, Sfânt Francisc al închisorilor.

18 Decembrie 1981.

Ovidiu VUIA

PANA UZURPATORULUI

In ultimile luni am primit la redacție mai multe scrisori-circulări numerotate și datate în Majadahonda Spania.

Acolo se găsește sanctuarul închinat jertfei creștine a legionarilor Ion Moța și Vasile Marin, căzuți eroic la 20 de km. de Madrid, apărând Spania Europa, România și altarele lui Christos, de năvala hoardelor bolșevice ale marxismului moscovit.

La început nu le-am dat importanță și le-am aruncat la coș, socotindu-le încercări de bârfă românească.

Ultima însă, purtând numărul 9 și datată Majadahonda 6-9-1982, m'a lămurit că e ceva mai mult decât o bârfă, că e o nouă incercare de discreditare a Mișcării Legionare, a Comandantului ei și a tuturor acelora care sub imboldul lui se sbat să păstreze in exil elanul luptei de'eliberare a României, și asta nu de eri alaltăeri, ca Domnii, Zamfirescu, Goma, Caraion, Tănase și alți "disidenți" comuniști, ci de mai bine de 40 de ani, de sbucium, sacrificii și nedreptăți indurate cu mesianică răbdare.

Intitulată "Pana Uzurpatorului" și semnată cu numele unui tânăr aspirant la legionarism –Radu Atanasiu– venit din Tara la Paris acuma 4-5 ani, se incadrează prin stil și expresii cărților și pamfletelor ticluite tendențios și uniform, de echipele anti-legionare ale regimurilor dela București; Ică Antonescu: *Pe marginea Prăpastiei*, Palaghiță: *Garda de Fer spre reinvierea României*, Iancu Fleșeriu: Amintiri, D. Găzdaru: *Pământul Strămoșesc*, Fătu și Spălățelu: *Mișcarea Legionară, organizație teroristă de tip fascist*, etc. toate destinate să sfarme, prin odioase calomnii și minciuni, rezistența anti-comunistă a legionarilor din exil.

Tânărul Atanasiu, activ dar neconstructiv a intrat in conflict cu disciplina legioanară a organizației din Paris, prin necontrolatele lui manifestări politice in Franta, care l'au pus in afara oricărei posibilități de incadrare in frontul ei de luptă.

Supărat probabil că aspirațiile lui nu se putuseră realiza, a trecut in clanul "lucifericilor" dispuși, prin prăbușirea lor lăuntrică, la orice compromisuri cu dușmanii Legiunii. Astfel tânărul nostru insușindu-și limbajul elucubrațiilor mintale ale prăbușitilor in prăpastia trădării, a făcut saltul năbădăios dela aspirant la legionarism-la antisimism, utilizând el in lipsă de argumente precise, reproducem limbajul lui, *"arta calomniei împinsă la limitele ei cele mai abjecte"*.

Pretextând o scrisoare apocrifă al cărui text agramat și murdar se găsește la distanțe astronomice de frazeologia și stilul cărturarului de clasă Faust Brădescu, pe care presupunem că i le cunoaște foarte bine, ca fost "colaborator" la Opinii, cum se pretinde. Atanasiu preia gama infamiilor scornite și răspândite de uneltele marxismului, aruncându-le fără noimă Comandantului Mișcării și colaboratorilor lui.

Vârsta nu i-a ingăduit să cunoască oamenii și intâmplările la care se referă, sursa proastei inspirații fiind aici, la Aravaca.

Tânărul Atanasiu, suflet chinuit de ambiții deșarte, a căzut in mrejele defăimătorilor, prăbușindu-se și el in abisul disprețului tuturor acelora care l-au cunoscut.

TRAJAN POPESCU

DECE NE OBLIGATI SA INVATAM A URI?

de Romeo BRAN

E TIMPUL SA INVATAM CE-I URA

I

In anii mei de lagăre și celule sordide am intâlnit mii de alți Români, victime ale aceleiași trădări a unui popor cândva mândru și liber. Cu unii am rămas prieten chiar și peste ani, chiar dacă nu ne-am mai văzut de peste un deceniu. Pe alții i-am pierdut, s'au risipit in timp, s'au irosit, mai rău chiar: s'au resemnat. Când eram in țară incercam să-i intâlnesc, dar refuzau ingroziți la gândul turnătoriei care i-ar putea aduce din nou inapoi pentru că au intreținut relații cu un "dușman al clasei muncitoare și al culturii socialiste și sovietice".

Venit aici, in lumea încă liberă, de multe ori m'am lovit de aceeași frică ocultă că "ei" ar putea afla de relațiile cu unul cu idei fasciste.

In afară de racilele economice aducătoare de foame și mizerie, care se vor resimți decenii, chiar și după eliberare, regimul comunist a adus ceva și mai rău: distrugerea spiritului poporului nostru, aruncându-l inapoi pe scara valorilor morale.

Cum răspundem noi? Cu mai nimic, aș zice.

Convingerea mea este că slăbiciunea noastră stă in faptul că nu știm să urim, cu ură inverșunată, neiertătoare, creatoare. Numai prin ură vom putea invinge mâine. Nu cu diplomație titulesciană sau guțistă, nu cu mănuși și temenele, ci cu ură. Ei, cei care tuturor le e frică vor fi inspăimantați dacă vor vedea că știm să urim și ținem minte TOTUL, pană la venirea ceasului unei judecăți unde toți să plătească pentru contribuția lor la distrugerea spiritului și moralei poporului nostru cândva mândru și viteaz.

Ii admir pe Armeni. Pe 26 aprilie 1982 s-au implinit 67 de ani de cand turcii au masacrat milioane de armeni pe motivul că erau creștini.

Comunismul ne-a tăiat trupul patriei, ne-a ucis milioane de frați in Siberia sau prin lagărele autohtone. Noi am uitat și menținem legături "Culturale" cu logofeții ocupantului. Armenii, de 67 de ani nu uită și nu vor uita. Unde pot și când pot plătesc cu ură, executand pe cei ce au masacrat pe strămoșii lor. Suntem noi oare, biologic sau religios, inferior armenilor?

Toată lumea a auzit de Simo Wiesenthal și Institutul lui din Viena de urmărire a fostilor naziști. Nepoții lui Moise nu uită si nu iartă nimic. Legea "ochiului, pentru ochi" e aplicată ad litteram pe tot globul. Wiesenthal nu e unicul. Au servicii fantastic organizate cu fișiere la zi despre toți cei ce au fost sau ar putea fi potențiali inamici ai neamului lui Israel.

De ce ei pot să facă și noi nu?

Pentru că ei știu să urască, nu intorc și obrazul celălalt ca să fie loviți intr'o interpretare eronată și edulcorată a creștinismului primitiv.

Aș pune o intrebare:

Autorul acestor rânduri, ca și alții ca el, sute de mii, a trecut ani buni prin neegalatele lagăre și inchisori ale regimului de ocupație. Avem noi un sistem centralizat, unde să păstrăm dovezile chinurilor noastre, cu nume, date, fapte și locuri? Avem noi, foștii deținuti, un Institut à la Wiesenthal?

Putem noi zgudui opinia publică așa cum incearcă să o facă anumiți "nemți" și grofi? Ei inventează, mint deșanțat. Noi, tolăniți, facem literatură, ne é frică, trăim iepurește.

Am să incerc să ilustrez, in limitele mele de informație-cum noi Românii suntem subiectul unei campanii de denigrare națională, foarte bine organizată, și orchestrată și vreau să subliniez că avem de invățat foarte mult de la dușmanii noștri, cum să ne canalizăm constructiv și creator ura noastră contra celora care ne-au adus in stare de sclavie morală modernă in care se află, țara nostră.

II

Am pe masă cărți despre Wiesenthal și alții ca el, am citit o intreagă magazie de maculatură șovină scrisă de israeliți sau plătită de ei pentru a fi scrisă. Recent am citit ceva nou publicat in țara tuturor libertăților, America, sub iscălitura unuia Howard Blum (sună nemțeste, nu?). Și mentionez cartea nu pentru că e importantă ca valoare, e un gunoi literar tip Sărindar, dar pentru că arată cum și noi trebuie să acționăm cel puțin ca să ne apărăm verbal, dacă lașitatea ne impiedică să facem mai mult. Si scriu ca cei tineri ce o pot citi să nu fie in confuzie, acoperiți de balele invențiilor "nemțești".

Cartea se cheamă "WANTED" ceea ce se traduce prin căutat de autorități pentru a fi judecat pentru o crimă...

Cine este Blum?

Co-câștigător al premiului Meyer Berger (tot nemțește) in 1976, pentru reportaj, salariat al unui necunoscut ziar american "Vocea Satului" (The Village Voice), a colaborat din an in paște la New York Times, cu articole de investigație. La ora actuală trăiește la New York, nu-i știu adresa. Cine l-a ajutat să publice cartea? să vă dau câteva nume:

Ed Koch Congresman, Ralph Blumenthal, Pau Meskil, Bob Jones, David Scheiderman ziariști, David Horovitz de la United Israel Bulletin, Charles Allen de la Jewish Currents precum si alți doi binevoitori desinteresați Dan Wolf și Ed. Fancher. Frumoasă grupare ziaristică și ideologică și nu prea grea datorită pierderii de greutate prin tăierea imprejur. Nu pot verifica acum cam câți din cei de mai sus sunt vorbitori de limbă română măcar din părinți, oricum mă simt ca la Dorohoi.

Cartea are o notă, cum că totul e adevărat.

"Numele, datele și evenimentele sunt strict autentice, verificate prin documentare și observații personale, interviuri și documente oficiale".

In prezentare se spune că este o carte despre ..."ex Nazis care au fost lăsați să-și petreacă viața in liniște, ca respectabili și chiar onorați cetățeni americani. Când investigațiile incep, ele sunt oprite, impedicate de către oficiile de emigrație și Ministerul Justiției".

Deci cartea tratează subiectul ex-Nazis, dar pe parcursul a 271 pagini se ocupă de patru personaje:

-un circazian - 55 pagini.
-un Croat (Ustaș) - 58 pagini.
-un Latvian - 39 pagini.
un ROMAN pe parcursul a 67 de pagini.

Restul de 52 de pagini sunt divagații pe teme antigermane și referiri la un proces contra lui Hermine Braunstein Ryan acuzată de crime de război. Deși reclama cărții spune că ea, cartea, este o incredibilă scandaloasă "poveste a vânătorii de naziști ce se ascund in America", in paginile ei se ocupă nu de naziști dar de patru personaje de altă naționalitate decât germană, care nu au vrut decât eliberarea popoarelor lor de sub bolșevism carebolșevism la acea dată era adus și vehiculat de minoritatea iudaică. Nu e intâmplător că cele mai multe pagini sunt dedicate unui naționalist român, pentru că "nemții" români sunt bine organizați și foarte mulți, o dovadă in plus că nu au fost masacrați așa cum pretind.

Românul, bineințeles, este IPS Valerian Trifa, iar cel care pretinde că a pus in mișcare toată cercetarea este bărbierul de măsele Kremer.

(El este originar din România, născut la Iași in 1897 din tată cismar. Părinții lui se pare că au murit la Brăila după război, după 1947, adică după ce Kremer a vizitat România ca să facă contrabandă de penicilină).

Campania lui Kremer contra Episcopului nu e legată de o problemă personală, dar așa cum subliniază foarte bine intr-un număr, Boian News Service, Kremer are o ură "impotriva oricăruia care caută să se apere contra acaparării evreiești... Este clasica tactică a iudaismului...".

Kremer păstrează numele lui Trifa pe o listă a lui personală, de personaje românești pe care le urăște incă din 1941 când era deja in America, listă furnizată de Jewish Telegraphic Agency din Sofia (29 Ianuarie 1941) și pe care figurează Sima, Trifa și Dumitru Groza, acuzați de acțiuni antisemite.

Iată ce voiam să spun: că din 1941 și până in 1973 când emigrația americană incepe acțiune impotriva episcopului, timp de

32 de ani ei au urmărit cu ură neabătută pe toți cei care au vrut binele patriei lor.

E un exemplu la care trebuie să ne gândim.

Pe ce se bazează acuzațiile lor: pe documente produse de Kremer (vom vedea cum) și interpretate creator ca în ideologia marxistă, dar mai ales pe insinuări și calomnii.

Povestea e aceeași: România ar fi avut înainte de război 800 de mii de evrei, iar după ar fi rămas numai 300 de mii. Nu se precizează niciodată în toată propaganda contra Gărzii de Fier că această mișcare naționalistă nu a fost la putere în timpul războiului-deci nu ea a putut cauza prejudicii evreilor. Iar evreii care au dispărut ca urmare a politicii naziste nu erau din România condusă de Antonescu ci din acea parte a Romaniei, Nordul Transilvaniei, oferită șovinismului maghiar de către Hitler.

Kremer, în aprilie 1952 începe să împrăștie balele minciunii acuzând pe Trifa de uciderea a zeci de mii de evrei, dar în 1953 ziarul idiș "The Day" estimează că Trifa ar fi participat numai la masacrarea a 600 de evrei. De aici până la cifra acceptată de regimul de ocupație de la 23 august (care nu poate fi bănuit de antisemitism, pe vremea lui Pauker și Teohary) de 118 morți și 23 de răniți per total, ca urmare a rebeliunii lui Antonescu, e o cale destrul de lungă.

Kremer, ca să-și oficializeze ura contra Românilor declară că a părăsit țara înainte de război pentru că școala de medicină română era slabă și numai "goii" aveau drept la carte iar ei, evreii, nu. Faptul că prin 1950 60% din doctori erau evrei parcă arată contrariul.

Oricum Kremer vine prima dată după război în România în 1947, ca reprezentant al Organizației Româno-Americane de ajutor medical, aducând oficial ceva penicilină pentru evrei și în rest mai multă pentru contrabandă. Sub acest paravan are întâlniri secrete în București cu scopul de a ajuta scoaterea clandestină a evreilor către Palestina.

A doua oară vine în 1954 ca să culeagă evidențe contra legionarilor.

A treia vizită are loc în 1971 cu scopul de a obține o copie după acțiunea judiciară a guvernului de ocupație, contra lui Trifa, iar în această vizită e lovit de mașina fiului lui Ceaușescu. Nu i se dă nici o despăgubire: guvernul de ocupație il folosise deajuns ca un canal de pompare a calomniei contra românilor liberi.

Trebuie subliniat că accesul la documente de epocă și la colecțiile de ziare și reviste vechi nu se acordă ușor nici cercetătorilor din România și nu e un lucru simplu să obții o legitimație la Biblioteca Academiei.

Straniu că dentistul cu pricina are acces la orice și am vaga bănuială că aceste cheltuieli nu sunt suportate din buzunarul său, mai ales că din 1954 își închide prăvălia la vârsta de 57 de ani.

Ca să dea o aparență oficială campaniei de defăimare a Românilor, Kremer devine președinte și unic membru al Federației Evreilor Români din America.

Care sunt documentele acestei Kabale? Unde sunt nemaipomenitele dovezi despre care se vorbește și nu se produc? Sunt puțintele, subțirele, *rizibile*. Mai întâi declarațiile episcopului Moldovan, colaborator al Cominternului, filiala București, numit episcop de către guvernul de ocupație cu scopul de a spiona mai de aproape viața refugiaților români. La care se adaugă și aberațiile altor colaboratori ai comuniștilor ca Vasile Pascău, secretarul lui Moldovan, ale carui expresii sunt cel puțin strani: ..."un grup de huligani legionari... creind teroare între femei, bătrâni, copii, exact cum Hitler a făcut în Germania împotriva evreilor..." Ce legătură are izgonirea slugilor guvernului de ocupație de la Vatra cu aluzia la evreii germani, nu se poate observa.

O altă slugă de teapa celor de mai sus, Glicherie Moraru (dacă nu mă înșel era cumnatul lui Traian Cojocaru, vestit brigadier în Baltă, eliberat înainte de termen, "reabilitat") merge cu josnicia până acolo încât în iarna lui 1952 cere ajutor evreilor români din America contra lui Trifa, căutând să-i incite cu aceleași lozinci ieftine despre miile de evrei masacrați în 1941. Dar cu decență comunitatea evreilor îl trimite la plimbare.

Este evident că cei de teapa lui Kremer ar fi fost fericiți ca noi românii să fim păstoriți religios de către elemente de teapa lui Moldovan & Co. Al doilea grup de dovezi furnizate prin intermediul lui Kremer sunt reportajele din presa tip Sărindar din timpul lui Ianuarie 1941, reportaje scoase din cartea lui Raul Hilberg "The Destruction of European Jews" unde se vorbește de sute de cadavre în București și împrejurimi și se asumă că acestea ar fi fost evreiești. La acestea se adaugă articolele semnate de Trifa în presa vremii (Buna Vestire și Porunca Vremii) pe care guvernul marionetă de la București le pune generos la dispoziție împreună cu copiile sentințelor emise de justiția lui Antonescu (Chiar dacă Antonescu e executat, comuniștii preiau condamnările date din ordinul lui și le consideră valabile conform dialecticei materialiste).

Al treilea grup de dovezi se referă la mărturii și martori.

Marea acuzație este că legionarii nu au fost închiși la Buchenwald, cum s-a zis, ci la Fichtenheim, care era un lagăr de izolare și nu de exterminare.

După o logică perversă, legionarii trebuiau duși la Buchenwald și exterminați. Acuzatul, adică Trifa, după dezastrul de la 23 August, în timpul Guvernului de la Viena, ar fi lucrat pentru poliția secretă germană cu misiunea specială de a verifica transporturile de trenuri din România.

Ma intreb: Ei și? Teohary Georgescu a fost șeful securității române și Israelul nu e acuzat pentru asta.

In România nu s-au găsit martori. E citat numele lui Traian Boieru, care a confirmat că Trifa a fost în Garda de Fier. Ei și?

In schimb nici în Israel nu prea sunt martori. Sunt citați:

–Marcu Iosif din Ploiești care își amintește că la 10 noiembrie 1940 Sima și Trifa ar fi inspectat închisoarea din Ploiești și 10 zile mai târziu nouă evrei au fost găsiți morți în pădure, Concluzia pentru ei e clară. Sima și Trifa au făcut-o ¡De unde știe Marcu Iosif, e mister. Era și el în închisoare și pentru ce? Iarăși nister.

Moshe Maur Schur-ziarist (unde? Poate își amintesc de el Stefan Baciu sau Ierunca) l-a văzut pe Trifa în Ianuarie 1940 pe motocicletă și intrând intr'o Sinagogă din București. Mai târziu a văzut Sinagoga vandalizată în interior și iarăși o concluzie clară că Trifa a făcut-o.

Rabi Hersh Guttman depune mărturie contra lui Trifa, afirmând că legionarii i-ar fi împușcat doi copii. Dacă Trifa a fost legionar, înseamnă că el i-a împușcat. Dacă cumva acești "copii" erau agenți sovietici și au fost executati legal pentru spionaj în favoarea sovietelor, asta nu se explică.

Cel mai ciudat martor, însă, e Constantin Antonovici, sculptor român emigrat în America în 1951. Și spun că e ciudat pentru mai multe motive.

Afirmă ca ar fi fost persecutat și arestat de legionari în 1941, scăpând apoi prin Yugoslavia. Dar nu spune de ce a fost arestat. A fost cumva simpatizant comunist? Și dacă a scăpat ajungând la Zagreb, se pare că legionarii nu au fost așa de cumpliți cum se pretinde. In anii mei lungi de închisori nu am auzit ca cineva să evadeze din beciurile securității și să mai și fugă peste graniță!

Antonovici face caz că ar fi fost apreciat de Brâncuși în 1947. Iși amintește cumva de faptul că în 1947, ca și mai târziu de altfel, Brâncuși era interzis de critica oficială nefiind încă "reabilitat"?

In timpul arestului său Antonovici aude (nu spune de la cine) numele lui Trifa, Tâlnaru, Acrivu și mai aude că Trifa ar fi ordonat "lichidarea evreilor arestați (De ce erau arestați oare?)".

Mai târziu, pe când era scos din arest de un prieten (legionar) Ilie Stângă aude "niște împușcături" și concluzia e gata: Trifa a masacrat evrei!

Ramâne de neexplicat de ce, crezând că Trifa a condus și executat masacre, participă totuși la sărbătorirea episcopului ca cetățean american, la 13 mai 1957, la Vatra. Ori a fost plătit ca să spioneze "dinăuntru" or minte.

Amândouă alternative denotă grave lacune de caracter ale acestui faimos "martor al acuzării". De altfel dacă era așa de democrat nu înțeleg de ce Antonovici nu se intoarce în țară ca să creeze sub lumina călăuzi toare a partidului mult iubit!?

Kremer și compania urmăresc cu fervoare activitatea românilor creștini din Nordul Americii. Se pare că sunt, sau le place să pară, foarte informați.

Privind o fotografie publicată în Solia ei recunosc foarte bine, după decenii, pe:

Pr. Dumitru Mihăescu, care a fost în armata națională din Germania după actul de trădare de la 23 august;

– Dumitru Lungu, colaborator la diferite publicații din exil.

– Mircea Banciu, Chirilă Ciuntu, Octavian Roșu, legionari cu domiciliul în Detroit. Lui Chirila Ciuntu i se impută declarația: "Noi considerăm că evreii sunt comuniști. Noi găsim că oriunde trăiesc evreii sunt tulburări..."

Ar fi interesant dacă și noi am imputa oficialităților israeliene de la Tel Aviv aceeasi concepție despre Palestinieni.

Declarația lui Chirilă Ciuntu poate fi verificată de către cineva de bună credință citind cartea ziaristei Claire Sterling "The Terror Network" publicată recent, unde veți găsi surprinzător de multe personaje circumcise implicate și dovedite din plin în rețeaua de spionaj și terorism condusă de sovietici. Această cabală antiromâna este documentată despre consiliul parohial de la biserica Invierea, care are ca parohi pe Mardarie Popinciuc și Petre Mișa foști inspectori de poliție în timpul guvernării legale legionare. Știu de asemenea că Trifa e prieten cu Stănicel, fost secretar al lui Codreanu, etc. Cel mai cumplit însă îi afectează declarația făcută de George Roman:

..."Noi discutăm... cum să așteptăm până vom primi ordin să ne reintoarcem în România și să-i izgonim pe comuniști. Aceea este ziua visată, ziua în care exilul nostru va lua sfârșit și Garda de fier poate să se reintoarca în Romania".

Toată această campanie morbidă antiromână lasă bale otrăvitoare care, într-un fel, încep să afecteze. La 16 mai 1975 US. Attorney din Detroit începe acțiune judiciară contra lui Trifa, în sensul de a i se anula cetățenia pe baza faptelor că a produs dovezi ilegale la obținerea cetățeniei americane. Recent citim că IPS Valerian Trifa este pasibil de expulzarea din USA.

Noi românii vom sta tolăniți și mai departe, chiar dacă nu la poalele Carpatilor și parcă situația îmi amintește de Bizanț, când păganii fiind la porțile cetății, sinodul bărboșilor discutau câți îngeri încap pe vârful unui ac. Noi suntem mai elevați, facem eseistică pe teme absconse.

III

In tot cursul istoriei noastre însângerată ca o tragedie antică, nu ne-am năpustit în țara nimănui, nu am oprimat pe nimeni.

Pe fondul monoteismului Dacic am asimilat creștinismul mult înaintea altor popoare europene, la ora aceea unele popoare nici nu existau ca atare.

Ne-am apărat numai și foarte adesea am întors, Cristic, și obrazul celălalt ca să fie lovit.

Când cerul de abia mai putea ca să respire de fumul rugurilor în cultivata Europa vestică, la noi ereticii și necreștinii găseau adăpost și păine.

(In țară am scris o lucrare pe această temă, sper că se mai păstreză măcar un volum pe undeva prin depozitele bibliotecii Universității).

Invadați de toate liftele, ne-am apărat și nu ne-am asimilat. Suntem singura limbă europeană care nu are ceea ce se cheamă dialecte.

Dintre toate națiile care au venit peste noi cu gând de ucidere și pe care apoi le-am tolerat, numai una s-a stabilit undeva și trăiește pașnic, conviețuind cu populația autohtonă: este minoritatea tătară, acest popor fără țară exterminat de sovietici și despre care nimeni nu pomenește nimic.

Ceilalți ne-au răspuns la blândețea noastră cu ură și tot nu am învățat nimic.

Neamul lui Israel e unul, și am arătat doar un infim fragment din numeroasele exemple ce se pot da despre ura cu care ne tratează această minoritate tolerată, pentru mila ce am avut-o față de ei.

Despre canibalismul politic Slav s-a scris în paginile acestei reviste și cred că cea mai solidă ilustrare se poate găsi în cartea lui N. Stefănescu Govora "Relațiile Romåno-Ruse vol I și II (cu speranța că vor continua).

Alt neam care ne urăște și care întotdeauna ne-a vrut exterminarea, pe glia noastră considerându-ne națiune "tolerată!" –sunt ungurii.

Aciuiați de neunde, acești mongoloizi cu sângele încă nelimpezit din perioada canibalismului, păstrând duhoarea cărnii ce o mâncau crudă (ușor fezandată sub șeaua calului) au năvălit peste străbunii noștri ce aveau în urmă două milenii de civilizație și cultură.

Și apoi nu numai că au ucis pe cei mai buni ai noștri, dar au încercat să ne nege integral însăși existența noastră fizică. In Europa unele popoare aveau deja Charte ale drepturilor, iar în Transilvania românii-majoritari în țara lor, pe glia lor, erau "națiune tolerată".

Si totusi nu le-am răspuns cum se cuvine.

Cand Mihai (cel Mare, nu viteză) a întemeiat primul stat unitar punându-i cu botul pe labe pe grofii care-l porecliseră Mămăligă Vodă, noi românii i-am iertat pentru sângele vărsat pe roți și pe butuci de execuție.

Apoi i-am iertat din nou, în 1918 pentru toate umilințele și i-am primit și lăsat să viețuiască în pace.

Am făcut bine? Am facut rău? Nu mai am încredere în expresia "Istoria va judeca" pentru că am simțit pe pielea mea că istoria se scrie noaptea, de către învingător și cu mâna stângă.

Cert este că după ce Hitler le-a dat plocon nordul Transilvaniei s-a dovedit că nu am făcut bine. Pentru noblețea noastră am primit masacre și, în plin secol 20, am văzut iarăși sângele celor mai buni ai noștri stropind piețele publice transformate în locuri de execuție sau îngropați neunde în morminte neștiute.

Și iarăși nu am știut să urîm. Nu le-am plătit cu aceeași monedă.

Acum și ei, ungurii, sub ocupație rusească, nu au învățat lecția istoriei. Dacă în 1956 s-au răsculat exemplar contra rușilor și au plătit cu mii de cadavre curajul lor, alte multe zeci de mii s-au refugiat în vest, împărțind cu alte victime ale bordelului politic de la Ialta și Teheran, păinea emigrației.

Sunt organizați, să recunoaștem, foarte bine. Sunt mulți și se înmulțesc, au biserici și activități culturale, ceea ce e dreptul lor.

Dar partea cea mai bine organizată a activității lor în țări străine e campania lor împotriva noastră. Nu contra comunismului și a rușilor ci contra românilor ca nație, dorind alipirea Transilvaniei la Ungaria, sau cel puțin o republică socialistă ardeleană, sub tutela rușilor, cum a propus mișcarea disidenților unguri din România.

Ura lor nu dospește numai în presa lor de emigrație.

Cu viclenie spurcată, tipică asiaticilor primitivi își lasă balele calomniei peste tot în presa de alte limbi de circulație mondială, scriu memorandumuri despre greșeala marilor puteri care au acordat "Ardealul lor" românilor, etc. Si sunt extrem de perseverenți. Dau concerte, adună fonduri "pentru eliberarea Ardealului", acostează pe toți ungurii neînregimentați campaniei ca să contribuie cu fonduri. Sunt, repet, extrem de perseverenți. (Am întâlnit o cucoană în Uruguay care mi-a spus: ...a, ești din România? Cunosc și eu o familie de unguri care mi-au spus că" sunt din acea parte a României ocupată de la unguri!!!)

Ceea ce vreau să accentuez aici nu e "problema Ardealului" ci a urii cu care suntem atacați iar noi nu știm să răspundem.

Suntem filozofic contemplativi, când practic ni se înfige cuțitul pe la spate.

Când depindeam de noi, când Romania era România Mare ne puteam permite lejeritatea expresiei: Vor Ardealul? să vină să-l ia!

Acum nu mai e timp de glume, de zeflemeaua caragialească. Trăim timpuri tragice. Am mai fost vânduți și putem fi din nou conform tradiției glorioase a democrației limfatice a marilor puteri vestice.

IV

Nu vreau să zic ca un filozof trăitor la Paris-că mi-e rușine că m-am născut român, deși de multe ori am fost pe culmile disperării.

Privind în jur la ura care ne împresoară mă întreb adesea: ce facem noi? Cum răspundem? Mulți dintre cei care trăim în lumea încă liberă, am trecut ani bunicei prin închisori și lagăre. Fiecare avem amintirile noastre, unii le-am pus pe hârtie, sporadic, alții literar, organizat în volume. Ne citim între noi și ne împrospătăm amintiri tragice sângerând din nou răni vechi.

Dar prea mult nu am făcut ca sa adunăm, perseverent, organizat, tot acest material de suferință umană, să fie gata pregătit pentru ziua plății totale, sau pentru pedepsirea la momentul potrivit a celor ce sunt vinovați de tragedia neamului nostru, indiferent de contribuția lor mai mare sau mai mică.

Foști procurori, foști anchetatori de securitate sau simpli securiști si spioni, chiar foști miniștri, diplomați, un fost așa zis rege, se plimbă bine mersi prin lumea vestică sau Israel nestânjeniți, nepedepsiți, deși au în urmă o contribuție substanțială la crime de genocid contra poporului român.

Voi fi întrebat cu animozitate: Terorism ca Armenii, Craoații sau alții? Răspund: Nu. Dar nici întoarcerea la nesfârșit al celuilalt obraz. Și apoi a pedepsi crime vădite, demonstrate, nu înseamnă terorism. Israelul aplică din plin legea Talionului și nu e numit stat terorist, cum e Cuba.

E adevărat că noi nu dispunem de finanțele care au stat în spatele defăimării episcopului Trifa dar ceva tot putem face, nu?

Nu avem o agenție tip Wiesenthal, dar un schimb de infor-

mații care să-i pună pe gânduri pe cei care ne urăsc pe nedrept- nu e prea greu de realizat. Aș mai avea o sugestie.

Un englez handicapat mintal cu pretenții de filozof, mai mult ca sigur finanțat indirect de ruși, sprijinit de spioni ruși mult sau mai puțin deghizați, cu ceva ani în urmă au fondat un așa zis tribunal internațional de cercetare a crimelor americane din Vietnam. Nu era treaba lor, dar își băgau râtul orisicum.

Ce-ar fi dacă și noi Românii am înființa aici în libertate un Tribunal de cercetarea și judecarea crimelor contra poporului nostru?

Un tribunal care să producă mărturii dovedite și fundamentate și care să emită citații tuturor acelor ce urmează a fi judecați, ca să știe și să înceapă a li se face frică. Iar acest Tribunal liber și imparțial să emită și sentințele de rigoare care să fie comunicate tuturor celor în cauză cu mențiunea că ele vor fi puse în aplicare la eliberarea țării sau la momentul oportun. Așa cum 22 de milioane stau încordați de frica zilei de mâine și cei vinovați de această teroare să simtă și ei că undeva cineva i-a judecat și să le fie și lor frică. Lor și întregii lor seminții de călăi ai României. Să nu se mai fâțâie peste tot șantajând și spionând. Să nu se mai bucure de banii scoși din țară dupa moșirea actului de tradare de la 23 august, mă refer la cei ce mai sunt încă în viață și încearcă să mai facă politichie sau să-și dea avizul, ca Mihai Viteză.

Toți să fie judecați pentru orice nivel de contribuție la crimele contra ființei și culturii neamului nostru trădat, umilit, oropsit pe nedrept și încă urât pentru noblețea arătată dealungul secolelor.

Tăcând, nerăspunzând cu aceeași monedă — lăsăm impresia că suntem lași.

Nu trebuie să împrăștiem teroare, dar trebuie să arătăm câte o lecție celor care o merită, așa încât să se gândească de două ori atunci când vor mai încerca să arunce lăturile propagandei lor pe numele și trecutul de jertfă al poporului nostru.

ROMEO BRAN

"PUNCTELE DE REPER" TAC

A trecut aproape un an decând, într'un articol publicat în această revistă, am cerut autorului "Punctelor de Reper" să dovedescă, prin publicarea documentelor informative pe care le-a avut la îndemână, că afirmațiile pe care le făcea acolo, erau reale, aveau o bază veridică.

Este vorba — și să ne ierte cititorii că ne repetăm — de o scrisoare prin care — spunea autorul punctelor — Corneliu Zelea Codreanu ar fi cerut unor șefi național-socialiști, arme, și designarea unor fonduri speciale în *mărci-aur* pe care tot organizația național-socialistă ar fi pus-o la dispoziția Gărzii de Fier.

Afirmații foarte sigure în condeiul autorului lor, dar despre care, noi legionarii, cei în cauză deci și contemporani ai perioadei despre care vorbește Dlui, știm că nu sunt adevărate și așa o manifestam în articolul nostru.

Vrem să credem că neo-liberalii, din sânul cărora face parte autorul *punctelor de reper*, cari se agită din ce în ce mai mult în viața politică a exilului romanesc înțeleg să se conducă în această activitate (în contrast cu înaintașii lor) după anumite reguli civilizate. Căci societatea în care se învârtesc astăzi este civilizată.

Vrem să credem că proverbiala *omenie* a poporului nostru, mult, puțin, s'a revărsat și asupra lor și că poartă această influență lăudabilă și pe drumurile pribegiei lor.

Când faci unele afirmații despre cineva, afirmații pe care le susții cu tărie, le aștemi pe hârtie cu convingere, așa cum se face în "Puncte de Reper", și când aceste afirmații sunt considerate lezante, infamante, de către acel, sau acei cărora li se adresează, minimul care se poate cere agresorului (căci agre siune morală și necinstită este difuzarea unor neadevăruri, cu scopuri nemărturisite dar ușor detectabile) este să le justifice, sau să le rectifice.

Autorul *punctelor de reper* nu a făcut încă nici una nici alta.

Dar să nu ne precipităm. Poate o fi înfundat pe undeva, prin bibliotecile istorice ale lumii libere, căutându-și documentele compromițătoare pentru Garda de Fier.

Mai așteptăm deci, dar nu renunțăm la clarificarea pe care ne-o datorește și la care este obligat, dacă în adevăr calitățile de care vorbeam mai sus , adânc întipărite în sufletul poporului românesc, sălășluiesc și în Dnia Sa.

NICOLAE ROSCA

P.S.: Nu au ieșit la lumina tiparului încă aceste rânduri când aflăm că polemicele *puncte de reper* au fost traduse în limba franceză. Cu atât mai mult crește obligația morală a autorului lor, de a susține cu probe afirmațiile pe care le răspândește acum și în alte arii sociale, la adresa unui grup de compatrioți, care, chiar dacă nu-i plac Dlui, există acolo, în aceleași arii sociale și care-și cer dreptul la confirmare sau rectificare.

Așteptăm.

BALADA

Hai dorule, dor
Greier de mohor
Că așa ni's spinii
Să fim tot străinii,
Că așa ni-i valul,
Musca și muscalul
Fagur să ne bâzâie,
Ora să ne-o'ntârzie,
Praf căzând pe armă,
Ștefan Sfânt să doarmă,
Praf căzând pe sabie,
Fără Basarabie,
Praf căzând cu vină,
Fără Bucovină.

Hai dorule-al meu
Lemn de copârșeu,
Că pândiți sunt anii
Maicii Transilvanii.

Uite lupii, mă,
Care sfârtecă,
Stau și ne pândesc
Neamul românesc,
Cu privirea cășie
Vrând ca să ne sfâșie,
Nomadele, hoardele,
Doamne Sfinte, arde-le!
Că vin pe poteci înguste
Ploșnițí, vipere, lăcuste
Precum pleava dela arii
Dorul tatii, doar stejarii
Cresc din Mircea cel Bătrân
Unde-au fost, așa rămân.
c'au trecut și Hunii... Le
Cântau furtunile,
Că ne-au pârjolit Tătarii
Și varvarii
Doar stejarii, frunza lor,
Murmură izvoarelor

Si în glasul de izvoare
Sfânta Românie Mare!
Spună apele, pădurea,
Că noi n'am venit de-aiurea,
Inima de munți ne știe!
Ce a fost, o să mai fie.
Vântul trece, că e vânt,
Neamu-i piatră, nu Pământ!
Că nu-i neam să ne amurge,
Totuși, lacrima ne curge;
Că nu-i neam să ne'ncovoaie,
Totuși, lacrime șuvoaie
Curg și le ascundem, cad
Din icoana ta de brad:
Sfinte ce-ai apărat pe-ai mei
Calcă hoitul scorpiei!
Sfinte Gheorghe 'n șea de aur,
Calc'odată pe balaur,
Calcă, calcă, calcă-odată
Cap de hiară blestemată!

CONSPIRATIA MAGHIARA CONTRA ROMANIEI, CONTINUA

Nu este o idee fixă care ne chinuește, cum poate ar fi înclinați să creadă mulți dintre compatrioții noștrii din exil, ci o tristă și primejdioasă realitate de care noi Românii desțărați avem obligația de a ne preocupa și ține seama.

Jertfele de secole ale neamului românesc pentru a apăra, unifica și păstra patrimoniul național testat de strămoșii noștrii — Daco Romani — amenițat din nou de agitațiile mincinoase ale ungurilor, s'ar transforma în blesteme asupra generației noastre, dacă n'am încerca să stăvilim absurdele lor pretenții printr'o acțiune fermă de îngrădire a încercărilor lor de desinformare a opiniei publice mondiale.

Nu avem nimic de împărțit cu nimeni, ci dimpotrivă trebue să readucem la vatra străbună provinciile smulse din trupul Țării noastre prin trădările din 1940 și 1944.

Pentru a evidenția, odată mai mult, primejdia "Dictatelor" streine la care apelează "vitejii" maghiari, reproducem alăturat textul ultimului "Memorandum" al ungurilor din Transilvania, prezentat Conferinței Europene de Securitate și Apărare a Drepturilor Omului, care își va relua desbaterile pentru a treia oară la Madrid în ziua de 8 Februarie 1983..

E perfid, mincinos și periculos de insidios.

Asta trebue să sgâlțâie exilul românesc din toropeala care l'a cuprins, înăbușindu-i sentimentele naționale.

Repolitizarea exilului prin încadrarea lui în fragmentele fantomă ale așa ziselelor partide istorice, gata la orice compromis pentru satisfacerea, chiar efemeră, a ambițiilor los personale, cum au dovedit-o prin trădarile amintite mai sus, trebue să alarmeze conștiința exilului luptător și să-l mobilizeze contra desinformării intentată de maghiari.

Consecințele delăsării pot fi grave în viitor. Să nu uităm Viena 1940.

Niciodată în cei 39 de ani de exil nu a fost atât de urgent necesar ca acuma, să ne reamintim de versurile lui Andrei Mureșanu:

Deșteptă-te Române din somnul cel de moarte,
In care te-adânciră barbarii tăi tirani.

(Comentarii urmează în numărul 36 al revistei)

Traian POPESCU

MEMORANDUM
CATRE CONFERINTA DELA MADRID

NE RIDICAM GLASUL IN FATA POPOARELOR REPREZENTATE LA CONFERINTA DELA MADRID IN FAVOAREA CELOR DOUA MILIOANE DE UNGURI DIN ROMANIA, PENTRU SUPRAVIETUIREA ACESTORA.

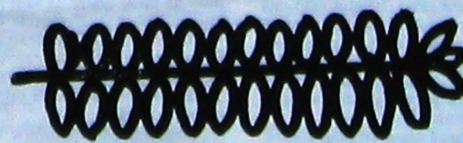
POATE NU ESTE INCA TIRZIU SA SE OPREASCA ACELE MASURI CARE SE INDREAPTA IMPOTRIVA NOASTRA IN BAZA POLITICII CONDUCERII ROMANESTI. ROMANIZAREA ARDEALULUI SI PRESIUNEA ASUPRA CULTURII NOASTRE SE DESFASOARA IN PREZENT CU O PRIGOANA DEOSEBITA, NEMAIVAZUTA. IN REGIUNILE MAGHIARE SI INDEOSEBI IN ORASELE UNGURESTI SINT ADUSI ROMANI DE DINCOLO DE CARPATI. DUPA STATISTICILE OFICIALE POPULATIA MAGHIARA STAGNEAZA. SISTEMUL DE INVATAMINT MAGHIAR ESTE IN MOD SISTEMATIC DISTRUS, IAR PUBLICAREA CARTILOR SI REVISTELOR NOASTRE SE FACE TOT MAI GREU. LIMBA NOASTRA A FOST EXCLUSA IN TOTALITATE DIN VIATA POLITICA.

TENDINTA IZOLARII NOASTRE DE CEILALTI UNGURI ESTE TOT MAI PREZENTA. RELATIILE DINTRE ROMANIA SI UNGARIA SINT IN TOATE DOMENIILE SUB NIVELUL MINIM. FORMAREA NOASTRA CULTURALA ESTE RESTRINSA PRIN TOATE MIJLOACELE. TINARA GENERATIE MAGHIARA CRESCUTA AICI IN MEDIUL NATIONALIST SOVIN ROMANESC, CARE PROPAGA ISTORIA ROMANEASCA, NU-SI CUNOASTE PROPRIA ETNITATE SI ADEVARATA ISTORIE A ARDEALULUI. PUTEREA DE STAT NE TRATEAZA CA PE O FORTA OSTILA, INDEOSEBI PE INTELECTUALI SI MUNCITORI. TEROAREA ORGANELOR DE SECURITATE ESTE LA ORDINEA ZILEI. DACA NE RIDICAM GLASUL IN FAVOAREA APARARII INTERESELOR NOASTRE NOI SINTEM ACUZATI DE SOVINISM. TRAIM IN ROMANIA CA CETATENI CU O POZITIE INFERIOARA IN SOCIETATE ALE CAROR POSIBILITATI DE AFIRMARE PROFESIONALA SINT LIMITATE DE FAPTUL CA SINTEM MAGHIARI' NU DISPUNEM DE NICI UN MIJLOC DE AUTOAPARARE. PERSOANA ESTE NEPUTINCIOASA IN FATA PUTERI DE STAT, IAR ORGANUL CARE NE-A APARAT INTERESELE, UNIUNEA POPULARA MAGHIARA, A FOST DESFIINTATA IN 1949. IN ACESTE CONDITIUNI SOARTA NOASTRA ESTE AFECTATA NU NUMAI DE LIPSA DE DREPTURI INDIVIDUALE CI SI DE A CELOR COLECTIVE, PROBLEME CARE IN SITUATIA NOASTRA SINT DE NEDESPARTIT.

SOARTA NOASTRA ESTE GREU DE REZOLVAT DEOARECE CONVENTIILE INTERNATIONALE NU PREVAD APARAREA DREPTURILOR COLECTIVE ALE MINORITATILOR. CONVENTIILE INTERNATIONALE IAU IN PREOCUPARE DOAR DREPTURILE OMULUI CA INDIVID SI UITA ACELE VALORI CARE DAU UNEI MINORITATI NETIONALE CARACTERUL DE COLECTIVITATE UNITARA. ACESTE VALORI AR MERITA MASURI JURIDICE DE APARARE DEOSEBITE DEOARECE MINORITATILE AU NEVOIE DE MIJLOACE DE APARARE COLECTIVA. DIN ACEASTA CAUZA, ACELEA PRIN CARE SE INCEARCA SA SE APERE DREPTURILE INDIVIDUALE FARA LUAREA IN CONSIDERARE A DREPTURILOR COLECTIVE NU AU REZULTAT.

PENTRU NOI AR FI UN CISTIG DEOSEBIT CA IN CADRUL CONFERINTEI DELA MADRID SA FIE ADOPTATE REGLEMENTARI INTERNATIONALE CARE SA PUNA CAPAT VINZARII NOASTRE SI PRIN ACEASTA SA GARANTEZE APARAREA DREPTURILOR UMANE LA CARE AVEM DREPTUL. IATA DE CEREM NOI:

1. DIN PUNCT DE VEDERE ETNIC SI CULTURAL SA FIM TRATATI CA PARTE COMPONENTA A INTREGII UNGURIMI SI PRIN ACEASTA TOATE MINORITATILE NATIONALE SA AIBA DREPTURI EGALE. .
2. SA NE PUTEM APARA IN MOD LIBER VALORILE NOASTRE INDIVIDUALE SI COLECTIVE.
3. SA PUTEM INFIINTA UN ORGAN INDEPENDENT CARE SA NE POATA APARA INTERESELE.
4. PENTRU APARAREA DREPTURILOR NOASTRE SA FIE CAPABIL SA HOTARASCA DOAR UN ORGAN INTERNATIONAL NEUTRU, CARE SA ANALIZEZE SITUATIA IN CARE NE AFLAM, SA POATA HOTARI IN PROBLEME CONTRADICTORII SI SA AIBA SI DREPTUL DE A NE APARA.

ESCADRILA DE SACRIFICIU

CE minunată-i fantezia! Cu ajutorul ei te plimbi oriunde și fără pașapoarte, invingi balauri, sări cu ușurința fulgerului peste prăpăstii, te vindeci de orice boală, treci examene, care și-n vis iți făceau greutăți, etc., etc.

Cum față de copii satului meu am fost un privilegiat norocos din punctul de vedere că, la vârsta de zece ani am văzut avion de aproape, am pus mâinile pe aripile lui, m'am urcat in carlingă, i-am auzit uruitul motorului de aproape, l-am văzut cum se desprinde de pămint, cum vine jos și i-am admirat luciul vâjâitoarei când sta pe loc, mângâindu-i netezimea.

Aveam ce povesti copiilor satului meu, rămași la țară, sau plecați pe la alte școli, când ne intâlneam in vacanță. Cum visam să ajung ofițer ca nenea Leon (fratele tatălui meu) care era Comandantul Reg. 19. Obuziere din Ploiești și cum timpul trecea prea incet, in fantezia mea, m-am avansat la gradul de Căpitan inființând: "Escadrila de sacrificiu". Aveam 13 ani.

Am găsit foarte normal ca eu, să-i fiu Comandantul. I-am completat cadrele cu colegi de care mă legasem mai apropiat in cursul celor trei ani de școală, majoritatea formând'o Județii mei Prahoveni, plus Ialomițenii cu care mergeam in vacanță pe aceiași foaie de drum, eu fiind Prahovean de "Bărăganu". Din formația mea făceau parte: Costică Chelboiu, Mihai Done, Lazăr Dumitru, Voinea Constantin, Manea Ghe. Marin și alții. In calitate de comandant intocmeam programul Escadrilei, impărțind misiunile. Misiunile aveau loc dealungul granițelor țării păzind'o de dușmani, plus zboruri de protecție, deasupra obiectivelor militare de mare importanță. Cum suferеam cumplit de dorul satului meu, pentru a-mi oferi posibilitatea să-l vizitez, l-am băgat in programul de protecție al Escadrilei de sacrificiu, declarând punct strategic. Podul de peste Cricovul Sărat pe care treceau găzarele (trenuri cisterne) spre Constanța, l-am mărit ca pe cel de la Cernavodă. In bostana lui moș Stanciu, de unde luam pepeni, am făcut depozit de muniții.

De câte ori mă apuca dorul de satul meu, imi luam zborul cu Escadrila de sacrificiu spre acest punct strategic. Vedeam de sus biserica in care slujise tata-mare, popa Vasile Nicolau 42 de ani 1875-1917. Vedeam școala primară, unde am făcut primii pași cu ochii prin abecedar invățând să citesc: oi, ou, cuc, nuc, etc., etc., și unde tata a fost invățător din 1893-1922, când s'a stins din viață, in urma unui accident la Ploiești. Zburând la inălțimea pomilor pe deasupra islazului făceam cu mâna lui Fane al lui Ivașcu și Ion al lui nea Mită, care erau cu vacile la păscut. Când zburam pe deasupra ariei la treierat, vedeam pe mai toți sătenii și sătencele plus prietenii mei, care se aruncau pe porcoaiele de paie să-i care și pe ei. Atunci treceam cu Escadrila de sacrificiu in rasmot făcând să se inalțe nori de pleavă, mai sus ca cei din alte sate. Când doream să-mi văd satul voios, treceam Dumineca cu Escadrila de sacrificiu pe deasupra cârciumii lui nea Iancu Carciumaru unde erau toți la horă in straie de sărbătoare.

Toată clasa mă asculta cu gura căscată, uitând să-și facă lecțiile când povesteam vr'una din misiunile "Escadrilei de sacrificiu".

Apărând albastrul Cerului țării, am sfidat pericolele, nu am pierdut nici o bătălie aeriană și nu am avut nici o pierdere. I se dusese renumele peste hotare și dușmanii speriați evitau orice ciocniere cu ea...

Imi plăcea să fiu insurat și să am un băiat. Intors din misiune aterizam și plecam la ora prânzului acasă. Băiatul meu, mă aștepta la colțul străzii insoțit de o droaie de copii, care aflaseră de la el că tatăl lui vine de la aerodrom unde sunt avioane d'alea d'adevăratelea, nu zmeuri. Desprinzându-se din grămadă, o lua la fugă spre mine, cu brațele deschise, ceilalți rămânând sfioși pe lângă garduri. Ne luam in brațe, ne pupam și aștepta nerăbdător să-i povestesc cum a fost in misiune.

Soția care mă aștepta cu masa'ntinsă ieșea in prag zicând: Bine ai venit dragă! Arăți obosit. Desbracă-te de uniformă, fă-te lejer și ia loc te rog la masă. După masă mă culcam, odihna fiindu-mi necesară recuperării de energie, pentru o nouă misiune. Citind ziarul, de oboseală il scăpam din mână, căzandu-mi pe față.

Dacă vre-o muscă sbura in jurul capului meu vroind să se aseze pe fruntea mea, băiatul meu, care veghea să nu fiu deranjat, o gonea cu palma.

Dar liniștea era intreruptă deseori de sunetul telefonului.

Soția luand receptorul răspundea: Da, casa căpitan Popescu.

La celătalt capăt, ofițerul de serviciu anunța: Alarmă aeriană. Să se prezinte imediat la aerodrom Comandantul "Escadrilei de sacrificiu"...

Efectivul clasei a treia din școala de aviație Mediaș, in 1934 era de 45 elevi. Găseai printre ei toate tipurile: zburdalnici, liniștiți, leneși, silitori, tocilari, grei de cap, inteligenți, tăcuti, timizi, fricoși, curajioși, etc. etc. Un coleg, Adam Eugen din Chitila unde tatăl lui era mecanic la fabrica de zahăr, ne depășea pe toți in curaj, cu un fizic debil, foarte slab, trezea suspiciunea oricărei persoane, c'ar avea vr'o boală de plămân, in afară de mama lui, de nea Ilie Ciocan, Maiorul medic al școlii plus colegii care-l știam sănătos tun. Din programul șezătorilor culturale ce se țineau lunar in sala de spectacole a școlii nu lipseau piramidele. La bază cursul superior, mijlocul și vârful, cursul inferior. Adam Eugen, era vârf de piramidă. Figura se termina, când el ajuns in vârful ei stătea drepți, scoțând de la piept un tricolor. Atunci sala duduia de aplauze, toate privirile erau ațintite asupra lui, pline de admirație. Eram și prieteni nu numai colegi. Ii plăceau povestirile mele, despre și din satul meu. Intr'o zi, a venit lângă mine, că ar avea o rugăminte și ar vrea să mi-o spună in pauză. Da! Te rog și in pauză ne-am dus să ne plimbăm pe marginea aerodromului. Când am fost singuri mi-a spus:

Uite ce te-aș ruga măi Aurică. Bagă-mă și pe mine in Escadrila de sacrificiu. Cum in calitate de Comandant nu intâmpinam nici o dificultate din partea vr'unui comandament, l-am băgat.

Adam Eugen, colegul meu din Chitila, a căzut in prima lui misiune, in Iulie 1941, la Tarutino in Basarabia, implinise 20 de ani.

A făcut parte din echipajul unui bombardier de tip englezesc "Bristol Blenheim". Figurează primul, pe lista eroilor aviatori căzuți cu primul avion și nominal in ordine alfabetică "ADAM EUGEN".

Aurică POPESCU

ROMANII SI COMUNISMUL

lor, cu siguranță că nu s'ar rămâne numai la revoluții sporadice. Pentru o schimbare in Europa ocupată de ruși nu-i nevoie nici de război și nici de intervenții militare. Popoarele robite trebuie să știe că nu vor fi lăsate la discreția tancurilor sovietice, cum s'a intâmplat in trecut. Printr'o acțiune comună Rusia poate fi silită de țările libere ca să-și respecte obligațiile luate printratate internaționale și să respecte Charta Națiunilor Unite. Popoarele robite sunt gata să jertfească pentru libertatea lor. Aceasta se poate vedea in Afganistan și in Polonia. Prăbușirea Rusiei nu mai poate fi oprită cu ajutorul tancurilor și nici cu bombe. Aceasta este convingerea popoarelor noastre robite și viitorul ne aparține nouă.

Londra la 24 Septembrie 1982.

DR. ALEXANDRU SUGA

RELATIILE ROMANO-RUSE

DIN 1922 PANA LA 1927

XIV

de N. S. GOVORA

In timpul guvernului provizoriu, pină la cucerirea puterii definitive de către comuniști in Octombrie, au existat desigur nădejdi că totul se va desfășura bine. Aceste nădejdi s'au spulberat repede in fața repeziciunii cu care se prăbușea armata țaristă. Fără indoială că au fost și printre ruși oameni entuziaști, dar aceștia priveau lucrurile... *balshoi*, adică rusește. In volumul II al cărții "Amintiri politice" a lui I.G. Duca, vedem cum priveau lucrurile niște ziariști ruși care veniseră in vizită la Iași. Ei spuneau: "Suntem aliați, regimul țarist ne-a impiedecat să ne cunoaștem, acuma sub noul regim de libertate și de *democrație*, lucrurile trebuie să se schimbe. Cele două popoare trebuie să se apropie, să se ajute efectiv, tinerimea voastră să se răspândească la noi, *voi să învățați rusește* pentruca să puteți aprecia mai bine frumusețile literaturii rusești, etc., etc. –amintiri politice, II, pag. 171. Prin urmare, rușii spuneau că ei trebuie să *cunoască* literatura română, dar românii trebuie *să învețe rusește* pentru a putea aprecia mai bine *frumusețea literaturii rusești!!!*

S'a văzut că datorită *timidului* rege Ferdinand care *la timp* a ținut discursul său epocal pe frontul armatei a II-a a generalului Averescu, prin care le promitea soldaților români darea de *pământ*, și *soldatul român a rezistat*. A rezistat atacurilor germane, dar in special a rezistat atacurilor mai periculoase ale *aliaților ruși*. Dacă pe front unde soldatul român nu s'a clintit, au fost și in interior câteva mișcări periculoase care, din fericire, nu au avut nici o urmare. Aceste mișcări s'au produs in partidul liberal. In vol. II al lucrării noastre am arătat că printre deputații români, era unul pe care l-am numit, *marele demagog*. Acest mare demagog, este doctorul Nicolae Lupu. Când a izbucnit revoluția rusească, doctorul Lupu a crezut că însfârșit marele lui moment, a sosit. Șmecher ca totdeauna, n'a ieșit el in față, ci l-a impins pe altul, pe George Diamandy. Pe motiv că reformele ce se făceau nu erau complete, că nu erau destul de *democrate*, au pus bazele unui nou partid și anume partidul Muncii. Au mai atras de partea lor și pe alți deputați *toți liberali* și au inceput rebeliunea contra lui Brătianu. Ei susțineau că lucrurile nu mai pot continua astfel, *că revoluția rusească a schimbat ritmul evoluției mondiale*, deci noi Românii trebuiau să se pună *a la page* cu cele ce vorbeau, și și-au schimbat și portul: George Diamandy umbla imbăcat intr'o bluză de lucrător rus, cu cisme intocmai ca un tovarăș autentic, dar spune Duca, cismele erau de lux și bluza de catifea. La fel in costume de tovarăși mai umblau doctorul Lupu și Tilică Ioanid. Ceilalți nu au mers până acolo. Și acești ceilalți au fost: Trancu-Iași, Mihai Carp, Numa Protopopescu, Grigoriță Iunian și Macovei. Pe aceștia doi, Tilică Ioanid și Macovei, Duca ii numește *junii milionari de la Severin*.

Cel mai sărit de pe linie, era doctorul Lupu. Acesta avea un prieten de la Vaslui, deputatul Vasile Sassu, care după războiu a devenit ministru Lupu i-a scris și l-a chemat la Iași ca să-i propună să intre in noul partid... A avut loc o discuție lungă din care reieșea că doctorul Lupu, iși pierduse mințile. Din discuția avută, reieșea că Lupu il și vedea pe Brătianu răsturnat, și chiar pe rege, si el doctorul Lupu, se vedea sufletul unui guvern, *natural democratic*, schimbând prin reforme radicale infățișarea socială a României și a *întregului apus european!!* Sassu ii pune câteva intrebări. Prima a fost, din cine va fi format viitorul guvern. Și doctorul Lupu ii răspunde imediat: *Eu, tu, Diamandy, Jean Cantacuzino și alții, avem mai mulți decât ne trebuie!!!* –I.G. Duca, op. pag. 173. Și la altă intrebare, cum vor pune mâna pe putere, deoarece Brătianu este susținut de rege și nu vede că in armată iși vor găsi partizani. Lupu ii dă răspunsul deadreptul de om nebun: strâns cu ușa a sfârșit prin a mărturisi că ei vor lua puterea cu ajutorul elementelor revoluționare rusești, care de câteva zile se *adunaseră în număr destul de mare în capitala Moldovei!!!* I.G. Duca, op. cit. pag. 173. Vasile Sassu a respins târgul propus de doctorul Lupu și deaceia, deși era un element obscur, Brătianu i-a răsplătit credința mai târziu cu un post de ministru.

Dar in acest timp revoluționarii ruși deveniseră indrăzneți, mai ales că se adunase la Socola, o unitate respectabilă. "Fie din indemnul Sovietelor de la Petrograd, fie impuși de Rakovski pe care il eliberaseră, cine știe poate chiar intărâtați de unele sugestii ale lui Diamandy și Lupu care vizibil iși pierduseră capul, ei s'au gândit că poate momentul ar fi prielnic să pună mâna pe Rege și să-l detroneze" - I.G. Duca, op. pag. 178. Am redat fraza lui I.G. Duca din care se vede clar că il atacă pe doctorul Lupu și pe Diamandy că pierzandu-și capul, ii *intărâ*taseră pe ruși să puna mâna pe rege și să-l detroneze!!! Intr'adevăr, rușii de la Socola, făcuseră planuri să-l detroneze pe Rege și, cine știe, poate ar fi reușit, căci spune tot Duca , in capitala Moldovei erau foarte puțini soldați români. Norocul a fost că un român basarabean, a aflat și s'a dus la Iorga, ca să dea alarma. Nu știm de ce, I.G. Duca, nu ne spune cine era acest român basarabean, dar intr'un articol, Pamfil Seicaru il numește: este Anton Crihan, ajuns mai târziu o figură in partidul Național Țărănesc. Comuniștii de la Socola au fost dezarmați și trimiși in Rusia de regimentul 9 Vânători. Și astfel, doctorul Lupu a pierdut ocazia cea mai mare din viața lui demagogică, de a deveni șef al României comuniste. Dar I.G. Duca ii aduce doctorului Lupu, acuzații prea grave. Intrebarea este de ce Duca a păstrat aceste grave acuzații să i le aducă doctorului Lupu, *post mortem*, de ce nu a avut curajul să i le aducă in viața? Unii vor fi induși să spună că Duca a fost un om prea delicat și deaceia a preferat să păstreze aceste acuzatii grave pentru după moartea lui. Eu cred ca e vorba de lașitate; o acuzație gravă rămâne tot gravă și dacă între acuzator și acuzat se interpune unul sau două morminte, mai ales dacă acuzatorul moare inainte de a-i apare memoriile și acuzatul, adică doctorul Lupu mai traiește ca să ia cunoștință de acuzația care i se aduce.

Cine cunoaște viața politică și oamenii politici dintre cele două războaie, știe cine a fost doctorul Lupu. De frica doctorului Lupu, tremurau toți oamenii noștri politici, mai ales dacă erau *delicați ca I.G. Duca*. Fără indoială că in cazul doctorului Lupu, I. G. Duca avea deplină dreptate, dar observăm că in Memoriile lui, Duca il atacă fără milă și pe Nicolae Iorga. Cine caută cu migală tot ce s'a scris despre Iorga de alții, va găsi intemeiate toate acuzatiile ce i le aduce Duca, dar nimeni nu a avut curajul să le strângă pe toate și să i le servească. Intr'adevăr, Duca a avut mare curaj ca să-l atace pe Iorga așa cum l-a atacat, pe bună dreptate , dar, a preferat să pună intre el și tunetele bărbii lui Iorga, două morminte.

Intre cele două războaie, era destul să apară doctorul Lupu, cu arțag la Cameră, și scandalul era gata. Nu s'au auzit la Cameră atâtea zbierete, (Duca le numește *isterice)*, și injurături de mamă, cum s'au auzit când vorbea doctorul Lupu. Numai un singur om ii ținea piept și il invingea: acest om era A.C. Cuza. Doctorul Lupu era nervos, iși pierdea cumpătul, incepea să zbiere isteric și să injure in așa hal, incât ii speria pe adversari și băga frica in ei. In aceasta se găsea succesul doctorului Lupu pe care putea să-l invingă numai un om calm. Și acest calm, il avea A.C. Cuza. Când vorbea Cuza la tribună de exemplu, doctorul Lupu incepea să-l insulte, ii spunea rogojină, bătea cu pumnii in pupitru, făcea un sgomot infernal, dar Cuza, calm, iși scotea din buzunar o bomboană și aștepta până ce Lupu era obligat să tacă. Atunci A.C. Cuza, mereu calm, iși reincepea discursul din punctul in care il intrerupsese doctorul Lupu: "și cum vă spuneam..." Odată Cuza se găsea la tribună și doctorul Lupu era cu harțag ca de obiceiu. Și tot ca de obiceiu incepu să-l intrerupă și să-l insulte. Tot ca de obiceiu, Cuza ramânea calm și Lupu se enerva, și incepu să zbiere și să se inroșească și să i se umfle vinele. Ca de obiceiu, doctorul Lupu ii aruncase insulta lui favorită, când era vorba de A.C. Cuza, ii spusese rogojină in ințelesul de bătrân, adică ramolit. Cu calmul lui obișnuit Cuza se oprește și-i răspunde: domnule Lupu ești la obraz *Marmoroș* și la pungă *Blanc*. Cuza făcea aluzie la faptul că doctorul Lupu era un cunoscut client al Băncii *Marmoroș Blanc*!!! Atunci doctorul Lupu și-a pierdut tot cumpătul și s'a repezit la tribună. Cum A.C. Cuza era cam pirpiriu, ceilalți deputați au crezut că doctorul Lupu il va face praf. Doctorul

Lupu venia spre Cuza ca o furtună, dar A.C. Cuza a rămas tot calm şi ca deobiceiu şi-a scos bomboana lui. Dar culmea a fost că doctorul Lupu nu s'a repezit cu pumnii la A.C. Cuza, ci întorcându-se spre deputaţi şi-a băgat mâinele în buzunare şi le-a întors pe dos. Intâmplător, doctorul Lupu avea în buzunare numai doi poli şi arătându-i victorios deputaţilor, a spus "rogojina mă acuză că sunt clientul lui Marmoroş Blanc şi eu am numai doi poli în buzunar". Deputaţii au rămas înlemniţi. De unde se aşteptaseră ca Lupu să-l facă praf pe A.C. Cuza, acesta îi arăta lui Cuza că are numai doi poli în buzunar. Fără îndoială, era un mare succes - ieftin - , din partea doctorului Lupu, dar acest succes ar fi ramas definitiv, dacă în faţa lui ar fi fost un alt om, nu extraordinarul A.C. Cuza. Privindu-l nu mai cu calm ci şi în batjocură, i-a dat răspunsul rămas celebru: "domnule Lupu, şi pământul are numai doi poli şi totuşi... se învârte, se învârte".

Din paginile lui, nu reiese că I.G. Duca ar fi avut simpatie pentru A.C. Cuza, totuşi ne dă o ciocnire de la Cameră, tocmai între A.C. Cuza şi Nicolae Iorga şi I.G. Duca ne arată că cu tot talentul lui, Iorga a fost învins, net, de ironia lui A.C. Cuza: "Tot în acele zile am asistat la o curioasă altercaţie între Iorga şi Cuza, Iorga patetic şi Cuza ironic, şi Cuza cu atât mai ironic, cu cât Iorga era mai patetic. Imi reamintesc scena, fiindcă m'am convins atunci că patetismul nu poate rezista puterii corozive a ironiei, care este în luptele parlamentare o armă neîntrecută". I.G. Duca, op. cit. pag. 195.

Dar legăturile dintre proaspeţii bolşevici şi comuniştii ruşi continuau. "La el acasă erau mereu consfătuiri, se elaborau programe, de partid şi de guvern, se făceau liste ministeriale; în bluza lui de lucrător rus perora şi profetiza, iar Tilică Ioanid, ca să se pună la diapazon, umbla şi el în cisme roşii şi în bluza albastră. In plus asistau la întrunirile revoluţionarilor ruşi, şi căutau mereu să ia contact cu ei. Parcă văd şi acuma, intrând într'o zi la Diamandy, un fel de individ suspect şi cu barbă *semitică* şi cu ochelari, tipul clasic al revoluţionarului rus, îmbrăcat în uniformă, despre care am aflat pe urmă, prin indiscreţii comise, că era unul din agenţii de legătură dintre Sovietul de la Iaşi şi amicii lui Diamandy". I.G. Duca, op. cit. pag. 176.

Totuşi legăturile tovărăşeşti n'au durat mult pentrucă revoluţionarii ruşi, din ce în ce mai bolşevizaţi, dispreţuiau pe toţi politicienii români. A avut loc o întrevedere decisivă între reprezentantul sovietului rusesc şi docturul Lupu, ca representant al clubului Diamandy. Pentrucă doctorul Lupu nu ştia ruseşte şi nici rusul nu pricepea nici o boabă româneşte, au avut nevoie de un interpret şi acest interpret a fost Constantin Stere. "Şi câţi reprezentanţi aveţi în parlament?" a întrebat rusul şmechereşte şi doctorul Lupu, pierzându-şi cumpătul a răspuns: *"Mai mulţi, dar vom avea şi mai mulţi"*. Răspunsul era românesc, căci dacă revoluţionarii ruşi ne-ar fi dat ajutorul că să răstoarne pe Brătianu şi pe Rege, ceiace în fond le cereau partizanii doctorului Lupu, atunci doctorul Lupu ar fi avut dreptate, căci partizanii doctorului ar fi devenit mulţi, foarte mulţi. De exemplu în August 1944, Românii comunişti care erau numai vreo mie, *au devenit mulţi, foarte mulţi*, fiind ajutaţi de Moscova. Dar atunci, doctorul Lupu n'a avut noroc. Intrebat de rus pe cine se reazimă atunci în Ţară, dacă se reazimă pe muncitori sau pe ţărani, Lupu care toată viaţa a considerat că este iubit de ţărani, a început să peroreze ca la Cameră, dar de data aceasta, n'a avut succes. A răspuns că şi pe unii şi pe alţii, dar rusul i-a cerut precizări: ce sindicate muncitoreşti aveţi şi ce organizaţii ţărăneşti? Răspunsul nu l-a mulţumit pe rus care a plecat, fără să se mai întoarcă. "Pricepând că are în faţa lui o înjghebare inexistentă şi ridicolă, rusul a zis: "Văd că sunteţi şi Dv. tot nişte simpli "burjui"... şi a plecat dispreţuitor şi enervat că şi-a pierdut vremea cu unul din numeroşii oligarhi din România". I.G. Duca, op. cit. pag. 177.

Partidul muncii a dispărut fără să lase urme şi nici regrete. Când Românii au fost nevoiţi să ceară armistiţiul, şi Diamandy şi doctorul Lupu au considerat că e mai bine să se îndepărteze de locurile unde nu este nimic sigur pentru viitorul lor politic şi au plecat amândoi spre Franţa. Doctorul Lupu a ajuns la Paris, dar George Diamandy a rămas în mijlocul oceanului Glacial. "Plecând de la Arhanghelsk pe un vapor spre Franţa, a avut în mijlocul oceanului Glacial un atac de cord, la care nu a putut rezista şi corpul său, conform legilor navigaţiilor, a fost aruncat în mare". I.G. Duca, op. cit. pag. 211.

Doctorul Lupu nu se ştie ce a făcut pe la Paris şi reîntors când apele s'au liniştit, a devenit membru al partidului ţărănesc a lui Mihalache, fiind chiar ministru în guvernul numit al Federaţiei. In acest guvern, doctorul Lupu a avut o comportare conforma cu toată cariera lui politică: a contribuit la căderea guvernului. "Dar nu Ion Mihalache avea să provoace căderea guvernului Federaţiei, *ci lipsa de autocontrol al ministrului de interne doctorul N. Lupu* şi fanteziile doctorului Aurel Vlad, ministru de finanţe, care unea cea mai desăvârsită incompetenţă cu ce mai agitată trăsneală". Pamfil Seicaru, Istoria Partitidelor National Taranist şi National Tăranist, II, pag. 30.

In partidul Ţărănesc, doctorul Lupu nu părăsise ideile sale internationale, deaceia el milita pentru o "Internaţională Verde" adică Internaţionala ţărănească. In ea mergeau împreună agrarienii bulgari ai lui Stambulinski, cu partidul croatului Radici şi cu agrarienii cehoslovaci. "Aceasta era prefaţa în ţările agricole a Internaţionalei Roşii" ne spune Crişan T. Axente. Essai sur le Régime Représentatif en Roumanie, pag. 476. Şi la 12 Octombrie 1924, doctorul Lupu, *lider* al partidului Tăranesc, ia parte la reuniunea politică a lui Radici la Vrpolje în Iugoslavia. Radici îl prezintă mulţimii pe doctorul Lupu ca pe un *aliat*. Dar se întâmplase ceva comic, mai înainte. Radici şi doctorul Lupu vin cu automobilul până la 20 de kilometri de locul întrunirii şi acolo coboară din automobil şi restul drumului îl fac într'o căruţă ţărănească. Desigur că aceasta ideie ultra demagogică, a fost a doctorului Lupu.

Dar doctorul Lupu, părăseşte partidul Ţăranesc al lui Mihalache pe motivul ca acesta a trădat ideia ţărănească, fuzionând cu partidul Naţional al lui Iuluiu Maniu. Precum se vede, motivul era demagogic. Acest motiv ar fi putut poate să fie crezut, dacă doctorul Lupu, un an mai tarziu, nu ar fi intrat ca ministru în guvernul Liberal al lui Ionel Brătianu. Părăsind pe Iuliu Maniu, Lupu şi-a făcut partidul lui dar în 1934, Lupu se răsgândeşte şi revine în partidul National Ţărănesc al lui Maniu pentru a "a salva partidul lui Iuliu Maniu, dându-şi seama că era ros de puternice contradicţii interne, ca şi de unele influienţe din afara lui". Emilia Sonea şi Gavrilă Sonea, Viaţa economică şi politică a României 1933-1938, pag. 152. Ziarul Adevărul, 1 Ianuarie 1935, scrie că prin fuziunea cu lupiştii, partidul Naţional Tărănesc, a primit aportul viguroasei personalităţi a dlui dr. N. Lupu, care *valorează cât un partid!!!*

*In criza mi*nisterială anterioara lui 6 Martie 1945, doctorul Lupu a *încercat să găsească o formula de colaborare cu partidul comunist*, dar s'a isbit de opunerea lui Maniu. Şi atunci, pentru ultima dată, doctorul Lupu a trecut *definitiv* la comunişti.

* * *

La 23 Ianuarie 1918, Congresul pan-rus al Sovietelor îşi începe lucrările la Petrograd şi cu aceasta ocazie, Rakovsky apare ca purtător al" social-democraţiei româneşti". In răspunsul sau, Trotzki declara în mod solemn că guvernul Sovietelor îi va da tot sprijinul necesar pentru răsturnarea regimului din România. In aceiaşi zi, la cererea Sfatului Ţării din Basarabia, Românii decid trimiterea de trupe. Şeful trupelor româneşti era generalul Broşteanu, care înaintează cu trupele sale pe doua coloane cu direcţia capitalei Basarabiei. Ajunşi la Chişinau, Românii distribuie populaţiei o proclamaţie în care se explica că Românii au venit cu dorinţa să restabilească ordinea şi să ocrotească stocurile de aprovizionare din Basarabia.

Sovnarkomul răspunde la aceste măsuri cu o declaraţie de adevarat războiu: ministrul României la Petrograd este arestat şi se rup relaţiile diplomatice. In afară de asta, este sechestrat aurul şi celelalte valori, pe care guvernul român le trimisese în Rusia, ca să le apere de... Germani. La intervenţia Corpului Diplomatic, se obţine liberarea ministrului Diamandy care este expulzat pe ziua de 27 Ianuarie 1918. Sovnarkomul constituie un Colegiu Suprem, pentru lupta *în favoarea revoluţiei în Basarabia şi în România*. Sunt numiti 6 membri ai acestui Colegiu Suprem, printre care sunt şi 2 români: Rakovsky şi socialistul Bujor. Aproape imediat, la 14 Februarie 1918, încep tratativele între Români si Sovietici, pentru aplanarea conflictului româno-sovietic. Aceste tratative încep la oferta de mediaţie făcută de misiunile franceză şi engleză, la care Rumcerodul (colegiul superior autonom), răspunde stabilind următoarele condiţii: 1) Declaraţie formală din partea Guvernului român privind evacuarea progresivă a Basarabiei de armatele româneşti, începând cu Benderul şi Jebriani. 2) Declaraţie din partea Colegiului autonom stipulând că productele din Basarabia, care nu vor fi necesare întreţinerii populaţiei locale, vor fi rezervate exclusiv aprovizionării României. 3) Instituirea unei comisii mixte însărcinată cu tranşarea litigiilor dintre Ruşi şi Români. La Bessarabie et les relations russo-roumaines, de Alexandre Boldur, pag. 84.

Generalul Averescu, preşedintele consiliului de misniştri al României, a notat pe oferta Rumcerodului, rezoluţia următoare: "Toate condiţiile sunt acceptate cu excepţia primei. Se va cere totuşi, înainte chiar de începerea negocierilor, punerea în libertate a supuşilor români arestaţi. Această decizie a fost comunicată Colegiului autonom din Odesa, printr'un act stabilind mai întâiu că Basarabia nu va fi evacuată şi cerând imediat după aceasta, schimbul imediat al prizonierilor. (E vorba de misiunea română de pe lângă Rada (guvernul ukrainian) a generalului Coanda, care fusese făcută prizonieră de comunişti, când au intrat în Kiev, la 9 Februarie 1918) - G. Filiti, Aspects des relations russo-roumaines, pag. 77.

Prin procesul verbal din 5 Martie 1918, Rakovsky şi ceilalţi comisari recunosc conflictul armat ca înlăturat, prin actul rusesc din 24 Februarie şi pe baza modificaţiilor introduse de guvernul român, conform declaraţiei scrise şi semnate de generalul Averescu. Alexandre Boldur, op. cit. pag. 84.

Deci, contrariu afirmaţiilor presei sovietice, acordul Averescu -Rakovsky, nu stipulează nici de cum evacuarea Basarabiei, ci prevede numai schimbul de prizonieri între Soviete şi România, care dealtfel era scopul principal al acordului. Trebuie să se ia în consideraţie circumstanţele în care acordul a fost încheiat. Basarabia era în acele momente o *republică independentă*. Ţinând seama de drepturile şi interesele sale, România nu putuse, în principiu, să refuze evacuarea Basarabiei. Un asemenea refuz ar fi însemnat că ea considera Basarabia ca un teritoriu propriu. Ori ocupaţia fusese motivată de motive de ordin militar şi trebuia la un moment dat, să înceteze. Totuşi, în momentul semnării acordului, evacuarea era imposibilă din aceleaşi consideraţii militare. Era acest punct şi numai acesta, acela care a fost specificat în răspunsul guvernului român la nota lui Rakovsky. Preşedintele Consiliului de miniştri român, continuând să menţină trupele în Basarabia, a evitat la acea dată să discute chestiunea evacuării, căci în acel moment, unirea Basarabiei nefiind încă făcută, un refuz absolut ar fi însemnat recunoaşterea unei ocupaţii premeditate a republicei moldoveneşti de către trupele româneşti. Generalul Averescu a refuzat anexiunea Basarabiei chiar mai târziu, în timpul discuţiilor forţate cu privire la încheierea păcii, când Puterile Centrale i-au oferit Basarabia în schimbul Dobrogei. El a utilizat toată influienţa sa ca reprezentanţii republicei moldoveneşti să poată apăra interesele lor în negocierile duse cu Imperiile Centrale. Reprezentanţii autorizaţi ai Basarabiei care erau în acest moment Inculeţ preşedintele "Sfatului Ţării" şi Ciugureanu, preşedintele consiliului de miniştri, au venit să-i ceară preşedintelui consiliului de ministri român, unirea Basarabiei cu România, dar acesta i-a sfatuit să astepte încheierea păcii dintre Germania şi România şi stabilirea situaţiei interne a Republicei Moldoveneşti. Alexandre Boldur, op. cit. pag. 85.

Urmând aceiaşi linie directoare în chestiunile basarabene, generalul Averescu a intervenit personal pe lângă Puterile Centrale ca Inculet şi Ciugureanu să fie invitaţi la Conferinţa de la Bucuresti ca reprezentanţi oficiali ai *Statului moldovenesc independent*, care tocmai se separase de Rusia. Puterile Centrale au admis acest punct de vedere şi Ciugureanu şi Inculeţ au fost invitaţi la Conferinţa de la Bucureşti.

Aceasta a fost comportarea înţeleaptă a generalului Averescu în chestiunea Basarabiei, ceiace ne arată pe generalul basarabean ca un foarte bun om politic pe plan extern, şi ar fi fost foarte bine şi folositor Ţării, dacă s'ar fi arăt tot aşa şi pe plan intern. Pentru a încheia, trebuie sa spunem că acordul Averescu - Rakovsky *n'a fost nici ratificat şi nici executat*.

Incepând cu momentul Unirii Basarabiei cu România, lucrurile se înrăutăţesc în relaţiile româno-ruse. Nota - radiogramă a Comisarului Afacerilor Străine îi reproşează preşedintelui de consiliu român că a preferat voinţa proprietarilor în loc să o prefere pe cea a lucrătorilor şi muncitorilor. Aceasta stare de lucruri continuă în anul 1919 şi începutul anului 1920.

La 7 Februarie 1920, Cicerin propune printr'o telegramă, o întrevedere preliminară la Varşovia, în vederea unei conferinţe româno-ruse. Take Ionescu, ministru afacerilor străine, răspunde la 10 Februarie că acceptă propunerea şi deleagă pe Filality ca reprezentant al României la care Ruşii răspund că ei îl deleagă pe Karakhan. Filality avea instructiuni precise ca să nu accepte punerea în discuţie Unirea Basarabiei cu România şi nici drepturile minorităţii naţionale. In schimb va cere restituirea tezaurului confiscat de Sovietici şi localul legaţiei române de la Petrograd.

La 24 Februarie 1920, comisarul poporului Cicerin, printr'o notă - radiogramă trimisă ministrului de afaceri străine al României, sugerează începerea unor discuţii, *"pentru a stabili între cele două ţări, relaţii pacifice"*. Nota exprima convingerea că *toate punctele în litigiu între cele două ţări, pot să fie soluţionate prin negocieri de pace şi că toate chestiunile teritoriale pot să fie rezolvate prieteneşte*.

Preşedintele consiliului de miniştri, Vaida-Voevod, răspunde la 3 Martie din Londra, că s'a pus în contact cu Bucureştiul cu privire la nota rusească şi că va comunica răspunsul, imediat ce va primi nota de la Bucureşti. Printr'o radiogramă din 15 Martie 1920, el numeşte pe Bondirescu şi Băluţă ca reprezentanţi ai României şi propune Varşovia ca loc al întâlnirii. Guvernul rusesc propune ca loc al întâlnirii orasul Kharkov. Ministrul afacerilor străine cere lămuriri *asupra condiţiilor în care Sovietele ar fi gata să înceapă negocierile între cele două părţi*. Puţin timp după aceia, la 22 Septembrie, are loc la Varşovia prima întrunire în cursul căreia Karakhan expune care ar fi după părerea sa, punctele principale ale viitoarei conferinţe: 1) Chestiunea Basarabiei. 2) Delimitarea frontierelor. 3) Navigaţia pe Dunăre. 4) Discuţia compturilor de regulat între cele două ţări. 7) Chestiunea minorităţilor naţionale. Punctele 1,3 si 7 nu sunt admise de delegatul român. Această decizie este concluzia logică a punctului de vedere românesc, aşa cum a fost expus în telegrama din 28 septembrie 1920, trimisă de guvernul Averescu lui Filality, la Varşovia. Această telegramă avea următorul text: "In chestiunea Basarabiei cel mai bun argument al nostru este că Republica Moldovenească s'a constituit în mod liber şi că în aceasta formă ea a întreţinut raporturi de la Stat la Stat cu Republicile de la Moscova şi cu Ukraina. *In această deplină libertate, ea a proclamat Unirea sa cu România"*.

O nouă radiotelegramă a lui Cicerin, trimisă la 30 septembrie 1920, repeta că *guvernul Sovietic socoteşte că este posibil să se ajungă la un acord pe chestiunile teritoriale şi financiare care interesează cele două ţări* şi în acest scop propune să se înceapă negocierile *imediat şi fără nici o întârziere*. In cazul când aceasta explicaţie nu va fi socotită suficientă, guvernul sovietic va fi gata să adauge toate explicaţiile necesare în cursul Conferinţei.

La 6 Octombrie, Karakhan propune "în scopul ca să explice maselor muncitoreşti renunţarea fără discuţii la Basarabia, semnarea unui angajament prin care, în caz de războiu declarat de un Stat Rusiei Sovietice, *România se angajează să rămână neutră şi viceversa*".

In timpul şedinţei de la 11 octombrie se stabileşte programul viitoarei Conferinţe, care comportă punctele următoare: 1) Chestiunea Basarabiei va fi pusă din nou în discuţie, dar indirect, sub forma delimitării frontierei româno-ukrainiene. 2) In afara de angajamentul neutralităţii, delegatul rus va cere concesiuni economice şi finaciare. 3) Se va repune în acelaşi fel în discuţie chestiunea minorităţilor, Ruşii mulţumindu-se, la nevoie, cu aplicarea clauzei 7 din tratatul polono-rus sau cu articolele 2-8 ale tratatului din 9 Decembrie 1919.

Prin telegrama din 13 octombrie, Take Ionescu răspunde că el nu acceptă discuţia frontierelor şi minorităţilor şi la fel el nu va face nici o declaraţie care să aibă aparenţa unei alianţe cu Sovietele. Cât priveşte Dunărea, ea este supusă controlului european şi nu priveşte relaţiile româno-ruse. La 18 octombrie, guvernul sovietic propune să se continuie negocierile la Kharkov în mod direct, în afară de orice influienţă străină. Preşedintele consiliului de miniştri român, generalul Averescu, în radiograma din 22 octombrie 1920, răspunde că după părerea lui, ar fi necesar ca "guvernul şovietic să explice mai pe larg, gândurile sale". Discutiile sunt întrerupte la 27 Octombrie. La 28 Octombrie 1920, Cicerin indică că "Rusia Sovietică ar putea să renunţe la anumite revendicări pe care ea ar avea dreptul să le facă în ceiace priveşte anumite alte puncte". Prin telegrama circulară din 31 Octombrie, ministrul afacerilor străine al României, anunţă legaţiile sale că discuţiile au fost amânate la o dată ulterioară, Rusia voind să pună în discuţie chestiunea Basarabiei şi refuzând să accepte punctul de vedere român asupra tezaurului depus la Moscova. Se menţionează în mod special că nu e vorba de negocieri de pace ci de regularea unor chestiuni ce există între sovietici şi România.

Pe urmă, începând cu 1 noembrie 1920, politica sovietelor,

se schimbă in mod brusc. După această dată o notă care semnalează că după ce au luat cunoștintă de convenția dintre marile puteri aliate și România, Republicele sovietică și ukrainiană, declară ca "ele nu pot recunoaște nici o validare a unui acord se privește Basarabia, făcut fără participarea lor".

Cu o posibilitate așa de mare că ea ar putea să fie luată drespt o certitudine, este permis de afirmat că in timpul perioadei de la 24 Februarie la 1 Noembrie a anului 1920, guvernul sovietic era animat de o mare dorință de a termina negocierile și de a încheia cu România, un anumit acord, chiar de ar fi trebuit, să-i cedeze Basarabia. Alexandre Boldur, op. cit. pag. 90.

Acest spirit conciliant are o explicație: in 1920, Rușii au trecut prin momente grele. In primul rând, era războiul cu Polonia și luptele cu armatele albe ale generalului Wrangel, in sudul Rusiei și in Crimeea. Acuma războiul cu Polonia fusese terminat iar generalul Wrangel era aproape invins. Și odată pericolele trecute, Sovieticii își puteau permite să-și arate adevăratele lor gânduri. Constatăm că in perioada citată, Rușii au dus negocierile de pace cu inteligență. Au mers până acolo incât să-l facă pe profesorul Boldur, un fin și vechiu cunoscător al rușilor, să creadă că Sovieticii au fost gata să ne cedeze Basarabia. Profesorul Boldur și-a scris cartea lui in 1927 o dată la care Rușii nu ajunseseră să-și arate fața lor mongolo-asiatică, adică să inșele pe toată lumea, inclusiv pe Englezi și Americani. Ar insemna că din prost calcul, România a pierdut perioada de aur in care ar fi putut să-și asigure liniștea, marea liniște, la răsărit. E foarte curios că filo-sovieticii din România, nu au căutat să-i reproșeze generalului Averescu –aceste negocieri au fost duse, aproape toate in timpul lui– că a dus o condamnabilă politică externă. Ori ministrul afacerilor străine al României, prin telegrama circulară din 31 Octombrie 1920, prin care se punea sfârșit acestor tratative, arăta limpede că descoperise adevăratul scop al negocierilor sovietice: să rămânem neutri in războiul cu Polonia. Nenorocirea este că descoperirea venise prea târziu. Rusia dusese un războiu greu cu Polonia și au fost aproape să-l câștige. Dacă examinăm datele problemei pe care le-a pus acest războiu, constatăm că Polonia l-a dus in 1920, adică numai la aproape trei ani de la câștigarea independenței, după 200 de ani de robie moscovită. Și in cei 200 de ani de robie moscovită, Polonezii s'au arătat a fi un popor viteaz, dar trei ani era un timp prea scurt ca să poată duce un războiu adevărat. Până atunci Polonezii duseseră cu moscoviții numai războaie-revoluții. E drept că forta Rusiei era pierdută din cauza revoluției, dar mai avea incă vechi cadre militare, al cărui patriotism sovieticii au știut să și-l câștige. E destul să cităm pe Tucacevski.

In războiul cu Rusia, Polonezii nu au primit ajutorul pe care il așteptau de la Europa. Aceasta s'a mulțumit să-i ajute de Polonezi numai cu sfaturi, adică cu misiuni militare la care nici Românii nu au lipsit. Ori, credem noi, dacă Românii i-ar fi ajutat pe Polonezi, nu ar fi tremurat Europa in anul 1920 și Rușii ar fi primit o usturătoare lecție. La pacea ce s'ar fi incheiat, Românii puteau să-și prezinte pretențiile lor asupra Românilor care trăiesc intre Nistru și Bug. La lovitura pe care Românii au dat-o comuniștilor invingând pe Bela Kun la Budapesta, s'ar fi adaugat o alta, aceia pe pământ rusesc. Dar Românii nu au avut curajul necesar. Dacă am rămas in espectativă in cazul cu așa zisele armate albe, nu același lucru s'ar fi petrecut cu armata poloneză. Generalii ziși albi se prezentau ca urmași ai Țarului și ei aveau aceleași pretenții: restabilirea Matușcăi Rosia. Dacă ei vroiau, printre altele, și Basarabia, nu noi eram aceia care aveam datoria să-i ajutăm Dar a mai fost cineva pe care aveam datoria să-l ajutăm: hatmanul Petliura. Și nu l-am ajutat. l-am trimis și noi o misiune militară formată de un colonel și un căpitan. Căpitanul era Ștefan Georgescu-Olenin, care fără indoială putea să fie de folos știind rusește, dar colonelul s'a mărginit numai să *observe*, trimițând rapoarte. Ori Petliura avea nevoie de tunuri și de cartușe. România putea să i le dea, dar nu i le-a dat, și Petliura a fost invins.

* * *

Comisiunea Afacerilor române, prezidată de André Tardieu, colaboratorul lui Clemenceau, a ajuns la concluziile următoare sub forma sugerată de către reprezentantul, Jules Laroche: "Comisiunea luând in considerație aspirațiile generale ale populației Basarabiei, caracterul moldav al acestei regiuni, din punct de vedere geografic și etnic, ca și argumentele istorice și economice, se pronunță pentru realipirea Basarabiei la România". Și "Comisiunea nu poate să ignoreze că Basarabia a fost de două ori răpită României de Rusia, va evita totuși din considerație față de aceasta putere să precizeze acest argument de ordin istoric. Intrebuințând *cuvântul realipire care nu implică nici anexiune*, nici uniune completă, *ea va lăsa loc la un fel de autonomie sau la oricare alt regim*".

După cum se vede, *aliatul firesc*, cel francez, a lăsat o mică portiță pe care se vor strecura toate nenorocirile viitoare. Căci delegatul francez, a avut in vedere interesele franceze și engleze, care erau cele mai mari. "interesele franceze și engleze în Rusia erau enorme. Imprumuturile rusești inghițiseră o parte importantă din economiile celor două țări și revoluția rusească aducea pierderea acestor investiții. Singurul mijloc de a apăra aceste enorme investiții era de a se continua să se joace cartea armatelor contrarevoluționare rusești. Deaceia Conferința de pace a acceptat și a examinat memoriul prezentat la 22 Martie 1919 de delegația rusească, cu privire la Basarabia", Filiti, op. cit. p. 94.

Și acești *ruși albi*, dirijați de prințul Lvov, Sazonov și Maklakov, au adresat Marilor Puteri un memoriu prin care se protesta contra raportului Laroche și declara că" toate chestiunile privind teritoriile imperiului rusesc in limitele sale din 1914, cu excepția Poloniei, nu vor putea să fie rezolvate in afară și fără consimțamântul poporului rus". (9 Martie 1919).

Dar guvernul francez începe sa fie neliniștit de soarta corpului său expediționar din Sudul Rusiei care s'a răsculat și deaceia hotărăște retragerea acestui corp la 6 Aprilie 1919. Fără indoială că acest eveniment are influența lui asupra hotărîrilor luate de Comisiunea Afacerilor române și yugoslave care prezintă raportul său asupra Basarabiei. Ea se declară pentru realipirea acestei provincii la România, dar in același timp socotește că e imposibil din punct de vedere juridic să separe Basarabia de Rusia, fără consimțământul rusesc. Prin urmare nu are importanță că printr'o minune se poate repara o nedreptate istorică, că "Comisia nu poate ignora că Basarabia ne-a fost răpită de doua ori" dacă se pun in balanță cele câteva miliarde pe care le pierd anglofrancezii. Dar se mai ivesc și alte capitaluri care își pun și ele in balanță greutatea lor. Statele Unite, prin Herbert Hoover, director al Ajutorului American pentru Europa, adresează guvernului român un adevărat ultimatum pentru a obține avantajii economice și financiare (27 Aprilie 1912). E vorba aici de capitaluri care căutau piețe de plasare. Modul prin care Americanii căutau să-si plaseze capitalurile prin "adevărate ultimatume" este condamnabil, dar iarăși este adevărat că s'a făcut o greșală să le respingem căci aveam nevoie de ele, chiar dacă banii care ni se ofereau, aveau miros de adevărată *dugheană*.

Dar *Aliații firești* mai acceptă o expunere a vechiului ambasador al Rusiei la Paris. Prin această acceptare, Consiliul suprem vrea să-i arate guvernului român că chestiunea Basarabiei nu numai ca nu este rezolvată, dar că ea ar putea să fie rezolvată, in defavoarea României, pentru motive in care petrolul României ar avea un rol mai mare decât apartenența Moldovenilor din Basarabia, la România. (2 Iulie 1919). Iată deci cum se află că *Aliații noștri firești* ne-au tratat in funcție numai de interesele lor.

In Mai 1919, *Aliații noștri firești*, și-au pus toate nădejdile in amiralul Kolceak, care bătând pe comuniști, va putea să le asigure restituirea miliardelor pe care le-au imprumutat țarilor. La 26 Mai are loc un acord încheiat intre Marile Puteri și Kolceak relativ la condițiile in care guvernul lui Kolceak va fi recunoscut. Printre aceste condițiuni figurau următoarele: 1) Recunoașterea independenței Finlandei și Poloniei. 2) Soluționarea chestiunilor relative la Estonia, Letonia, ținuturile Caucazului și regiunea transcaspiană in consultare și in colaborare cu Societatea Națiunilor. 3) Cât privește Basarabia, se spune că "dreptul Conferinței Păcii de a determina soarta *părților românesti ale Basarabiei, îi va fi recunoscut*" (!). Profesorul Boldur crede că prin această redactare, *Aliații noștri firești* își rezervau dreptul de a propune o tranzacție la impărțirea Basarabiei. Și profesorul Boldur spune: "Dacă această soluție ar fi putut, până la un anumit punct, să dea satisfacție rușilor, pentru care Basarabia nu avea un caracter național, ea nu putea in nici intr'un caz, să mulțumească România *care se plasa pe punctul de vedere istoric*. Ea nu era făcută in special, să mulțumească populația Basarabiei, căreia i se pregătea fracționarea teritoriului". Alexandre Boldur, op. cit. p. 95.

In răspunsul său adresat Marilor Puteri, amiralul Kolceak, in ceiace privește chestiunea naționalității in Rusia, se pronunța in felul următor: "Noi suntem dispuși să preparăm soluția privind soarta grupărilor naționale ale Estoniei, Letoniei, Lituaniei, a țărilor Caucaziene și transcaspice". Guvernul lui Kolceak crede că o reglementare va interveni și va garanta autonomia diverselor naționalități.

Chestiunea Basarabiei este tratată intr'un mod tot așa de vag: "Principiul de mai sus, comportând ratificarea acordurilor de Adunarea Constituantă, trebuia evident *să fie aplicată chestiunei Basarabiei*". Răspunsul amiralului Kolceak nu conține decât o singură indicație mai mult sau mai puțin determinantă, aceia care este relativ la Polonia a cărei independență este recunoscută. La 12 Iunie acest răspuns a fost aprobat de către Marile Puteri și guvernul amiralului Kolceak a fost recunoscut *de facto*. Acest răspuns nu a satisfăcut grupul națiunilor interesate și incepând cu 17 Iunie, se inregistrează declarațiile unei serii de republici protestând in contra principiilor proclamete de Kolceak. Aceasta nu a împiedecat totuși Conferința miniștrilor de Afaceri Străine ai principalelor Puteri Aliate și Asociate, să declare la 2 Iulie, după ce au ascultat pe Maklakof și pe Brătianu, *că având in vedere situația Rusiei, nu este posibil să se ia o decizie asupra Basarabiei.*

Dar înfrângerile pe care le-au suferit armatele amiralului Kolceak și ale generalului Denikin, fac ca ideia restaurației Rusiei țariste să sufere o gravă lovitură. Guvernele Puterilor Europene au căpătat convingerea că este necesar să procedeze cu propria lor autoritate la soluționarea chestiunilor rusești, *ghidându-se după propriile lor interese* și de un sentiment de justiție. Alexandre Boldur, op. cit. p. 97.

Această tendință incepe să prindă corp in 1920, epocă la care s'a adus in particular pe tapet, soluționarea chestiunii Basarabiei. Deja in luna Martie 1920, România a obținut promisiunea formală că dreptul său de suveranitate asupra Basarabiei va fi recunoscut de Consiliul Suprem. Intr'o notă pe care acesta o adresează lui Vaida-Voevod, se spune că" guvernele aliate își dau seama că chestiunea Basarabiei nu mai poate să rămână mult timp nesoluționată, atât in interesul României cât și acela al țărilor vecine". In același timp, in acea notă sunt arătate motivele pentru care chestiunea Basarabiei nu a putut să fie soluționată mai inainte: 1) chestiunea basarabeană nu forma decat o parte a chestiunei românești in general și soluționarea acestei ultime părți oferea oarecum dificultăți și 2) principalele puteri aliate sperau că va fi posibil să se ajungă la un acord intre România și Rusia.

Mai intâiu Consiliul Suprem admisese pentru viitorul guvern rus care va veni in locul comunistilor, posibilitatea unui apel in fața Societății Națiunilor. Guvernul Averescu a "obținut o ameliorare a acestei condiții. Consiliul Suprem a admis că dreptul de recurs la Societatea Națiunilor nu poate să se facă decât asupra unor puncte de detaliu și nu asupra fondului insuși al chestiunii".

La 28 Octombrie 1920, Convenția intre Anglia, Franța, Italia și Japonia, principalele puteri aliate și România, relativ la Basarabia, este semnată la Paris: Și odată cu semnarea păcii de Marile Puteri, se schimbă brusc și comportarea împăciuitoare a Rusiei față de România, care, după cum am arătat, era falsă. De acum inainte incepe o perioadă bogată in conflicte de frontieră. Hărțuielile devin o rutină și Românii incep să găsească că este normal ca rușii să incerce să treacă frontiera, in fiecare zi.

La 4 Martie 1921, Polonezii incheie o convenție defensivă cu România. Această convenție a venit târziu și a fost nenorocoasă in urmările ei. Ea era îndreptată contra Rusiei și la ora pericolului, nu a fost respectată de Români care au lăsat să fie înghițită Polonia de Germania și de Rusia.

Dar aliații, deși au semnat convenția de pace de la 28 octombrie 1920, *au uitat să o ratifice*. (?). Italienii, care nu au avut pretenția că ne sunt *aliați firești*, au ratificat convenția tocmai după 7 ani, adică in anul 1927, când era la putere în România mareșalul Averescu. Fără indoială că Românii nu vor căuta să găsească o scuză Italienilor care, in plus, deveniseră cu timpul *fasciști*, dar vor căuta cu grăbire să găsească o scuză Francezilor care, ca de obiceiu, au rămas tot timpul *democrați*. Francezii nu au ratificat convenția de pace decât la 11 Martie 1924 (?). Aceasta a fost o uitare cam *gravă*, pe care Românii au trecut-o intotdeauna cu vederea, pentrucă e vorba de Franța, *aliatul cel mai firesc al României*. (???).

Dar in acest timp –de la 1920 la 1924–, s'au intâmplat multe lucruri. Rând pe rând, aliații recunosc *de facto* regimul criminal rusesc iar la inceputul anului 1924, noul guvern englez anunța că unul din primele acte ale cabinetului său, va fi recunoașterea *de jure* a regimului comunist rus. Interesele economice se impuneau pretutindeni. Rusia era ținută in carantină și din punct de vedere economic, o ducea foarte greu și din această cauză Rusia, ajunsese să recunoască toate datoriile și obligațiile care fuseseră contractate de către statul rus-guvernul imperial și provizoriu– față de Puterile Străine și la inceputul lui Ianuarie 1922 are loc o Conferința interaliată la Cannes. Ea prevedea o nouă Conferință al cărui scop era să studieze recunoașterea Rusiei comuniste de către Aliați, *in schimbul recuperării averilor occidentale in Rusia*. Și această Conferință, are loc la Genova. La 10 Aprilie 1922, are loc prima ședință sub președenția primului ministru italian, Facta. Lucrurile incepeau bine, franco-englezii aveau speranțe că își recapătă miliardele pierdute in Duminica Paștilor, la Rapallo, Cicerin a semnat cu Germanii un tratat faimos. Tratatul cuprindea: stabilirea relațiilor diplomatice –deci recunoașterea *de jure*– cu clauza națiunei cea mai favorizată, renunțarea la orice reparație și asistență mutuală pentru ușurarea dificultăților economice. Deci in frontul anticomunist, s'a produs spărtura, marea spărtură. Prin acest tratat, Rusia comunistă scăpase de marea carantină, putea să înceapă să respire, iar Germania își căpătase independența economică. Fără indoială că a fost o trădare din partea Germaniei dar, dacă studiem mai de aproape chestiunea, ne dăm seama că nu e vorba de o trădare. dacă nu trădau Germanii, Aliații se adunaseră tocmai pentru recunoașterea Rusiei, in schimbul plății unor miliarde, cele mai multe împrumutate de anglofrancezi, Țarilor. Cel care a semnat din parte Germaniei a fost Rathenau care, intámplator, era Evreu. Nu e vorba de a face antisemitism, dar faptul că cel care a semnat tratatul de la Rapallo era un Evreu, dă ceva de bănuit. Toată lumea știe că in revoluția rusească, Evreii au avut de spus un cuvânt greu. Dar Germanii de pe acele timpuri nu erau antisemiți, dovada că au avut un ministru al Afacerilor straine care a fost Evreu și care a semnat tratatul de la Rapallo. Totuși fără nici o trăsătură de antisemitism, tratatul de la Rapallo a avut urmări nefaste pentru Evreul Rathenau: s'a făcut un complot și Rathenau a fost ucis. Nu se știe de ce si e probabil că cei care făceau parte din grupul de acțiune, nu aveau deplină incredere in Ernst von Salomon, și l-au eliminat în momentul suprem. Și grupul ucigașilor lui Rathenau a fost și el ucis până la urmă, in luptă. Dar von Salomon care nu luase parte la ucidere, a fost arestat și condamnat la opt ani de inchisoare. După ce au venit hitleriștii la putere, aceștia l-au considerat pe von Salomon un erou și au vrut să-i dea toate onorurile și funcțiile in partid, dar von Salomon a refuzat totul. Ba mai mult, in timpul războiului, von Salomon a luat poziție contra lui Hitler, dând acoperire unei Evreice sub forma unei căsătorii albe. Hitleriștii au acceptat actul lui von Salomon și când in cele din urmă, au apărut tancurile americane, cel mai mult se bucurau cei doi: soții von Salomon. Și s'au inșelat amarnic cei doi soți, trupele americane aveau unități speciale care veneau cu dosare studiate din timp, ca să prindă și să pedepsească pe toți cei care au fost antisemiți notorii. In aceste dosare figurau și soții Salomon, el ca un ucigaș al evreului Rathenau iar ea ca trădătoare al neamului ei, deoarece a acceptat să fie soția unui antisemit notoriu. Și in loc de onoruri, soții Salomon au fost primiți cu pumni. Pe Salomon, pur si simplu, l-a lăsat fără dinți. Pe scurt, soții Salomon au făcut luni lungi de inchisoare și prima a fost evreica care a ieșit și a reușit să-i convingă pe cei din trupele speciale de descoperitori de antisemiți, că ea nu este trădătoare a neamului ei și a reușit să-l scoată și pe Salomon. Dar acesta s'a răzbunat pe evrei și a scris o carte in care își povestește cazul. Si cartea este foarte bună, cei doritori să citească această carte, ea se numeste: Le Questionnaire, de Ernst von Salomon, tipărită în Editura Gallimard, in anul 1953. Că au existat acești descoperitori de antisemiți notorii, o aflăm și din cartea generalului Ion Gheorghe, "Les petits filles de Oncle Sam". Generalul Ion Gheorghe povestește că pe când se afla intr'un lagăr de "Criminali de războiu", a văzut in curte printre cei in uniforme de ofițeri americani, și un evreu pe care il cunoscuse in Țară. Prin acest lagăr de "Criminali de războiu", au trecut și romancierul Virgil Gheorghiu și actualul director al ziarului "Curentul".

Și Conferința de la Genova s'a terminat cu un eșec total Rușii nu au mai recunoscut nici o datorie și anglo-francezii au constatat cu preciziune că datoriile făcute in timpul țarilor, nu vor mai fi plătite niciodată. Pentru Francezi, a fost o amară decepție.

In aceasta Conferință de la Genova, Românii erau direct interesați, pe o parte ca succesori ai fostului imperiu al țarilor, căd

prin articolul 8 al Convenției de la Paris din 1920, o parte a datoriilor rusești erau trecute in sarcina României și pe dealtă parte din cauza contenciosului româno-sovietic pe chestia tezaurului de la Moscova. România, dela inceput a insistat pe amândouă punctele care dominau raporturile ei cu Rusia; securitatea frontierei Basarabiei și restituirea tezaurului dat in depozit guvernului rus, cu garantia Aliaților. Marile Puteri au adresat delegației ruse un memorandum in care două puncte interesau relațiile româno-ruse:

Clauza I: In conformitate cu termeni rezoluției de la Cannes, după care toate națiunile trebuiau să se angajeze de a se abține de a face orice propagandă subversivă asupra ordinei și sistemului politic stabilit in alte țări, guvernul sovietic rusesc nu va interveni in nici un mod in afacerile interne și se va abține de la orice act susceptibil să turbure statu quo-ul teritorial și politic in alte State. Guvernul sovietic va intrebuința toată influienta sa pentru a ajuta la restabilirea păcii in Asia Mică și va adopta o atitudine de strictă neutralitate față de părțile beligerante.

Clauza XIII: Guvernul sovietic va restitui guvernului român valorile depozitate la Moscova de guvernul român.

Delegația rusă răspunde memorandului (11 Mai 1922), declarând inadmisibilă clauza I, in special in ceiace privește ajutorul ce se dă mișcărilor revoluționare din alte țări. "In aceiași clauză, memorandumul cere Rusiei să se abțină de la orice acțiune putând să turbure statuquo -ul politic și teritorial din alte State. Delegația rusească consideră această propunere ca o tentativă voalată pentru a se face admise de Rusia, tratatele incheiate de alte State. Este vorba aici de o chestiune politică pe care Rusia este gata să o discute cu Puterile interesate, la momentul oportun"... "O altă chestiune artificial introdusă in memorandum este aceia prevazută in clauza XIII, a raporturilor României cu Rusia. Cum această chestiune face parte din ansamblul chestiunilor, teritoriale și altele, in litigiu intre Rusia și România, ea nu poate să fie examinată separat".

Intr'o altă ședință consacrată discuției pactului de neagresiune, delegatul român a declarat că România era gata să semneze un asemenea pact cu Rusia și că ea ar dori să reia relațiile diplomatice cel mai repede cu putință (17 Mai 1922). Oferta României rămase fără răspuns.

Cu toate că nu s'a ajuns la nici un rezultat, chestiunile puse au fost trimise să fie examinate de o comisie mixtă de experți, care s'a reunit la Haga de la 26 Iunie la 20 Iulie 1922. România era reprezentată acolo și Litvinov a invitat-o la o Conferința asupra dezarmarii la Moscova, la sfârșitul anului. *Ea a acceptat invitația cu condiția ca stăpânirea Basarabiei îi va fi recunoscută de către guvernul din Moscova. Guvernul sovietic a răspuns că viitorarea Conferință va trata chestiuni privind numai dezarmarea și că chestiunile teritoriale și politice nu vor fi discutate: Rușii socotesc dealtfel că Basarabia face parte mereu din Rusia și că se găsea sub ocupația militară a României.* România răspunse retrăgându-și acceptarea participării la Conferință. Gr. Filiti, op. cit. p. 109.

La 21 Noembrie 1922, a avut loc Conferința de la Lausanne, sub președenția Lordului Curzon, la care au luat parte nouă State. La 4 Decembrie, Conferința abordează problema Strâmtorilor la care delegația românească, susținută de cea Sârbă, a cerut libertatea absolută a navigației prin Strâmtori, având in vedere că această libertate este o consecință logică a libertății pe Dunăre. Delegatul sovietic afirmase că numai Turcia avea dreptul să aibă forțe navale in Strâmtori. Propunerile României au avut succes.

In acest timp se descoperă la Tighina organizația teroristă bolșevică care făcuse să sară in aer localul *Siguranței* la 10 Decembrie 1922. Cu toate acestea s'a creiat un climat de destindere, poate din cauza eșuarii Conferinței dezarmarii de la Moscova, care nu a avut loc pentrucă România s'a retras după ce la inceput acceptase invitația. Rezultat al acestui climat de destindere, are loc in ajunul Craciunului, la Hotelul Palace din Montreux, o intrevedere și timp de două ore, cele două delegații au trecut in revistă chestiunile existente intre cele două țări. Ca urmare a acestei intrevederi, Rakovski a dat un interview jurnaliștilor români carora le-a afirmat *că Rusia nu avea nici o pretenție asupra Basarabiei* și că Sovietele ar dori o destindere cu dubla condiție ca *România să recunoască de jure guvernul din Moscova*, reluând relațiile diplomatice și comerciale și România să renunțe la tezaurul depus la Moscova, căci el *nu mai exista*. Cicerin și el a fost binevoitor așa că părea că totul merge bine. In plus, Rakovski a declarat că el avea să dizolve organizația ukrainiană *Zakordot*, din Odesa.

Dar cu toată promisiunea, *Zakordot* își confirma activitatea in Basarabia. După un atac contra satului Volintirovca (Tighina), un grup de patru oameni dirijat de Ivan Galuzinski este arestat la 14 Februarie 1923. In urma investigației Siguranței românești, o nouă organizație teroristă este descoperita și arestată la 4 Aprilie 1923. Ea era compusa din patru bărbați, trei femei și o fată tânără.

Primele urmări ale discuțiilor de la Montreux au fost intrevederile de la Chițcani, mică localitate aproape de Nistru și de Tighina, intre o delegație română și una sovietică, in scopul de a se relua relațiile comerciale și *in teacăt să discute și chestiuni politice!* (29 Aprilie 1923). Discuțiile se au avut loc, s'au referit la transportul de cereale, in special al porumbului și al altor lucruri de care Rușii aveau nevoie. Dar discuțiile s'au intrerupt din cauza noilor incidente de frontieră provocate de Ruși.

Ca urmare al unui schimb de note intre guvernele român și sovietic, ministrul de externe român sugerează crearea unei comisiuni mixte, insărcinată să aplaneze litigiile de frontiera. Aceasta s'a hotarit spre sfârsitul lunii Iulie. Se decide trimiterea de delegați care să formeze două comisiuni: una, technico-economică, având drept scop acordiruile comerciale și alta, militară, pentru a discuta incidentele de fronteră. O nouă stare de tensiune a fost creată prin descoperirea la Chelnăuți (Hotin) a unei organizații teroriste in Nodul Basarabiei, formată din 15 persoane dintre care trei erau femei și dirijată de frații Sava și Procopie Gorobievsky (15 Septembrie 1923). O săptămână mai târziu o a doua organizație este arestată la Mihăileni (Hotin) la 22 Septembrie 1923.

Totuși eforturile comisiei militare au reușit să se obtină semnarea "Regulamentului relativ la măsurile și procedeiele intrebuințate pentru aplanarea conflictelor pe Nistru" (20 Noembrie 1923). Acest document a fost utilizat timp de lo ani. Toate incidentele care se produc incepând cu semnarea convenției, se supun judecătii comisiunilor mixte, in urma depunerii unei plângeri de partea lezată. Din contra, negocierile comerciale, nu ajung niciodată la bun sfârșit. Și aceasta, din mai multe motive. In proiectul tratatului comercial, România era numită "partea adversă", ceiace părea lipsit de convenientă pentru Români care atribuiau acestui termen o rezervă politică, ceiace ei nu puteau accepta. Un alt motiv a fost dorința Sovieticilor să stabilească un regim consular in urma depunerii unei plângeri de partea lezată. Din contra, negocierile comerciale, nu ajung niciodată la bun sfârșit. Și aceasta, din mai multe motive. In proiectul tratatului comercial, România era numită "partea adversă", ceiace părea lipsit de conveniența pentru Români care atribuiau acestui termen o rezervă politică, ceiace ei nu puteau accepta. Un alt motiv a fost dorința Sovieticilor să stabilească un regim consular in România. Acest regim trebuia să ajungă la schimbul de persoane, la un serviciu de pașapoarte, deci rapoarte politice mai mult sau mai puțin accentuate și ascundeau tendințe de propagandă ceiace guvernul român nu voia cu nici un preț, chiar cu asigurarea formală din partea guvernului din Moscova că nu se vor amesteca in afacerile interne ale Romaniei. Mai mult, atașații comerciali trebuiau să se bucure de imunitatea diplomatică, ceiace le-ar fi permis să facă spionaj. Descoperirea in Gara Ocnița (Soroca) a unei organizații secrete teroriste (2 Decembrie 1923) a contribuit ca persistența neincrederei să crească. Astfel conversațiile comerciale lâncezeau și au fost amânate la sfârșitul lui Ianuarie la o Conferință care trebuia să se țină la Viena.

Ratificarea de către Franța a tratatului de pace care privea Basarabia, deși a venit după patru ani, ceiace era o palmă pe care ne-o dădea *aliatul firesc*, a fost totuși un prilej pentru Rusii emigrați și bolsevici, ca să se manifesteze zgomotos. Pravda a calificat actul de ratificare drept un petec de hârtie. Rakovski a făcut o declarație cu privire la viitoarea Conferință de la Viena: "Rusia nu a renunțat niciodată să considere teritoriul Basarabiei ca aparținând Federației Socialiste Sovietice... cu noi, guvernul Sovietelor, guvernul român poate, dacă o dorește, să aranjeze această chestiune de așa manieră ca poporul basarabean să-și decidă el insuși soarta sa". Isvestia a publicat la rândul său articole care combăteau drepturile României asupra Basarabiei. Mihael Levincky, diplomat sovietic care trebuia să ia parte la Conferința de la Viena, declara deasemeni: "Punctul de vedere sovietic in ceiace privește Basarabia, rămâne neschimbat. Noi considerăm Basarabia un teritoriu rusesc, ocupat cu forța de români... In toate Conferințele cu reprezentanții noștri, Românii au abordat această chestiune, dar noi am refuzat intotdeauna s'o discutăm". In această atmosferă incărcată a fost fixată Conferința de la Viena de la 23 Martie. Deși Ionel Brătianu nu era ministrul afacerilor externe, a ținut totuși să dea delegației românești, instrucțiunile următoare: "De la inceput, dumneavoastră veți insista asupra faptului că noi nu ne-am amestecat și că noi nu ne amestecăm in afacerile interne ale Rusiei și că noi am refuzat intotdeauna să intervenim ca să ajutăm pe inamicii săi. Dându-le largi asigurări asupra intențiilor noastre pacifice, dumneavoastră le veți declara că, pentru aceasta, recunoașterea frontierelor este necesară, căci fără frontiere se pot obține armistiții și nu relații normale intre două țari".

Noi credem că cu Rusia trebuia intrebuințat alt ton, credem că și in acest caz ca și in altele, cea mai bună apărare, este atacul. Ori cu Rusia, România se situa totdeauna in apărare, refuzând curajul atacului. Deși nu perfect, credem că Averescu s'a comportat mai bine in relațiile lui cu Rusia.

Ordinea de zi a fost astfel stabilită (28 Martie 1924): 1) Chestiunea teritorială. 2) Chestiunile financiare și economice. 3) Chestiunile judiciare. 4) Chestiunile politice. Krestinsky, seful delegației sovietice susținea teza că Basarabia nu fusese rapită României in 1812, căci la această dată România nu exista și că ea nu avea drepturi istorice de revendicat. "Guvernământul Uniunii Sovietice și inainte de formarea acestei Uniuni, guvernământul Uniunii Sovietice și inainte de formarea acestei Uniuni, guvernământul R.S.F.S.R. -ului și al R.S.S.U. -ului nu și-au dat niciodată consimtământul la incorporarea Basarabiei la România și consideră ocuparea acestei provincii de către trupele românești, efectuata in 1918, ocupație care durează până in zilele noastre, ca o ocupare prin forță și prin violență". Sovietele renunță la drepturile istorice ale Rusiei asupra Basarabiei, considerând că acesta este un principiu burghez căci... "dreptul națiunilor de a dispune de soarta lor, este după revoluția din Octombrie, principiul fundamental servind de baza la existența popoarelor ce locuiesc pe teritoriile vechiului Imperiu rusesc. Și reguland relațiile sale cu Statele vecine, guvernul sovietic se conduce după acelaș principiu și *nu recurge la drepturile istorice*". Delegatul rus respinge deasemeni dreptul *Sfatului Țarii* de a proclama Unirea cu România, mai ales că aceste hotăriri au fost luate sub presiunea ocupației militare române; Cu atât mai mult că URSS -ul nu recunoaște *nici o valoare juridică tratatului semnat la 28 Octombrie 1920, de către principalele puteri relativ la Basarabia.* Iata un limbaj clar! Rusia nu recunoaște hotărirea *Sfatului Țarii* și nici tratatul de la 28 Octombrie 1920 de către marile Puteri!!! Atunci ce este de făcut? Brătianu trebuia să dea ordin delegaților români să părăsească Conferința – această trântire a porților ar fi fost justificată acum – și să găsească soluția. Și soluția s'ar fi găsit. România trebuia să se pună pe muncă și să se inarmeze. Se poate răspunde că nu prea era momentul favorabil. Dar atunci trebuia să se aștepte. *Momentul ar fi venit cu siguranța!* O Românie care muncea și se pregatea de războiu, ar fi găsit mai târziu aliații de care avea nevoie chiar dacă acești aliați nu ar fi fost cei *firești*. Si ziua socotelilor nu ne-ar fi găsit complet dezarmați in ziua când aceiași Rusie ne dădea ultimatumul! *Si fără arme, și fără aliat!*

Krestinsky ne propunea plebiscitul. "Guvernul sovietic are rațiuni bine fondate pentru a crede că populația basarabiei suferă cu dificultate incorporarea nefirească la România. Pentru aceasta guvernul sovietic insista asupra plebiscitului".

Ideia plebiscitului era in mod vizibil o viclenie. La această viclenie, delegația română răspunde la 30 Martie 1924, că respinge plebiscitul, căci decizia populară avusese deja loc in 1918, prin votul Parlamentului național basarabean, al *Sfatului Țarii* și după aceia prin alegerile care au avut loc. Și conchide: Guvernul român se găsește in situația de a respinge definitiv orice ideie de plebiscit. Cum delegația rusă persistă in ideia plebiscitului, delegația românească constată in ultima ședință (2 Aprilie 1924) că "delegația sovietică refuză să-și schimbe punctul său de vedere relativ la plebiscit și să depărteaza astfel de bazele negocierilor de la Lausanne... Guvernul sovietic își ia deci asupra lui toată răspunderea in ceiace privește soarta Conferinței". Foarte bine. Lipsesc numai aplauzele! Aveau să vină și acestea mai târziu, odată cu *era lui Titulescu*. Nu, aici nu e vorba de o aluzie la dl Filiti, a cărui lucrare merită toată stima. E vorba de Ionel Brătianu care era la putere pe acele timpuri. Și România a continuat să meargă spre marea prăbușire. "Rațiunea pentru care România respingea plebiscitul era că ea nu putea să accepte să-și retragă trupele sale din Basarabia pentru a le lăsa să intre pe cele sovietice sub pretextul controlului plebiscitului. In afară de asta, puterile occidentale o sfătuiseră să nu creeze un precedent care ar fi pus in discuție cea mai mare dintre frontierele ieșite din tratatul de la Versailles și privind pe cei mai fideli aliați". Gr. Filiti, op. cit. pg. 115.

* * *

Ca urmare a rupturii negocierilor de la Viena, Sovietele incep presiunea lor pe frontiera Nistrului. Trei jandarmi care transportau un grup de indivizi suspecți arestați sunt atacați de teroriști care, omorind doi jandarmi, ușurează evadarea grapului arestat, la 15 Aprilie 1924. O organizație teroristă și de spionaj militar este descoperită la Volontirovca (Cetatea Alba). Douăzeci de indivizi, dintre care 18 sunt ruși, sunt arestați și in timpul operației, trei soldați sunt omoriți (5 Mai 1924). Alții sunt descoperiți la Chișinău (26 Mai 1924) și la Puhăceni (Tighina) (31 Mai 1924). In noaptea de 2 la 3 Iunie, o barcă incearcă să treacă Nistrul la Lopatna. Grănicerii români îi somează, dar li se răspunde cu focuri de pușcă atât din barcă cât și de pe mal. O patrulă de la pichetul Lascăr Catargiu, este atacată cu grenada in timp ce soldații roșii de pe malul rusesc trag 400 de cartușe de mitralieră. Pichetele Negorini și Varșovia (Hotin), au fost atacate de bandele care retreceau Nistrul, dar in luptă, doi grăniceri și un terorist sunt răniți. In noaptea de 30 la 31 Iunie, intre satele Todolna și Lopatna, doi grăniceri români sunt atacați cu focuri de pușcă care îi silesc pe agresori să retreacă Nistrul. In noaptea urmatoare, 25 la 30 de indivizi armați cu pusti, cu mitraliere și cu grenade, trec Nistrul in șase bărci intre Bernova și Mosinet, atacând patrulele de grăniceri. A doua zi, o organizație clandestină bolșevică este descoperită la Gorodiștea (Orhei). In noaptea de 25 la 26 Iunie 1924, grănicerii pichetului Vasile Lupu sunt atacați de sovietici de pe malul stâng al Nistrului.

In plină zi, la 2 Iulie 1924, două luntre cu șapte la opt bolșevici fiecare, se prezintă in fața cetății din Hotin, pe care vor s'o ocupe. Focul se deschide din cele două părți și după moartea unui atacator, bolșevicii se retrag. Siguranța română descoperă o altă organizație teroristă la Tipora (Orhei) la 9 Iulie 1924. In noaptea de 19 la 20 Iulie 1924, sunt trase focuri de pușcă asupra pichetului Dubosari. Pe Limanul Nistrului, in noaptea de 23 Iulie, trei bărci incearcă să treacă in România. Se schimbă focuri de pușcă și de mitralieră și cele trei barci sunt silite să se retragă. In noaptea următoare (24 la 25 Iulie 1924), mai mulți indivizi vor să forțeze trecerea Nistrului la satul Crocmazi, dar au fost respinși după un schimb de focuri de pușcă. O patrulă de grăniceri este atacată cu pistolul și grenada pe malul Limanului (27 la 28 Iulie 1924) și un grănicer este rănit. Organizații roșii sunt descoperite la Gorești (2 August 1924) și la Cetatea Albă (3 August 1924). Postul de frontieră al regimentului 13 Infanterie (Hotin) este atacat de o trupă rusească in uniformă cu grenade și cu mitraliere, dar rușii sunt obligați să se retragă la 4 August 1924. O patrulă de grăniceri sunt uciși (9 August 1924). In noaptea de 11 la 12 August 1924, o bandă trece Nistrul aproape de Vadul lui Vodă, jefuiesc o fermă, ucid pe stăpână și alte două femei, și retrec Nistru.

La 12 August 1924, un detașament de 150 de călăreți sovietici trec Nistrul la 30 de kilometri de Hotin si jefuiesc satul Ianăuți. La intoarcere ei sunt acrosati de o patrulă de cavalerie românească. Aceste atacuri și activiati subversive, lasă să se prevadă o acțiune de mare amploare. In Isvestia din 29 August 1924, a părut un articol curios asupra "Moldovenilor" din Ucraina. Autorul face să reiească că in regiunile Râbnița, Dubășari și Ananiev, populația era in majoritate moldovenească și că Tiraspolul era in intregime moldovenesc. Articolul ascundea ceva. Acești Moldoveni nu erau Români... ci Moldoveni, care nu au nimic cu Românii. Ei au ceva comun cu Moldovenii din Basarabia și cu Moldovenii din Moldova. Se pregătea ceva, fără indoială.

La sfârșitul lui August, organizația bolșevică din Sudul Basarabiei, dirijată de maiorul sovietic Platov, care organizase un dispozitiv inzestrat cu material de războiu, care se intindea de la Prutul inferior până la Limanul Nistrului. Platov desemnase ca șef al actiunii plănuite pe agentul sovietic Nenin, care era originar din Basarabia, dar care dispăruse și se stabilise in Ukraina din 1919. Nenin era ajutat de Statsenko, fost ofițer și de trei revoluționari de ocazie, Batiscev, Barbălat și Koltsov. Acțiunea principală prevazută in Basarabia de Sud, trebuia să fie ajutată printr'o acțiune de diversiune in regiunea Hotin. La 1 Septembrie 1924, o organizație importantă este descoperită la Chelminețu (Hotin) și după lupte intre soldații români și bolsevici, cinsprezece indivizi sunt arestați. Ei dispuneau de un arsenal

important. A doua zi, o rețea clandestină este nimicită la Șabolat (Cetatea Alba). Sovieticii nu mai puteau să aștepte că sa le fie distruș dispozitivul de către Siguranta românească. In afară de aceasta, ei se simțeau bine preparați pentru a incerca o acțiune cu scopul de a vedea care sunt sentimentele populației și combativitatea recruților lor, cea mai mare parte fiind dezertori din armata română de origină rusă, ascunși in mlaștinile dintre Vâlcov și Jebrieni.

O bandă de vreo douăzeci de indivizi inarmați, comandați de Koltsov, ocupă Nicolaievca la 30 de kilometri de Cetatea Albă, la 11 Septembrie 1924. Ei izolează satul, tăind firele telefonice, pe care il supun unei jefuiri sistematice. Ei il omoară pe primar și un țăran, pun focul primăriei, insfârșit omoară pe nevasta primarului și doi jandarmi. Căruțele țăranilor sunt rechezițioinate și umplute cu marfa mai multor prăvălii. Insfârșit, Koltsov le ține o cuvântare, spunându-le că el a fost trimis din Rusia pentru a incepe revoluția.

Nenin convocase un congres comunist pentru 14 Septembrie 1924 la Tatar-Bunar, centru agricol de 10.000 de locuitori, situat la egală distanța de Cetatea Alba și Ismail, orașe unde erau garnizoane. Populația era compusă din coloniști ruși și bulgari, veniți acolo după 1816, din țărani români și din negustori evrei. Nenin le-a adus la cunoștință celor care asistau la "Congres", că Rusia era gata de războiu și că atacul general in Basarabia era pe punctul de a fi declanșat. La căderea serii, un consiliu de războiu fu ținut, fuseseră distribuite arme și se dăduseră ultimile ordine. S'au făcut patru grupuri: unul condus de Grigori Cernenko atacă postul de jandarmi și ucide pe șeful de post și doi jandarmi. Al doilea grup ocupă primăria și il impușcă pe secretar. Firele Telegrafice sunt tăiate și sunt așezate sentinele care impiedică pe oricine să părăsească târgul. Nenin rechiziționează caii și dă ordine de mobilizare pentru contingentele 1920, 1921 și 1922. El informează populația că Republica Sovietică Moldovenească a fost proclamată in Basarabia și două regimente de cavalerie rusească sunt așteptate la amiază, unul vine de la Tighina și celălalt de la Cetatea Albă. El ordonă ca să se pună drapele roșii la toate 'casele. Banii care au fost găsiți la percepție au fost confiscați. Cei de la poștă, au fost impărțiți intre funcționari. Insfârșit Nenin a trecut la organizarea Tatar-Bunarului și la intinderea rebeliunii. Un grup pleacă spre Nord la Acmanghit, târg de aproape 5.000 de locuitori, unde șeful postului de jandarmi a reușit să fugă și să ajungă la Sărata unde el făcu o grupă de 40 de voluntari. In diminiața zilei de 16 Septembrie, devreme, detașamentul de la Sărata reușește să-i țină pe loc pe bolșevici până la sosirea trupelor românești. Două companii venite de la Cetatea Albă, intărite cu voluntari țărani, resping pe comuniști și trec podul dintre Tatar-Bunar și Acmanghit. Koltsov a fost ucis. Nenin plecase spre Sud la Cișmeaua-Rusă, sat rutean de 4.000 de locuitori, unde Stantsenko depozitase mult material. Satul este deja sub focul sodaților români. In dimineata urmatoare (17 Septembrie 1924), Nenin decide să se retragă la Tatar-Bunar. Au loc lupte crâncene in târg și in imprejurimi, in tot cursul zilei. La căderea nopții, forțele sale fiind reduse la vreo 200 de oameni, Nenin dădu ordinul să se replieze spre Nerusai, sat in care el spera să răscoale populația, cu ajutorul unui depozit de arme ce era depozitat acolo. Noaptea trecu și la apariția zilei, Nenin auzi lovituri de tun și hătari să se părăsească lupta. (18 Septembrie 1924). El ordonă *bolsevicilor să se retragă spre* Gălilești si să incerce să ajungă la Vâlcov. Ei fură opriți in drum de o patrulă de 20 graniceri care trase până la ultimul cartuș, inainte de a fi prinși de comuniști, dar un detașament mai important sosește, și incercuiește pe rebeli și prinde 120 dintre ei. Nenin și adjutantul lui, Batiscev, scapaseră intr'un automobil pe care il părăsesc aproape de Gălilești, pentru a se ascunde intr'un lan de grâu. In timp ce Nenin dormea, Batiscev a fugit cu valiza care conținea 200.000 lei, restul pradei de la Tatar-Bunar. A doua zi, singur, Nenin rătăcește printre saline și fiind recunoscut de un jandarm, este omorit. (19 Septembrie 1924). Batiscev a fost arestat mai târziu.

"La sfârsitul acestei sângeroase afaceri, aproape 500 de persoane au fost arestate. Repede deveni evident că această "rebeliune" a fost mai degrabă o manifestație a artei subversive a agenților sovietici care au speculat reacțiunile unei populații ieșite din minți, decât expresia unei nemulțumiri reale". Gr. Filiti, op. cit, pag. 108.

Deci tânărul istoric Filiti, crede că "rebeliunea" de la Tatar-Bunar se datorește unei manifestări a artei subversive a agenților sovietici, deci a fost făcută de personalul de la periferie. Noi avem din contra, altă parere. Acesta "rebeliune" a fost multă vreme pregatită și anume de la Moscova. Articolul care pregătise nașterea Republicei Moldovenești a asapărut la Centru, in Isvestia, din 29 August 1924. Și pregătirea fusese făcută indelung și numai hotărirea publică a apărut numai la acea dată, in Isvetia. Numai dacă se trec in revistă atacurile armate ale bolșevicilor in timpul anului 1924, se vede *că se pregatea ceva*. Și n'au fost numai oamenii care treceau de exemplu in cursul unei nopți, ci au fost pregatite și cadre și chiar *depozite de arme*. Acestea nu puteau fi făcute cu repeziciune. Altăceva este adevărat. Nenin a ales Sudul Basarabiei, regiune locuită de mulți Găgăuți (Bulgari) Ruși și in deosebi Evrei, adecă de o populație care privea dincolo de Nistru, dar partidele de la putere, in special liberalii, nu se ocupau cu lucrurile acestea, nu-i interesau măsurile ce trebuiau luate pentru a-i face pe basarabeni să se intoarcă cu fața spre București. Și trebuia să se treacă la ofensivă cu atacuri in ...*Transnistria*. Se va răspunde că nu era posibil pentrucă in Basarabia era o populatie *neromâneasca* care era atrasă ca un magnet, spre Rusia. Dar noi nu aveam regiuni intregi de *Moldoveni* care și ei priveau spre Bucuresti, de *Români* care sufereau sub knutul rusesc și treceau prin multe pericole peste ghiața Nistrului ca să vină la noi. Evident că aceste sate *Moldovenești* de peste Nistru care s'ar fi mișcat dacă ar fi fost incurajați, dar Bucureștiul avea alte gânduri. Dar chiar populația *Moldovenească* a Basarabiei a arătat că simte româneste: *sefal postului de jandarmi din Acmanghit, a reușit să scape și să ajungă la satul vecin Sărata și să ridice 40 de voluntari, țărani. Cu acești 40 de voluntari, el a reușit să țină pe loc pe bolșevici până la sosirea trupelor românești!!!*

Dar Bucureștiul refuza să atace, refuza să treaca Nistrul și erau mulțumiți dacă erau lăsați in pace, *să se imbogățească*. Dovada iese la suprafață citind următoarele rânduri: "Comisiunea centrală mixta sovieto-română se reuni la Cetatea Alba sub președentia Comisarului Poporului din Odesa, Kneavetsky. Aceasta a pus in discuție afacerea de la Tatar-Bunar. Ca urmare a protestării românesti care reproșa Republicii Ucrainiene de a se fi amestecat prea mult in această afacere, delegatul rus *renunță* la orice amestec in afacerile interne ale României!!! Ședința ajunge la creația unui control mai eficace și mai riguros al frontierei Nistrului. (lo Decembrie 1924)!!! Și adoua zi de Crăciun, Siguranța românească a făcut să eșuieze o nouă incercare de atentat in Basarabia!!! (26 Decembrie 1924).

S'a semnat acest protocol care pusese sfarșit "*sângeroasei afaceri*" la 10 Decembrie 1924. A fost deci timp ca acest protocol semnat de comuniști să ajungă la București pentru ca domnul Tătărascu să-l citească și să-și bea șampania in noaptea de Anul Nou! Căci domnul Guță Tatărăscu era subsecretar al Ministerului de interne și in acest rol a ținut un discurs la Cameră in care a arătat după tablourile publicate de ministerul său că după 1919, 118 filiale de organizații sovietice au fost descoperite in Basarabia și că 3.002 indivizi au fost puși sub urmărire. Aceasta pentru trecut, pentru prezent și pentru viitor, domnul Gută Tătărascu a prezentat actul semnat de Kneavetsky prin care *anunța* că renunță la orice amestec in afacerile interne ale României!!! Și toți deputații liberali și chiar și ceilalți, au respirat usurați. Insemna că de a doua zi puteau să facă ceiace făcuseră și până atunci, ceiace invățaseră de la Ion Bratianu bătranul, adică *să se imbogățească*.

Procesul s'a judecat la Consiliul de războiu al Corpului 3 de Armată la Chișinău, care a dat sentința la 2 Decembrie 1925 fiind confirmată in Iulie 1926. Verdictul final cuprinde 180 de pagini din 279 de inculpați, 85 au fost condamnați la pedepse de șase luni până la șase ani, doi la cinsprezece ani de muncă silnică, și Batiscev, locotenentul lui Nenin, la muncă silnică pe viață. Guvernul sovietic care declarase că nu a avut nici un amestec in afacerea de la Tatar-Bunar, a arătat un mare interes in prepararea acestui proces. Avocatul apărării, Costa-Foru, a primit chiar o telegramă de incurajare de la președintele Biroului juridic international de la Moscova la 16 Iunie 1925. La desbateri au luat parte numeroși corespondenți sau avocați străini printre care Henri Barbusse si Henri Torres și toate cheltuielile au fost suportate de ruși.

Dar scopul sovieticilor a fost ințeles când la 10 Octombrie 1924, "țăranii și lucrătorii Moldoveni din Ukraina sovietică, cereau crearea unei Republici Socialiste Autonome Moldovenești in cadrul Republicei Socialiste Sovietice Ukrainiene. Moscova decide crearea ei la 11 Octombrie 1924, și a doua zi Comitetul Executiv ucrainian, o intărește printr'o hotărire. Noua Republica își lua numele său de la Republica Moldovenească care s'a făcut in 1917. Teritoriul său 8434 kilometri pătrați reprezenta in principiu aria expansiunii majoritare a elementului românesc de dincolo de Nistru. Populatia era de 576.306 locuitori. Prima capitala a fost orașul Balta și mai târziu Tiraspolul.

* * *

Bucureștiul și Varsovia semnează o Convenție militară polonezo-română care implica cooperarea cu armata franceza, la 3 Iulie 1926, ceiace duce la incheierea tratatului de alianță franco-român de la 10 Iunie 1926. Convenția militară specifica că "in cazu când una din părțile contractante va fi obiectul unei agresiuni, separat sau simultan cu o altă putere, din partea Rusiei Sovietice, cealaltă parte se angajează să-i dea primei, ajutorul cu toate forțele sale.

La 21 Ianuarie 1925, Rusia și Japonia semnează la Pekin un tratat prin care se regulau relațiile lor, prevăzând recunoașterea Rusiei Sovietice. Reprezentanții japonezi făcură cu această ocazie declarații care priveau tratatul de la Paris din 1920. Ei au promis Rușilor că și-au luat angajamentul sânu-l ratifice niciodată. Karakhan, atunci ambasador al Rusiei in China, dă un interview presei, privind convenția semnată cu Japonia: "Inapoierea Sakhalin– ului completează unificarea regiunilor smulse Rusiei. Este adevărat că rămâne Basarabia, dar noi credem că dacă Japonia a fost silită să ne inapieze acest teritoriu, cu atât mai mult România care nu este curajoasă decât atâta timp cât simte că are ajutor exterior, își va da seama că poziția sa a devenit cu mult mai grea". (24 Ianuarie 1925).

Relațiile italo-române erau destul de cordiale și s'a vorbit că guvernului italian i-ar fi plăcut să incerce o mediație pe lângă Moscova, ca să ușureze un compromis in chestiunea basarabeană. La inceputul lui Noiembrie 1926, o misiune italiană sosea la Bucuresti. Șeful ei, ducele de Spoleto, fiul ducelui de Aosta, era purtătorul unei invitații oficiale a regelui și și a reginei să facă o vizită in Italia. Generalul Badoglio, șeful Marelui Stat Major italian, parcurge România și in special Basarabia. La Chișinau, el exprima sentimente pro-românesti la un banchet, cu atâta căldură, că Cicerin reactionă printr'un violent interview antiitalian.

Musolini face să fie ratificat de către Consiliul de Ministri al Regatului italian, tratatul basarabean din 1920. Italia recunoștea suveranitatea românească asupra Basarabiei, la 8 Martie 1927. Pe atunci era la putere generalul Averescu, dar mai târziu, din nefericire, relațiile româno-italiene, mai ales din cauza lui Titulescu, s'au deteriorat.

PE MARGINEA CARTILOR

PE URMELE DE LUMINA ALE POETULUI AL. GREGORIAN

Sunt artiști pe care nu-i cunoști cu adevăratelea până nu ai parcurs itinerariul lor pământesc cel mai important. Așa de pildă de multe ori ai ascultat Rigoletto, Traviata, Aida fermecat in fotoliul teatrului fără să te mai gândești la autorul lor. Dar numai după ce vezi Roncole, satul de naștere al compozitorului, Bussetto până la Vila Sta Agata pătrunzi in ințelesul lucrurilor și nu-l mai uiți niciodată pe acela din simțirea căruia s'au născut atâtea melodii nepieritoare. Il ai mereu lângă tine de cele mai multe ori prin perdeaua privirilor tulburate de lacrimi, cu patimile și suferințele sale.

Sau alt caz tot atât de grăitor, al lui Carducci, admirat la superlativ de Pârvan tocmai pentru clasicismul și patetismul comun, respins pentru aceleași caracteristici de alții.

Il vei cunoaște intreaga lui măreție, uman și apropiat ca un frate, străbătând Maremma fiorentină, de la Bolgheri la Massa Maritima și mai sus. Il bove al lui cuprinde de fapt cântecul acestor regiuni deluroase, muiate in dulcea taină a tăcerilor de-amiazi.

Iată de ce m'am hotărât să-l vizitez la el acasă pe Al. Gregorian, făuritorul Petelor de lumină și al Coastei soarelui, volume prin care se arată atât de legat de un anumit mediu inconjurător.

Am plecat deci intr'o dimineață cu cețuri din burgul meu german și parcă am coborât pe gigante trepți de marmoră spre Sud, prima mea escală fiind Tarragona, lăudată de poetul nostru: "O'ntrepătrundere de lumi, de evi, de taine date la iveală/ Din adâncuri: Gânduri strivite in inscripții, un zeu ros de cocleală./ O nimfă greacă imperechindu-și geamăn coapsa cu-o amforă romană,/ Și sub coloane, murmur de seve, de lumină din vechea Celție hipană./"

Din partea mea antichitatea am citit-o in aerul marin urcând spre catedrală, ca'ntr'un adevărat poem iberic. Intr'o curte a mănăstirii portocalii cu roade păreau ingreunați de nestemate aurite. Alături cipreșii sfioși reprezentau urmele, peste ani, in lemn, ale lui Christ, rugându-se in genunchi in grădina Ghetsimani. Și biserica, fecioară a Domnului, desfășura armonii in piatră, albe. Ridicat pe o platformă am intâlnit Marea lovind faleza de sub picioarele mele, iar in depărtări scăldind in robele-i de argint, malul zării, de unde izbucnea ca un gheizăr de safir, deasupra noastră, albastru, cerul. Razele soarelui curgeau bogate peste lucruri, lavă scursă din craterele infinitului. Un palmier își arunca umbra peste umerii mei, cu demnitatea bătrânilor sculptați in culori de Giotto.

Urc Trepți simțindu-mi inima inălțându-se ca un fum de altar spre Domnul, scăldat in apele de botez ale Innoirii.

In drum spre Valencia, poienele de măslini se aseamănă cu brațele descărnate ale unor meduze purtând pe tăvi părul lor tăiat, cuiburi de șerpi. Printre coloanele palmierilor, marea era verde, baie de smarald topit. Marea, obsesia omului Marea iar de cealaltă parte, dealul mohorât al Castiliei și trist ca singurătatea muritorului trezit pe lume singur.

La Alicante și Benidorm muntele, vultur pleșuv al Spaniei, coboară până in ape, de parcă ar fi magul credincios sărutând mantia de purpură a impăratului nou-născut. Ora solemnă o sună talazurile ce se lovesc de clepsidrele de piatră ale malurilor stâncoase. Scufundat in cețuri, peisajul este ireal, dantesc: in străfunduri clocoteau lumi de dincolo.

La alhambra de sub covoarele de arabescuri, mă urmăresc miresmele odaliscelor goale, din poemul poetului: "Serai cu dulci arome, lănci de Chiparoși și evantae'n palmieri./Iar in conduri de vis, parcă dansând, cadâne cu lascive mlădieri./"

Nu scap de aceste mirsazne carnale, nici in miradorul deschis spre grădina cu cipreși și havuzuri, nici in curtea leilor, inșiruire de coloane svelte, mâini susținând o parte din cerul Sierrei Nevada inzăpezite: "Ca'ntr'o mie și una de nopți, peste Granada/Suie condurul de aur al lunii, dispre Sierra Nevada./"

Numai găsesc nimica din pacea profundă, hieratică de-acum zece ani, in ziua pe care am considerat-o ca pe cea mai frumoasă a vieții mele. Sunt urmărit de hienele roșii ale neliniștilor și mă gândesc că trec pe lângă mărturiile palide ale unui trecut mort pentru totdeauna. Băile de altădată cu plăcile de majolica in culori, sunt parcă reci cavouri. Numai persistă decât aromele odaliscelor goale, miasme ale unei inimi bolnave.

Mă uit in oglinda din mine ca'ntr'o gură adâncă de fântână și nu mă mai recunosc. Am murit și eu oare?

La intrarea in Generalife, chiparoșii inalți poartă in ei mărețiі de catedrale. Apoi bolta joasă a oleandrilor imbrățișați descriu mersul unei nunți roze, mirosuri de primăvară veșnică.

Jocuri de ape și flori, urcă pe scările unor grădini suspendate până lângă patioul cerului. Mai la vale Granada e albă ca o mireasmă. Albă ca Sierra Nevada, tron al văzduhului de cristal și zăpadă: "Asemeni harfelor in argintata tremurare, lină./Cascadele imi cântă, fermecate, in jghiaburi de lumină./"

Nu departe la picioarele acestor grădini mirifice te intâmpină Carmen a lui de Falla, cântărețul nopților spaniole: In patio un havuz, o statuie, totul simplu ca și'n chilia unui monah de-aici s-a născut pasărea paradisului a muzicii și s'a făcut suflet de om.

Calea spre Casa Luz merge dealungul mării ca un fir de opal tăvălit in pulberea soarelui. Deschizi poarta și intri in raiul poe-

tului, citind dintr'o Inscripție: "Din viersul lor or crește sferi de aur/Și cuiburi cu miresme sus, in plauri; /Iar seara ne-o dospi'n pridvor răcoare/Și-arome dulci ne-or gâlgâi'n urcioare./"

El artistul, te intâmpină cu dragoste in ochi și nobila Ana, bucuroși de oaspete venit așa de departe.

Casa albă africană pare ridicată in blocuri de lumini, de unde numele de Casa Luz, Casa lumină: "Sub arcurile albe, scobite in lumină, /Ne adunăm in murmur cu laurii după cină/ Să tăinuim cu ei in orice seară – tu și eu – / Cât o mai vrea și ne-o mai ține'n poală Dumnezeu./"

Iți prezintă grădina cu florile, fiecare'n parte, parcă ar fi comorile lui proprii.

Verbina albă cu desenul brun, inchis in cerc, desenat de insăși mâna lui Dumnezeu, dacă alteori e mai tremurat inseamnă că s'au amestecat și degetele mai nesigure de seraf-ucenic. Glicinele, geraniile, mușcata, trandafirii, nalbele, garoafele roșii și nu departe "Văpăi de-aeriene bughenvilii", plante multicolore ce nu cresc decât in sudul depărtat de unde autohtonizarea numirii lor.

In fiecare buzunar poartă fire de rozmarin deaceea omul tot, miroase proaspăt ca un câmp de curând cosit iar in mâini iți dă să mângâi mimoze, să le pipăi damascurile și mătăsurile: "Din fulguiri de lumină/Și din faguri de albină/Au inflorit in grădină/ Jurubițe, vis și har – /Ciucuri moi de chihlimbar:/Soare'n pufuri, soare'n picuri./Horbote și borangicuri./".

Intr'un colț un fir de crin, inger cu aripile trase strâns lângă trupu-i fraged: "E ca o mireasmă dospită'n lumină/ nu's ce giuvaer căzut in grădină/ Dintre curcubeie aprinse'n azur./ E potir și zâmbet de răsărit pur./E rouă, e cântec al păsării albe./ E tulei de aripi de sus, ingerești./răsfrant in prea limpezi oglinzi pământești./Doamne, floarea Ta de crin – cui, Doamne, s'o'nchin?/

Migdalii cu floarea intâia rozalbă și măslinii ghemuiți: "Pe umbrele mărunte/Tivite cu argint./Ascultă, parcă, in genunchi, Ca'n Evanghelii, triști./Ruga din munte/A Domnului Iisus./"

Eucalipții sunt un fel de odoare de sfinți iar palmierii cu nimburi de coral topiți in soare curcubee terestre iar tufele de cimbru cântă ca pe lire, vara andaluză: "A inflorit lumina violetă/ A tufelor de cimbru-afar, in câmp:/In fiecare petală urc-unduitoare'n miez de vânt-/Mirezme de zăduf, de cânt./

La geamul său "a inflorit cerul" intr'un portocal; aprins ca un policandru in zi de sărbătoare că dacă ai pune urechea ai auzi cum urcă esențele din pământ in crengile lui. Când meșterul vine să-i reteze din coroană fiind prea incărcată, inima poetului sângerează de parcă ar fi insulițată de lance, ca pieptul lui Iisus pe cruce.

Pe terasă imi arată intinsul mării și cerul și se tot intreabă și nu știe dacă cerul coboară in mare sau marea urcă la cer, atâta se intrepătrund, iși schimbă culorile și vietățile. Fără să-și dea seama iși definește pe această cale arta, modul său de a reda lumea din jur, cerul fiind coborât deasupra obiectelor sau invers, obiectele flori au luat un loc in balconul cerului.

Seara când luna cade in Mediterană, ca un glob de aur, Zâna nopții pieptănându-și cosițele in oglinda undelor liniștite, zice că umbra de lumină a lunii a căzut in ape deci nu ea ci silueta-i de nestemat: "Cer larg, de mătase./ Pe tăceri stufoase/Luna-și lasă, lină/Umbra de lumină./"

Mai arată muntele din fața casei, destul de cenușiu și-mi spune că in soare ii apare ca de alabastru. Atunci imi dau seama cât de pictor este autorul nostru când precum un Gauguin sau Renoir, el vede lumea monotonă din jur, colorată, dar nu in spectrul razelor soare ci in acel al cuvintelor deci mai bogat in esențe pe lângă culoare adăogându-se mireasma, parfumul și cântul lor.

In casă te simți ospătat la masa curățeniei sfinte, revenindu-ți in minte versurile: "Am ctitorit la țărm, impresurând cu vis, cu munți./Cu palmieri, un foișor și pe olane punți/ De-albastre liniști i-am așternut spre necuprins. Porțile au fost lăsate descuiate dinadins, /Că de-or sosi, cumva pe-aici heruvi după vegheri./Să-i omenim, săracii, la umbră'n palmieri./"

Ne-am plimbat in imperiul ireal al Petelor de lumină și al Coastei Soarelui lăsându-mă și eu contaminat de prea multa lumină a raiului andaluz.

Am urcat pe străzi inguste in vârf de deal la satul andaluz, cu biserica și casa albă imbrățișând cu ochii apele, cerul și incantația toată a naturii punctate de sborul unor flamingi violeți de tafta.

Acolo undeva clipa se transformă in nemișcarea inaltă a veșniciei.

Doamna Ana părea o regină a spiritului, sub pașii ei deschizându-și potirul florile inceputului de Martie cald.

Când m'am despărțit de poet și de soția lui am rămas cu ferma credință că am trăit undeva dincolo, pe alt târim, probabil paradisiac, cele trei zile intipărindu-mi-se in suflet ca cele mai divine ale vieții mele.

La revedere, frumoasă Casa Luz!

"De-atunci un roi de aur ne tremură'n fereastră./Iar marea, fremătândă, din mal in mal ne-adastă/Cu cerul in oglinzi și ne' ncunună/Poleiuri pe lucar ne, din străfunzimi de lună./"

Gibraltarul oferă o excepție impresionantă, in loc ca muntele să coboare in mare se inalță ca un zid de granit deșteptând in privitor regretul că nu s'a gândit nimeni ca pe vârf să clădească un monument sau un lăcaș sfânt așa ca la Mont Saint-Michel.

Lui Al. Gregorian nu-i place piatra aridă a Gibraltarului, populată de maimuțe, in faptul zilei fiind prea monocromă, deaceea el o va surprinde intr'un crepuscul, Apus: "Gibraltar: Streșini limpezi, inalte, de cleștar/Iscă văpăi, nebănuite smalțuri./Fulgere de aur despart orele/Scăpărate pieziș de-un cosmic amnar./"

Dacă dorim să descoperim locurile cu adevărat pline de inspirație ale poetului atunci va trebui să mergem mai departe in spre Cadiz, pe o zi insorită cu ape de cleștar și lăstunii lăsați până la firul valurilor, tăceri adânci invălurate in brume fumurii/"Aici, la țărmul acesta jos,/intre nisipuri și scoici,/incepe taina mării, a'nsingurării./"

Din miezul acestor taine ale ceasului greu și nemișcat se nasc hulubii meditațiilor de pe margine de gânduri: "Aici, desmărginirea, eternitatea/ Se repetă cu fiece clipă,/in fiece val/Și'n fiece albă aripă./Aici se pierde'n vuet cetatea./"

Ar fi ca la facerea lumii, cartea Genezii descrisă in verbul tăcerilor și al spațiilor fără măsură și timp: "Ca la'nceput de lume,/ Aici totul mijește și crește'n/Lumina fără de nume./Aici, cer de coral/S'alege din alge și liniște/Pe coviltirul oval,/Cu albe, lunarele liniști./"

Poemul evocă atmosfera unică de dincolo de aparența peisajului marin apropiindu-se de ceace se chiamă imaginea lucrului in sine.

Deaceea nu mai miră pe nimeni că in respectivele penumbre se așteaptă un fel de oră apocaliptică lipsită insă de marile căderi michelangelești, prezentă fiind doar Assunta, in aur, purpură și azur, al lui Titian: "Pe brânci și'n salturi/Voi depăși zenituri/ Praguri, innalturi – /Și poate, poate/Să văd despicându-se cerul/ La ora albastră din noapte./"

Alteori prin "transparențele Spaniilor lunare" "peste Gibraltare de sare" ii apare in dimensiuni mărite silueta Cavalerului tristei figuri, despărțită insă in bucăți ca o Guernică a spiritului iberic: ..."Nu, nu-s arătări de fum,/Ci adevărați uriași pe ceruri, acum./Hai, dă-mi Rosinanta, Sancio Pancea,/Dă-mi platoșa, scutul și lancea.../"

Ca totul să se topească in aburul melancoliei, ca'n transă, granița intre vis și trezire, somn și veghe, halucinanție-pasăre pe trupul inaripat al lui Pegas: "Vin pe'nserări/Și-anină salbe/In policandre./Și visuri tandre/– Brățări de stele – /Pe gânduri grele/ De amintiri./Cine m'așteaptă'n/Ultima treaptă'n/Desmărginiri?/"

După cum se vede regiunea Gibraltarului in poezia lui Al. Gregorian inspiră momente ca de la unul din capătul pământului, acolo unde se află coloanele lui Hercule, deschidere spre oceanul nemărginit, oază acvatică a Infinitului.

Sunt locuri unde omul iși descoperă sentimentul metafizicului. Dela Casa Luz până aici suntem in inima Coastei Soarelui.

Ronda, oraș vechi așezat intr'o regiune de munți azuri, el insuși ridicat pe-un zenit, de unde pleacă drepte ca zidurile unor temple, stâncile spre vale, dând decorului nunumai pitoresc dar și un aspect puternic de sălbăticie.

Antichitatea se apropie de evul dintâi, mit și legendă așa cum il descrie poetul: "Cetate ivită din mituri. Punte/Albastră peste veșnicii de bazalt./ Nimb de coral se aprinde pe munte./Când soarele șovăe'n piscul inalt./"

Intr'un parc, cu migdali și palmieri intâlnim statuia lui Rilke, amintind de șederea lui in Ronda in anii 1913 când a și scris "Trilogia spaniolă" și alte poeme, câteva versuri din cea dintâi fiind imprimate pe piatră dură.

Aici poposește deci Al. Gregorian, locurile inspirându-i poemul "Pe sub migdali", rememorează in limba lui românească trecerea prin Ronda a lui Rilke, la mod figurat, deci pe ințelesul simbolic al poeților: "Pe sub migdalii infloriți de lună plină/Urcăm cu Rilke simfonii albe de lumină./Curând iși impânzește noaptea'n munți tăcerea grea./Auzi cum sosesc cerbii să-și frece coarnele de ea?/"

Orizonturile taciturne ale crestelor munților stâncoși, văile adânci și intunecate, aerul de sineală străvezie, aparțin unor meleaguri sfinte, izvoare de povești biblice. Pe o cărare urcă Iosif, Maria și pruncul Iisus intovărășiți de un asin cenușiu, sub bătăile unor clopote depărtate și inăbușite parc'ar veni din abisuri.

La Ronda pământul intreg cântă in surdină imnul armoniei și al liniștilor profunde.

In această minune a Andaluziei iși dorește poetul nostru să-și facă o casă, pentru el și Ana, logodnici ideali ai iubirii, miticii Philemon și Baucis.

Nu departe de Ronda se află – Cueva de la Pileta – peștera săpată in munții de calcar ai căror bolovani descriu o arhitectură aparte ca și când ar fi iscălită de un Gaudi al naturii.

Intrarea in peșteră se face urcând printre rânduri de coloane albe.

Intr'o incăpere dai de-o inșiruire de tuburi de piatră de parcă ar fi vorba de o orgă intr'un balcon al unei catedrale: orgi de piatră, cântece ale lutului plămădit să dea viață: "Singurătăți in țurțuri, neclintite/ –Veciile prelinse'n stalactite–/ Dau mărturie'n peșteri crezământ / De ceruri mistuite sub pământ. / A fost și-aici cândva un crug de stele / Și omul, despicându-și printre ele/Cărările de negură, adânci,/L-a dibuit pe Dumnezeu pe brânci./"

Tot timpul intâlnești pe ziduri urmele grafiei omului primitiv: "Intâi in fulger, poate in stihie/ (Că Dumnezeu și'n peșteri e când nu e)/Și a crestat chiar semne in perete/Omul: un cerb, un pește, un erete/Și câte un arc săgetător in noapte./Din mintea lui de ceață și de șoapte./"

Și te intorci așa inapoi pe drumul său parcurs in milenii: "Am scris apoi pe bolovani/doi cai de jar, o iapă "grea"./semne de tainice'nțelesuri/pe care el le'nțelegea./țăndări de gânduri de granit,/doi țapi, un pește-argint viu,/ scântei și-un crug inalt de stele/și marea strânsă'n caravele/pe adâncuri./"

Dar in lumina torții, sensul nu este decât semn și hieroglifă, text apus: "Străbunul lângă o jivină/era acuma o stihie/'nghețată intr'o stalagmită/de lumină./Grota crescuse catedrală/cu mari vitralii și ogive/de'ntuneric./"

Mai la capăt intr'o rotondă, pe ziduri numai fresce, așa că aș numi-o un fel de Capelă Sixtină a artei primitive.

După ce părăsești Cueva de la Pileta ești nunumai bogat in experiențe dar și mai plin de mistere: "Când am ieșit (ce timp era?)/afară'n lume bătea ora/ de mărgean alb, ce-o măsura/ din golul auriu al lunii – / (de câte veri, de câte toamne?)/o bufniță cu ochiul sferic./"

Cine poate să o exprime mai potrivit decât poetul: bufnița cu ochiul sferic iți este mintea și sufletul după ce le-ai muiat in penumbrele pline de misterioase reverbere din Cueva de la Pileta.

*

"Curg in sângele meu drumuri/neștiute-mii de drumuri,/ ce se pierd in umbra lunii./Curg in mine vecii lumii./"

Așa apare ca un colț cu adevărat italian, mai bine zis un Pompei transplantat la distanță, Italica, orașul mort roman pe dealul impânzit de cipreșii ce-și leagănă coroana majestuos in vânt, ca și când s'ar inchina in fața unor holocauste nevăzute.

Amfiteatrul mai mic și mult mai ros de vreme și ploi ca și Coliseul din Roma, are in el insă timbrul autentic al obiectului antic.

Pe străzile fostului oraș, pe locul caselor se mai păstrează, mozaicul pavimentelor de o deosebită frumusețe și prospețime așa că nu se pot compara decât cu cele din muzeul național din Neapole.

Și-apoi sus pe platou când te așezi pe o bancă de sub pomul solitar te lași copleșit de gânduri, lângă vechea Italica unde s'a născut impăratul Traian, invingătorul Dacilor, tatăl poporului român și Hadrianus impăratul ce i-a urmat la domnie.

Pe aripi de briză albastră auzi un cântec vechi, eolian:

"Italica: Foșnet de togi in for/Și-aevea-pași plutind/ In zvonuri de sandale./Iar pe anticele altare:/Pioase brațe de vestale/ Cădelnițând arome rare, / Solemne unduiri de palmieri. / Pictați cu funigei/Pe cerul betic,/ Cipreși stingheri,/Muiați in soare,/ Veghiază soclul zeilor de ieri./"

Din sânge se incheagă tabloul ființelor moarte și ajung la noi ca o umbră, adiere sau parfun de chiparoși. Poezie.

La Sevilla te oprești sub Giralda, turn de biserică incununând pe unul de veche moschee. Pereții par tapisați cu covoare persane bătute in nestemate de rubin, urcușul giraldiform fiind unul caracteristic precum este cel cupolei San Pietro din Roma a lui Michelangelo sau al catedralei gotice din Ulm.

Un ritm al inălțării propriu, Giraldiform: "Dantelelor asemeni, de aur vechi și fir,/Ogivă cu ogivă de cer, potir lângă potir, /Crescut-a din semne'mpărătești, din psalmi și crini,/Catedrala aceasta sculptată in lumini./"

Drumul ni-l incheiem la Mezquita Cordobei, pădure de stâlpi, ca cea de palmieri, de unde se vede că arhitectonia este imprumutată dintr'una din formele naturii. In fața mirabului coviltir de mătase aurit, trăiești o inviere sufletească, ieși la limanul luminii, aruncate de curcubee, in lacuri.

Deși biserica de Renaștere a lui Carol Quintul are partea ei de frumusețe se arată nepotrivită in sânul moscheiei arabe. Semnul invingătorului de astă dată e strident, brutal chiar. Poetul parcă ii mai indulcește efectul: "Cordoba: creștet de lumină,/Cetate, ca niciuna, creștină./Veacuri cetluite'n tăceri/Și câte lespezi grele, de porfir,/Câte și sfinte, aromele de mir/ Increștinând moscheile de ieri!/"

In patioul intins, populat cu lămâi și portocali simți o răcoare interioră de izvor celest.

Numai dintr'o grădină sfântă ieși atât de purgat și altul.

Cordoba constituie poarta de ieșire sau intrare, depinde de unde vii, a imperiului de basm, vis și poezie al poetului Al. Gregorian.

De-aici dealungul Coastei Soarelui, până la Casa Luz trăește cântecul său de Faun divin, dând culoare și contururi noi țărmului de jad al Mediteranei:

De vale-i marea: albastră lumina-abisală,
Nemărginire răsfrântă de sus, fără prund.
Decât cerul mai deasă, mai albastră
Nemărginire. Vecia i se așterne afund.

2 Aprilie 1982

OVIDIU VUIA

BAROCUL SAU DESCOPERIREA DRAMEI DE AL CIORANESCU ED. DACIA. CLUJ-NAPOCA 1980

Recunosc că nu am o prețuire deosebită pentru eforturile, oricât de meritorii, ale unor critici și invățați, de a impărți, clasifica și reclasifica evoluția in timp a fenomenului artistic, deaceea când mi-a fost dat să mă călătoresc in Italia l-am lăsat laoparte și pe Burckhardt și pe Wölfflin și pe Focillon, considerând că adevărata și cea mai pură cunoaștere a zeiței Frumuseții (Je suis belle o, mortels, comme un rêve de piêre) o poți realiza doar direct cu ochii și cu organele de simț ale inimii.

In cazul de față temerile insuflate de titlul lucrării "Barocul sau descoperirea dramei" sunt risipite incă de la primele pagini fiindcă autorul nu pornește dela niște criterii sentențioase in matca teoretică a cărora mai apoi să așeze cu forța diversele epoci și pe creatorii lor ci din contră analizează date și opere aparțenente unui secol numit in toate tratatele, al barocului.

Mai precis, este vorba de o perioadă ce se intinde dela sfârșitul secolului al XVI-lea până la cel al secolului al XVII-lea, intre anii 1580-1680, deci perioada postrenașterii caracterizate cam așa: "Secolul care se deschisese cu Il Corteggiano de Baltazar Castiglione (1528) trebuia să se incheie cu Don Quijote (1605). Nu este vorba de o intâlnire fortuită, cele două opere nu sunt rezultatul unei simple intâmplări. Prima este o promisiune, iar a doua, bilanțul unui intreg secol de promisiuni; acest bilanț dezvăluie fără echivoc eșecul omului Renașterii."

Perioada barocului prevestită de "Judecata de pe urmă" a lui Michelangelo de Tintoretto și apoi de manieriștii florentini cu precădere, a fost in general considerată ca una de declin, de-aici dealtfel și originea cuvântului baroc, care după Al. Ciorănescu poate să corespundă termenului scolastic baroco, semnalat prima oară in 1914 de K. Borinski și inseamnă formațiune artificială sau portughezului barroco, corespunzând perlei cu un defect de constituție.

Lui Wölfflin ii datorează barocul artelor plastice nu numai minuțioasa caracterizare dar și restabilirea lui valorică atâta timp cât in cadrul acestui curent ca și sculptori sunt menționați, Benvenuto Cellini, Gianbologna, Bernini iar ca pictori printre alții Caravaggio, Rubens, van Dick Puosin, Rembrandt. Din

insăşi această enumerare fără să mai intrăm în amănunte se poate cu uşurinţă deduce cât de greu este de definit o epocă în sânul căreia vor trebui să fie aduşi la numitor comun artişti atât de diferiţi ca temperament, tehnică şi expresie creatoare.

Al. Ciorănescu işi propune să studieze barocul în literatura secolului al XVII-lea, referindu-se la cea franceză, spaniolă şi italiană, din cea engleză ocupându-se în treacăt doar de Shakespeare.

Metoda lui de lucru va fi cea a istoricului şi specialistului literar, analiza stilistică, dar aceasta departe de a privi numai forma, va insista cu totatâta pertinenţă şi asupra fondului deci se va circumscrie intr'o perspectivă sintetică, monumentală, definiţia lui B. Croce că barocul ar fi urâtul devenit categorie estetică sau altora ce-l consideră doar ca o simplă intenţie stilistică, vor fi depăşite nu altfel ca simple torsuri decapitate.

Inainte de toate amintim că istoric perioada de timp respectivă este una din cele mai zbuciumate, ea putând fi numită după W. Durand a raţiunii incepând să se afirme cât şi a luptelor confesiunilor religioase pentru putere, deci vom avea în vedere influenţa Contrareformei, Italia, Franţa şi Spania constituind trei mari bastioane ale catolicismului. Dar ca până acuma evoluţia politică a acestor ţări este în aparenţă alta. In Italia pe lângă activitatea iezuiţilor lui Loyola, viaţa işi continuă mersul destul de în voie, împreună cu vioara lui Amati, Guarnieri şi Stradivarius, din sacrele reprezentări se naşte opera, a cărui prim maestru a fost incontestabil Claudio Monteverdi. In literatură două nume sunt de reţinut: Torquato Tasso şi Giovanni Battista Marino.

In Spania asistăm la descompunerea marelui imperiu al lui Carol Quintul sub cei trei Filipi, în schimb literatura şi artele isi trăesc şecolul de aur prin Cervantes, Gongora, Quevedo, Lope de Vega, Calderón de la Barca, iar în pictură prin El Greco, Velazquez, Zurbarán şi Murillo.

In Franţa lupta contra protestanţilor în timpul Caterinei de Medici provoacă sângeroasa noapte a sfântului Bartolomeu, succedată de domnia lui Henric al III-lea, Henric al IV-lea până la Richelieu şi Ludovic al XIII-le. In literatură legată de curţile princiare fac modă Honoré d'Orfé cu romanul pastoral şi de aventuri Astrée, Mademoiselle de Scudery, Jean-Louis Guez de Balzac, Theophile de Viau, Vincent Voiture, Honorat de Bueil şi marchizul de Racan. Din bogata pleiadă se remarcă François de Malherbe şi Mathurin Regnier. Pierre Corneille tatăl clasicismului francez se naşte şi el în 1606.

Filozoful epocei este fără indoială Michel Eyquem de Montaigne (1533-1592), gânditorul sceptic al celebrului. Que sais-je?, îndreaptă observaţia înspre interiorul omului şi al îndoielilor sale. Dela Montaigne prin Bl. Pascal la Descartes se desfăşoară era zisă a borocului, cel din urmă introduce discursul metodei raţionale al clasicismului. Montaigne este aşa de fidel vremii sale precum vor fi Kant şi Schopenhauer pentru secolul al XIX-lea sau Nietzsche pentru cel de-al XX-lea.

Cu aceste premize, ce n'au făcut decât să sistematizeze materialul studiat de autorul nostru, ne vom opri în continuare la analiza propriu zisă a ideilor sale.

Omul baroc naşte desigur din cel de Renaştere, aşa cum pe bună dreptate arată Al. Ciorănescu, omul, descoperirea majoră a Renaşterii rămâne şi pe mai departe principala creaţie a divinităţii, centrul principal al universului.

Se ştie că în Renaştere natura este socotită a fi producătoarea marilor creaţii deaceea arta autentică trebue să se desvolte după legile ei generale. Perspectiva atât de fructuoasă odinioară suferă de astădată o mutaţie, artafiind aşezată deasupra naturii din jur, mâna omului transformându-o în frumuseţe şi perfecţiune, "intoarcerea la natură" este înlocuită cu prelucrarea ei artistică deci peisajul deloc realist constituie un pretext de visare mai mult, o transpunere în ideal, de unde predilecţia pentru natura bucolică în moda eglogei şi poeziei pastorale, exemplificată şi de celebra Aminta a lui Tasso, sau de Adone a cavalerului Marino unde mai aflăm că vioara întrece cu mult cel mai măiastru cântec de pasăre.

Natura închisă şi refăcută artificial în grădina renaşterii, devine deacuma o temă obsesivă şi împreună cu prezenţa ruinelor istoricizează căile sufletului, pe a căror armonii au pretenţia-asemenea lui Kandinski în anii noştri-că joacă artiştii respectivi. Peisajul, în mod paradoxal, aşa idealizat şi prefăcut, idilic, cu statui antice de nimfe, satiri şi Pani ajunge una din preocupările majore ale artistilui baroc, amintindu-ni-l pe Lucian Blaga din Paşii profetului, despre barochismul căruia vorbeşte primul G. Călinescu. Dacă trecem la pictură-chiar dacă Al. Ciorănescu afirmă că legile lui Wlfflin nu satisfac întru totul domeniul literar-vom constata că formulei respective îi corespund doar peisagiile lui Cl. Lorraine, pe când la ceilalţi artişti peisajul ocupă un subiect în sine, precum la A. Caracci, Poussin, nu-i mai amintesc pe fraţii Ruysdael, dar mă opresc la regele barocului Rubens, despre a căror peisagii spunea un critic că ar fi fost suficiente prin ele însele să-i asigure nemurirea.

In Resaştere peisajul chiar şi cel fantastic al lui Leonardo da Vinci face parte dintr'o scenă anumită un fundal pe primul plan figurând personagiile umane, pe când în baroc este descris intr' un cadru independent deci se crează peisajul să-i zicem artistic, diferit de cel ce copiază natura, ceace ne explică dece tablourile respective au fost considerate de totdeauna un fel de muzică de flaute orfice, izvoare ale apelor inimii deci doar motivele aparţineau naturii când ele apar transfigurate prin filtrul trăirii omeneşti, culoarea exprimând emoţii şi sentimente.

Mişcarea şi vehemenţa animă materia barocului, însuşiri observate şi în portret, descriptiv în cel din Renaştere, plin de mişcare, surprins intr'un timp de-o clipă, printr'o trăsătură de penel, în cel al barocului. Si dacă uneori mâna artistului intârzie asupra bogăţiei amănuntelor, vom înţelege că în sânul Renaşterii chiar, portretele de renaştere italiană idealizante şi platonice se apropie mai mult de tipul clasic, pe când cele flamande cu voluptatea lor a amănuntului premerg barocului il prezic pe cel ce va fi al lui Peter Paul Rubens.

Prin tendinţa lui de a zugrăvi viaţa sufletului în zigzagurile ei mişcătoare şi trecătoare, creaţia pură a barocului contrazice tiparele veşnice ale naturii, se ia cu ele la întrecere.

Meşteşugul şi virtuozitatea vor reprezenta calităţi inegalabile şi primordiale, instrumentele de până acuma, cuvântul ca şi culoarea devin obiectele principale de preocupare ale artiştilor, de unde cerebralizarea artei în general şi a literaturii în special. Pe bună dreptate G. Călinescu descoperă în arta lui T. Arghezi evidente înrudiri baroce.

Poziţia poetului în societatea secolului al XVII-lea se schimbă. Al. Ciorănescu vorbeşte chiar de nevrednicia poetului înţelegind prin aceasta divorţul dintre curtezanul lui Castiglione şi literat, intre armă şi condei. Dacă la curtea lui Lorenzo magnificul şi cea a ducelui de Urbino, poezia Şi arta constituiau un mod de viaţă, în secolul de faţă ea cade în sarcina artistului propriu zis, diferenţiat singular pe lângă toate celelalte ranguri ale curţii. Rolul artistului, în ultimă analiză, nu este altul ca pe vremea lui Ariosto sau Rafael numai că se simtă privit mai de sus de acea cunoscută "la honra" congenitală a nobililor. In baroc născându-se şi diferenţiindu-se meseria de artist, vor surveni şi primele conflicte şi reacţiuni ale sale faţă de societatea din jur, numai astfel trebuie să fie acceptată acea "nevrednicie" a poetului cât şi interpretarea dată lui don Quijote drept o satiră adusă cavalerului ce tot mai se vrea să fie şi poet. Caci astfel artistul este cinstit ca un fel de zeu al pământului, precum de nobili şi de popor aşa cum incă n'a mai fost. Este suficient să amintesc că Tasso la moartea sa în manăstirea Sant-Onofrio din Roma a fost purtat intr'o mare procesiune formată de nobili, cardinali şi învăţaţi până la catedrala Sf. Petru iar Lope de Vega a fost inmormântat nu altfel ca un împărat din capitala Spaniei, Madridul.

Omul civilizaţiei baroce este el discreto, l'honnête homme, în mod curios opus idealului artistic, echilibrat, gata de compromisuri, işi cântăreşte sentimentele şi nu se lasă în voia pasiunilor, cel mai aprig duşman al liniştii sale. Deci la celălalt pol al manifestului artistic, ceace înseamnă că meşteşugul în artă rămâne unul de atelier cu acces numai pentru cel ales, inchis intr'un fel de turn de ivoriu, numit imaginaţie.

In iubire satisfacţiile căutate sunt imediate, eroii sunt un fel de robi ai plăcerilor, nu rar femeia aleargă năstruşnic după bărbat. Căzut din raiul iubirii petrarchiene, artistul disimulează în Don Juan pe bărbatul urmărind în fiecare victimă ideea superioară a iubirii, subiectul comandorului de piatră, îi ispiteşte mai târziu şi pe Mozart şi Puşkin printre alţii.

Artistul în general este supus imaginaţiei dar această ţinută în frâu ca şi telegarii la carul lui Phoebus de raţiune, amestec ce va fi definit cu acel "bel esprit" sau simplu spirit, deci nici imaginaţie nici raţiune pură, un fel de hibrid, amestec din amândouă. Rezultatul va fi un joc pur intelectual, excesele spiritului-intelect duc la o cerebralizare a poeziei creaţia logică ia propietatea unui criteriu permanent al literaturii.

Deci artistul se transformă intr'un fel de arhitect al cuvătului, lucrând după planuri ridicate pe logica fanteziei, dar prevăzute în cele mai mici amănunte până la sfârşit. Deci opera de artă nu

va fi nici când o răsfrângere a naturii ci un product ieşit din creerul poetului, o viziune proprie spiritului său.

Analizând de aproape operele scriitorilor baroci, Al. Ciorănescu relevă că tendinţa lor principală este dedublarea, dihotimia obiectului, dualitatea sau polivalenţa în cadrul unităţii. Mijloacele stilistice proprii acestui nou fond, frământat ca un teren în continuă zguduire seismică, vor porni de la cele anterioare, cunoscute, numai că le va şti innoi, în aceată inovaţie stând marea contribuţie barocă la tezaurul nepieritor al artei.

Metafora barocă devine mult mai complexă, dedublată nu rar cultivând echivocul, metafora echivocă, recurge la confuzie şi artificialităţi, artificiul baroc este principalul substituent al naturii, coloana răsucită înlocuind pe cea dreaptă elină, motivul arabesc ciuruguresc umplând suprafaţa plană a arhitravelor de altare. Abundă repetiţiile, enumerările, progresiile lente, ecourile, antitezele, alternativa, dilema, ironia şi burlescul, toate duse până la exces şi desfiinţare bine înţeles numai uneori, cel mai adesea întrebuinţate ca un procedeu în sine de ar fi să ne oprim la contrastul genial al clar-obscurului din pictura lui Caravaggio şi Rembrand.

Dintre expresiile excesive ale barocului secolului al XVII-lea ne ocupăm de două mai importante.

Prima ar fi reprezentată de Luis de Gongora, poetul şi spiritualul lui Filip al IV-lea, întemeietorul cultismului sau culteranismului adecă exact al stilului arătat mai sus, rămas clasic cunoscut ca gongorism, în ultimă analiză un limbaj propriu al poetului, făcut prin intelectul său ca o şaradă sau cuvinte încrucişate, dezbrăcate total de logica să-i zicem comună, cu urmaşi precum subliniază şi Călinescu, în modernii Mallarmé şi Paul Valery. Poezia creată nou prin lexicul numai al ei, iese ca şi muzica, din ceace Schopenhauer numeşte drept voinţa cea de toate zilele.

Al doilea curent aparţine cavalerului Marino cu întrebuinţarea conceptelor, agudeza, sau entretiens pointus, ale lui Cyrano de Bergerac.

Al. Ciorănescu consacră un capitol întreg conceptelor, adaptate şi în Franţa şi Spania de către cei mai mari artişti ai barocului precum Lope de Vega, Shakespeare, Malherbe. Conceptul ar fi o sinteză de silogisme-neobligatoriu dar posibile metafore– care duc la concluzii cât mai depărtate de cele obişnuite. Definiţiune cuprinzătoare deşi urmează multe altele ceace vrea să ne arate cât de proteic, ca şi orice ornament baroc, –atât de drag lui Tasso– este acest concept.

Desigur pe această cale ne pierdem intr'un ermetism total, uneori logaritmizat cum o va executa mai târziu la noi Ion Barbu, în epocă siluind acel stil preţios ridiculizat de Molière dar care a dus fără voia lui la curăţenia academică, oricât de paradoxal ar părea, a limbii franceze.

Desigur conceptismul lui Marino cât şi cultismul lui Gongora au provocat reacţii puternice nu numai din partea lui Boileau, teoreticianul clasicismului, dar şi din partea chiar a artiştilor baroci. Pe lângă Lope de Vega mânuitorul cu toate acestea al unor superbe gongorisme, este de citat Malherbe în primul rând. Frecventator asiduu al lui Hotel de Rambouillet viitoarea academie franceză, deşi işi propune ca scop să reformeze cultura franceză aducând'o la ordine şi claritate, va fi pe tot parcursul creaţiei sale subjugat de modalităţile expresive ale artei baroce. In Malherbe se încorporează rezistenţa spiritului francez faţă de baroc, mai mult impusă raţional, rămâne impregnată din subconştientul creator de caracteristicile acestuia. Dealtfel după cum susţine Al. Ciorănescu, clasicismul este o continuare a barocului, elementele acestuia putând fi evidenţiate în operele continuare a barocului, elementele acestuia putând fi evidenţiate în operele continuare a barocului, elementele acestuia putând fi evidenţiate în operele clasicilor Corneille, Racine şi chiar Boileau cu toată noua direcţie luată.

Referitor la Malherbe rob al epocii sale oricât a luptat contra acestei tendinţe, l-am putea da ca exemplu pe A. Caracci învăţătorul artei noi plecate de la artiştii marei Renaşteri, deci propovăduitorul unui neoclasicism timpuriu. Cu toate acestea în limitele nu numai ale celor preconizate de Wölfflin dar şi ale criteriilor literare ale lui Al. Ciorănescu.

Aşadar tendinţele dualiste şi intelectualiste ale literaturii baroce atât de supraîncărcată în formă duc la o tensiune internă emoţională, provocate de lupta a cel puţin două contrarii, formulând de acum ceace s'ar putea numi conflictul baroc. Drept exemplu ar fi aventura lui don Quijote negaţie inutilă a propriei sale lumi, antinomie în cadrul dualităţii şi pluralităţii sale, conflict petrecut însă pe scena sufletului, cu elemente ce duc la desfăşurarea unei drame pur interioare, barocul constituind astfel calea-după cum o arată şi titlul lucrării-descoperirii dramei.

Ca sentiment fundamental al dramei moderne, cel mai valoros produs al barocului, ar interveni îndoiala asupra tuturor problemelor, aceasta înlocuind pe zeii şi destinul tragediei antice. Una din culmile dramei baroce il oferă Hamlet, eroul îndoielii însăşi după Al. Ciorănescu degustătorul ei fantast. Căci nu poate duce la capăt misiunea răsbunării deoarece odată scăpat de rege nu ar mai putea simţi voluptatea de a se juca de-a imaginaţia, acţiunea fiind un început de moarte. Aşa se explică de ce când în sfârşit işi omoară adversarul numai are nici el mult până să moară deci oricum sfârşitul nu putea fi evitat. Trebue să recunoaştem că Al. Ciorănescu reuşeşte să pătrundă până în misterele cele mai ascunse ale neliniştilor hamletiene, pe care nu le poate descifra decât în lumina cunoaşterii eroului baroc în esenţa esenţelor sale.

Discutând naşterea dramei moderne Al. Ciorănescu depăşeşte domeniul analizei literare abordează judecata filozofico-istorică a epocii barocului. Sentimentul îndoielii naşte în fiinţa omului baroc ca urmare a detronării sale de pe piedestalul creat oarecum artificial, pe trei picioare, în Renaştere. Despuiat mai la fiecare pas de vise, martor al războaielor fratricide, se află peste noapte transbordat intr'o libertate lipsită de orice ideal şi autoritate, în interiorul său îndoiala asupra lucrurilor, acel. Que sais-je al lui Montaigne, el şi dualistul tragic Pascal, reprezintă pe exponenţii acestui spirit ce-şi simte deodată pământul şubred sub picioare iar cerul nu au îndrăzneală să-l cerceteze de teama să nu-l găsească ca pe un mormânt gol.

Omul postrenascentist al barocului işi află salvarea în clasicismul epocii lui Ludovic al XIV-lea, considerată de Voltaire alături de cele ale lui Pericle, August şi Lorenzo magnificul, ca una din perioadele de aur ale culturii omenirii.

Sublimul ordonat ca Partenonul sau statuile elene ale clasicismului, izbucnesc după cum am văzut, din această îndoială barocă, Corneille învingând-o cu ajutorul raţiunii, aşa precum Racine o amplifică prin focul pasiunii. Interesant că teatrul spaniol al secolului de aur nu este impregnat de această îndoială din această cauză după Ciorănescu este lipsit de tensiune propriuzisă dramatică, nu rar în teatrul lui Calderon de la Barca creştinismul intervine ca odinioară deus ex machina tragediei antice. Evitarea îndoielii este primul pas spre fericire după Tirso de Molina.

Transpusă peste ani îndoiala barocă în vremurile noastre devine act psihologic, angoasă contemporană, aspect al neuropatologiei, pendulare între filozofia lui Kirkeegard şi psihoanaliza lui Sigismund Freud.

Nu numai ca formă ermetismul şi conceptismul lui Gongora şi Marino, işi găsesc discipolii lor moderni, dar şi tensiunea dramatică atinge apogee la început bizare ca în teatrul lui Pirandello apoi se inversează în nadirul absurdului lui Becket şi E. Ionescu.

Aşadar Al. Ciorărescu reuşeşte să ne demonstreze că barocul este o stare a sufletului creator, deci un complement al clasicului şi romanticului etapă necesară de trecere, pretractările sale aparţin unei adevărate filozofii a stilului, în sensul celei dezvoltate la timpul său de Lucian Blaga.

In acest mod se mai explică de ce delimitările prea stricte sunt false, între clasic şi baroc precum arată pilda lui Malherbe pot fi numeroase punţi de trecere la fel între romantism şi baroc sau între toate cele trei precum ne stă la îndemână Goethe, clasicul romantic cu eroul său baroc, dualistul Faust. Şi oare nu barocă este perioada helenistă şi superbul Laocoon cât şi goticul flamboyant?

Cartea Barocul sau descoperirea dramei este scrisă de un erudit şi savant, cunoscător adânc al literaturii secolului al XVII-lea pe care-l abordează ca un comparatist de rang ales.

In ce ne priveşte pe noi Românii, se arată un exeget al literaturii spaniole cum numai rar am mai avut, lucrarea de faţă putând să stea cu cinste alături de Istoria literaturilor romantice a lui Nicolae Iorga cât şi de Impresii asupra literaturii spaniole aparţinând lui G. Călinescu.

In contextul general al istoriei literare şi al filozofiei culturii, studiul prezentat aduce un aport original privind geneza dramei moderne, după părerea mea cu perspectivele şi valoarea ce-o are vestita operă a lui Nietzsche: Die Geburt der Tragödie. Prin alăturarea respectivă implicit am subliniat şi marea realizarea a cărţii lui Al. Ciorănescu: Barocul sau descoperirea dramei.

26 Mai 1982.

OVIDIU VUIA

REDACTIONALE

Condițiile în care trebue să tipărim revista, după ruperea cu tipografia Marsiega, nu sunt ușoare pentru moment.

Formarea unei noi echipe de zețari în limba română, necesită timp și corecturile interminabile produc întârzierea cu care o primiți. Deci fiți îngăduitori ca totdeauna și mențineți intactă încrederea acordată în cei 26 de ani trecuți dela apariția primului număr.

Vă mulțumesc tuturor cari ați răspuns trimițând datele cerute pentru verificarea și completarea fișierului nostru. Lipsesc încă foarte multe și vă rog să nu pregetați a expedia c.p. de culoare galbenă pe care o găsiți și în ziarul ce primiți acuma. Nu este vorba de un capriciu administrativ al nostru, ci circumstanțe independente de voința nostră ne obligă a vă cere acest efort.

Noua cârmuire vrea să știe câți abonati, sprijinitori și cititori avem în masa exilului românesc, care să justifice apariția revistei și să dovedească origina banilor întrebuințați la tipărirea ei, altfel ne vor impune taxe mari, cărora greu vom putea face față, fără a va simți alături în această bătălie de supravicțuire.

Ar fi regretabil ca dintr'o neglijență în trimiterea cartonului galben să fiți lipsiți de revistă, care e un sacrificiu în plus al tuturor, pentru realizarea eliberării României mâine. La vârsta noastră e greu, o știu, să te deplasezi la poștă sau la cutia de scrisori, dar când e urgent necesară pentru a păstra un bun câștigat, trebue s'o facem fără ezitare. Deci aștept fișele galbene complectate.

Tuturor mulțumiri și calde salutări.

REDACTIA

EDITURA CARPATII

Are nespusa bucurie de a vă anunța punerea sub tipar a celei de a doua ediție a cărții Generalului Chirnoagă Istoria politică și militară a Războiului României contra Rusiei Sovietice revizuită, adăugită și complectată de autor în ultimul an al vieții sale. Proporțiile acestor adăugiri și complectări, bazate pe documentele oficiale germane și scrierile generalilor germani în viață, publicate până la moartea Gen. Chirnoagă, măresc substanțial numărul de pagini al primei ediții, ceace posibil ne va obliga a prezenta noua ediție în două volume.

Nu trebue să lipsească din biblioteca niciunui român doritor să cunoască epopeia Armatei Romane în cruciada anti-bolșevică din 1941-44, curmată de trădarea dela 23 August 1944, care a adus cutropirea Țării de hoardele sovietice. Să n'o uitați niciodată.

TRAIAN POPESCU

CITITI SI RASPANDITI SCRISUL ROMANESC IN EXIL

CARPATII

REVISTA CULTURALA SI DE ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL

Director-Proprietar:

TRAIAN POPESCU

APARE ODATA LA DOUA LUNI

SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACTIE

★

Redacția și Adminisratia:

Calle Conde de Peñalver, 82, 4.

Teléf. 402 11 01 · MADRID-6

Correspondenta:

Apartado 9.283 - MADRID (España)

★

Abonamente:

Anual	30 $ USA
De susținere	60 $ USA
Expedierea Avion plus.	10 $ USA

EDITURA CARPATII ANUNTA

Au apărut:

AMINTIRI DIN COPILARIE de Ion Creangă	5 $ USA
HAIDUCUL, de Bucura Dumbravă	5 $ USA
LA GRANDE THRACE, par Prof. A. Boldur, premier volume	15 $ USA
ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANA, de A. D. Xenopol, vol I. II	10 $ USA
ISTORIA LITERATURII ROMANE, de D. Murărasu	Epuizat
NATIONALISMUL LUI EMINESCU, de D. Murărașu	10 $ USA
POVESTI, de Ion Creangă, in fascicole	10 $ USA
DACIA, de Vasile Pârvan	5 $ USA
PRECURSORI, de Octavian Goga	3 $ USA
ISTORIA PARTIDELOR, NATIONAL, TARANESC SI NATIONAL TARANESC, de Pamfil Seicaru, vol. I, II	12 $ USA
KARL MARX: INSEMNARI DESPRE ROMANI. Texte inedite cu comentariu de Pamfil Șeicaru	10 $ USA
STEFAN CEL MARE, VOIEVOD AL MOLDOVEI, de prof. Alexandru Boldur	10 $ USA
ISTORIA DACIEI SI CONTINUITATEA DACOROMANA, de General Platon Chirnoagă	10 $ USA
LE NID, UNITE DE BASE DU MOUVEMENT LEGIONNAIRE, de Faust Bradescu	5 $ USA
POVESTI FARA TARA, nuvele, de Faust Bradescu, N. Novac și N. S. Govora	10 $ USA
UNIREA NATIONALA IN COMPLEXUL POLITIC EUROPEAN, de Pamfil Șeicaru	3 $ USA
DICTIONAR ROMAN-SPANIOL, de Prof. Ion Protopopescu, rustică. Legat pânză	8 $ USA
CORNELIU ZELEA CODREANU, DOUAZECI DE ANI DE LA MOARTE, de Gr. Manoilescu, T. Popescu, etc	5 $ USA
MOTA SI MARIN, DOUAZECI SI CINCI DE ANI DE LA MOARTE, de Prat y Soutzo, Marqués de Nantouillet, Blas Piñar, Gr. Manoilescu	5 $ USA
DUMNEZEU S'A NASCUT IN EXIL, de Vintila Horia	12 $ USA
RELATIILE ROMANO-RUSE, de N.S. Govora, vol. I si II	20 $ USA
OSTROVUL LUMINILOR, de O. Vuia	5 $ USA
LA GARDE DE FER ET LA TERRORISME, par Faust Bradescu	10 $ USA
VACANTELE DESTINULUI, de Tiberiu Vuia	5 $ USA
RASCOALA de Liviu Rebreanu, 2 vol.	12 $ USA

Sub tipar:

LA GRANDE THRACE, par Prof. A. Boldur, deuxième volume.

ISTORIA POLITICA SI MILITARA A RASBOIULUI ROMANIEI CONTRA RUSIEI SOVIETICE, de General Platon Chirnoaga, editia IIa reviznită și complectata 2. Vol.